

**Informator maturalny
od 2005 roku**

**dla absolwentów klas
dwujęzycznych
z językiem angielskim
jako drugim językiem
nauczania**

Warszawa 2003

**Informator opracowała Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
w Warszawie
w porozumieniu z Centralną Komisją Egzaminacyjną
w Warszawie.**

ISBN 83-7400-003-1

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
-------------	---

CZĘŚĆ PIERWSZA – Informacje ogólne

I. Podstawy prawne egzaminu	9
II. Matura 2005 w pytaniach uczniów	11
III. Informacje - terminy	17

CZĘŚĆ DRUGA – Język angielski

I. Struktura i forma egzaminu	21
II. Wymagania egzaminacyjne.....	35
III. Przykładowe zestawy na egzamin ustny	43
IV. Przykładowe arkusze i schematy oceniania.....	49
a) Arkusz I	51
b) Arkusz II.....	59

CZĘŚĆ TRZECIA – Przedmioty zdawane w systemie dwujęzycznym

I. Struktura i forma egzaminu.....	71
II. Biologia	73
1. Opis arkusza egzaminacyjnego	73
2. Przykładowy arkusz i schemat oceniania.....	75
III. Chemia	83
1. Opis arkusza egzaminacyjnego	83
2. Przykładowy arkusz i schemat oceniania.....	85
IV. Fizyka	99
1. Opis arkusza egzaminacyjnego	99
2. Przykładowy arkusz i schemat oceniania.....	101
V. Geografia	117
1. Opis arkusza egzaminacyjnego	117
2. Przykładowy arkusz i schemat oceniania.....	119
VI. Historia	129
1. Opis arkusza egzaminacyjnego	129
2. Przykładowy arkusz i schemat oceniania.....	131
VII. Matematyka.....	143
1. Opis arkusza egzaminacyjnego	143
2. Przykładowy arkusz i schemat oceniania.....	145

Wykaz informatorów maturalnych obowiązujących od 2005 r.	155
---	-----

WSTĘP

Oddajemy do rąk Państwa **Informator** w nadziei, że pomoże on przygotować się do egzaminu maturalnego w roku 2005 i następnych sesjach egzaminacyjnych. Znajdą w nim Państwo informacje o podstawowych aktach prawnych regulujących zasady przeprowadzania egzaminów, tekst **Standardów wymagań egzaminacyjnych** dla wybranego przedmiotu, opis struktury i formy egzaminu z przedmiotu, którego dotyczy Informator, szczegółowy opis wymagań egzaminacyjnych, przykładowe zadania egzaminacyjne oraz ich uczniowskie rozwiązania.

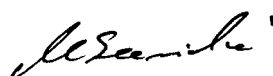
W rozdziałach „Matura 2005 w pytaniach uczniów” i „Informacje...” znajdą Państwo odpowiedzi na większość pytań zadawanych w związku z nową maturą. Dalsze pytania można kierować do Centralnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych, których adresy zamieszczamy.

W maju 2005 r. po raz pierwszy „Nowa Matura” stanie się egzaminem powszechnym dla absolwentów nowych liceów ogólnokształcących i profilowanych, a w latach następnych, sukcesywnie, dla absolwentów pozostałych szkół ponadgimnazjalnych. Będzie ona zatem swoistym testem sprawności i rzetelności systemu egzaminów zewnętrznych. O zasadach tego egzaminu informujemy dwa lata przed jego przeprowadzeniem. Chcemy bowiem przekazać Państwu rzetelną informację, licząc na wszelkie uwagi i komentarze, które być może wskażą na konieczność pewnych usprawnień w zasadach matury.

Sugerujemy zatem uważne zapoznanie się z **Informatorem**. Jest to ważne zarówno dla Państwa, jak i dla nas. Państwo dowiedzą się, jak będzie wyglądał egzamin, natomiast ewentualne uwagi i komentarze będą przydatne do poprawy jakości i rzetelności egzaminu oraz sposobów informowania o nim.

Państwa sukces podczas egzaminu to również nasza satysfakcja. Życzymy zatem sukcesu!

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

CZĘŚĆ PIERWSZA

Informacje ogólne

I. PODSTAWY PRAWNE

Podstawowym aktem prawnym, wprowadzającym zewnętrzny system oceniania, jest Ustawa o systemie oświaty z 1991r., wraz z późniejszymi zmianami.

Aktami prawnymi regulującymi przeprowadzanie egzaminów maturalnych są:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (DzU z 2003r. Nr 26, poz. 225).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003 r. Nr 90, poz. 846).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 października 1999 r. w sprawie wymagań, jakim powinni odpowiadać egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz warunków wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji egzaminatorów (DzU Nr 93, poz. 1071).

II. MATURA 2005 W PYTANIACH UCZNIÓW

1. Po co jest wprowadzana „Nowa Matura“?	Nowy egzamin maturalny jest wprowadzany, aby zapewnić: a) jednolitość zadań i kryteriów oceniania w całym kraju, b) porównywalność wyników, c) obiektywizm oceniania (kodowane prace maturalne, oceniane przez zewnętrznych egzaminatorów), d) konieczność zdawania tylko raz egzaminu z danego przedmiotu, zamiast odrębnie w szkole i odrębnie na uczelni.
2. Czy nowy egzamin maturalny będzie trudniejszy od starego egzaminu dojrzałości?	Nie, egzamin maturalny nie będzie trudniejszy od starego egzaminu dojrzałości, będzie inny. Otrzymane dwa lata przed egzaminem informatory pozwolą dokładnie poznać jego specyfikę.
3. Jakie są podstawowe zasady egzaminu maturalnego od roku 2005?	<ol style="list-style-type: none">1. Egzamin maturalny sprawdza wiadomości i umiejętności określone w <i>Standardach wymagań egzaminacyjnych</i>.2. Egzamin jest przeprowadzany dla absolwentów:<ol style="list-style-type: none">a) liceów ogólnokształcących od 2005 roku,b) liceów profilowanych od 2005 roku,c) techników od 2006 roku,d) uzupełniających liceów ogólnokształcących od 2006 roku,e) techników uzupełniających od 2007 roku.3. Egzamin jest przeprowadzany dwa razy w roku: w sesji zimowej i wiosennej.4. Egzamin składa się z części ustnej, ocenianej przez nauczycieli w szkole i części pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych.5. Wybór przedmiotu zdawanego na egzaminie nie jest zależny od typu szkoły, do której uczęszczał zdający, ani od przedmiotów nauczanych w tej szkole.6. Harmonogram przebiegu egzaminów ustala dyrektor CKE i ogłasza go na stronie internetowej CKE, nie później niż 4 miesiące przed terminem egzaminu.
4. Jakie egzaminy trzeba obowiązkowo zdawać na maturze?	<ol style="list-style-type: none">1. Obowiązkowe są trzy egzaminy z:<ol style="list-style-type: none">a) języka polskiego – w części ustnej i pisemnej,b) języka obcego nowożytnego – w części ustnej i pisemnej,c) przedmiotu wybranego przez zdającego (zdawanego tylko w części pisemnej) spośród następujących przedmiotów: biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, matematyka, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu.2. Absolwenci szkół i oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej, oprócz obowiązkowych egzaminów wymienionych w punkcie 1., zdają dodatkowo egzamin z języka ojczystego w części ustnej i pisemnej.

<p>5. Z jakich przedmiotów dodatkowych można zdawać maturę?</p>	<p>Absolwent może zdawać egzamin maturalny z jednego, dwóch lub trzech przedmiotów dodatkowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) języka obcego nowożytnego, innego niż obowiązkowy – w części ustnej i pisemnej, b) języka grupy etnicznej – tylko w części ustnej lub tylko w części pisemnej lub w obu częściach, c) w części pisemnej z przedmiotów wymienionych w odpowiedzi 1c na pytanie 4., jeżeli nie wybrał ich jako przedmiotów obowiązkowych, a także z informatyki, języka greckiego i kultury antycznej, języka łacińskiego i kultury antycznej.
<p>6. Na jakim poziomie będzie można zdawać poszczególne egzaminy?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Egzamin z przedmiotów obowiązkowych może być zdawany na poziomie podstawowym lub rozszerzonym z wyjątkiem części ustnej języka polskiego, języka mniejszości narodowej, które są zdawane na jednym poziomie, określonym w standardach wymagań egzaminacyjnych. 2. Egzamin z przedmiotów dodatkowych jest zdawany na poziomie rozszerzonym, z wyjątkiem języka grupy etnicznej zdawanego w części ustnej na jednym poziomie. 3. Absolwenci klas dwujęzycznych, którzy wybrali jako przedmiot obowiązkowy drugi język nauczania, zdają go na jednym poziomie, określonym w standardach wymagań egzaminacyjnych. 4. Zdawanie egzaminu w części pisemnej na poziomie rozszerzonym wymaga rozwiązania zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszu egzaminacyjnym dla poziomu podstawowego oraz zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszu egzaminacyjnym dla poziomu rozszerzonego.
<p>7. Gdzie można zdawać maturę?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maturę zdaje się we własnej szkole, chyba że dyrektor okręgowej komisji egzaminacyjnej wyznaczy inne miejsce. 2. W szczególnych wypadkach może zaistnieć konieczność zdawania części ustnej egzaminu z języków obcych poza własną szkołą (np. z powodu braku nauczycieli danego języka). 3. Zdający, którzy ukończyli szkołę w latach poprzednich lub wyrazili wolę zdawania egzaminu w innej szkole niż ukończona, są kierowani do szkoły lub ośrodka egzaminacyjnego wyznaczonego przez komisję okręgową.
<p>8. Kiedy można zdawać maturę?</p>	<p>Maturę można zdawać dwa razy w roku: w maju lub styczniu, według harmonogramu ustalonego przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.</p>

<p>9. Jakie warunki muszą być zapewnione w sali egzaminacyjnej?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sala, w której jest przeprowadzany egzamin, musi spełniać warunki określone w przepisach bhp i przepisach ppoż. 2. Przy stoliku może siedzieć wyłącznie jeden zdający. 3. Na stolikach w trakcie pisania mogą znajdować się jedynie arkusze egzaminacyjne, przybory pomocnicze i pomoce dopuszczone przez dyrektora CKE. 4. Zdający chory lub niepełnosprawny w trakcie egzaminu może mieć na stoliku leki i inne pomoce medyczne przepisane przez lekarza lub konieczne ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. 5. Posiłki dla zdających i egzaminatorów mogą być dostępne jedynie na zewnątrz sali egzaminacyjnej poza czasem przeznaczonym na egzamin, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w pkt 4.
<p>10. Jak powinien być zorganizowany egzamin?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. W skład zespołu nadzorującego przebieg egzaminu w danej sali wchodzi co najmniej trzech nauczycieli, z tym że co najmniej jeden nauczyciel powinien być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie mogą wchodzić nauczyciele danego przedmiotu oraz wychowawca zdających. 2. Egzamin pisemny przebiega zgodnie z harmonogramem określonym przez CKE. Szczegóły egzaminu z poszczególnych przedmiotów określa każdorazowo informacja zawarta w arkuszu egzaminacyjnym. Czas egzaminu liczy się od przekazania zdającym arkuszy egzaminacyjnych. 3. W czasie egzaminu pisemnego w sali egzaminacyjnej przebywają co najmniej trzej członkowie zespołu nadzorującego. 4. W czasie egzaminu zdający nie powinni opuszczać sali egzaminacyjnej. Przewodniczący zespołu może zezwolić na opuszczenie sali tylko w szczególnie uzasadnionej sytuacji, po zapewnieniu warunków wykluczających możliwość kontaktowania się zdającego z innymi osobami, z wyjątkiem osób udzielających pomocy medycznej. 5. Członkowie zespołu nadzorującego przebieg egzaminu nie mogą udzielać wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych ani ich komentować. 6. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych przewodniczący zespołu egzaminacyjnego przerywa egzamin danej osoby i prosi o opuszczenie sali egzaminacyjnej. 7. Arkusze egzaminacyjne są zbierane po zakończeniu każdej części egzaminu.
<p>11. Ile czasu będzie trwała matura?</p>	<p>Egzamin pisemny z jednego przedmiotu będzie trwał – w zależności od przedmiotu – nie dłużej niż 3 godziny dla poziomu podstawowego i nie dłużej niż 3 godziny dla poziomu rozszerzonego. Cała sesja egzaminacyjna będzie trwała od początku maja do końca czerwca i odpowiednio od początku stycznia do końca lutego. Sesja będzie się kończyć rozdaniem świadectw dojrzałości.</p>

<p>12. Jak sprawdzane są prace i ogłaszane wyniki matury?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poszczególne arkusze egzaminacyjne z każdej części egzaminu z danego przedmiotu są sprawdzane i oceniane przez egzaminatorów zewnętrznych, przeszkolonych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i wpisanych do ewidencji egzaminatorów. 2. Wynik egzaminu jest wyrażony w procentach. 3. Wynik egzaminu z dodatkowego przedmiotu, o którym mowa w pytaniu 5. pkt c, nie ma wpływu na zdanie egzaminu, ale odnotowuje się go na świadectwie dojrzałości. 4. Komisja okręgowa sporządza listę osób, zawierającą uzyskane przez te osoby wyniki, i przesyła ją do szkoły w celu ogłoszenia.
<p>13. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za zdany?</p>	<p>Egzamin jest zdany, jeżeli zdający z każdego z trzech obowiązkowych egzaminów (w przypadku języków zarówno w części ustnej, jak i pisemnej), uzyskał minimum 30% punktów możliwych do uzyskania za dany egzamin na poziomie podstawowym. Warunek zdania egzaminu maturalnego dla osób zdających poziom rozszerzony jest ten sam, ponieważ każdy musi najpierw zdać egzamin na poziomie podstawowym.</p>
<p>14. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za niezdany?</p>	<p>Egzamin uważa się za niezdany jeżeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) zdający z któregośkolwiek egzaminu obowiązkowego, lub jego części ustnej lub pisemnej otrzymał mniej niż 30% punktów możliwych do uzyskania, b) w trakcie egzaminu stwierdzono, że zdający pracuje niesamodzielnie i jego egzamin został przerwany, c) w trakcie sprawdzania egzaminator stwierdził niesamodzielność rozwiązywania zadań egzaminacyjnych.
<p>15. Czy niezdanie ustnej części jednego ze zdawanych języków przerywa zdawanie dalszej części egzaminu?</p>	<p>Nie przerywa. Zdający przystępuje do kolejnych egzaminów we wcześniej ogłoszonych terminach, natomiast niezdaną część ustną danego egzaminu zdaje w wybranej sesji egzaminacyjnej.</p>
<p>16. Czy prace maturalne po sprawdzeniu będą do wglądu dla zdającego?</p>	<p>Na wniosek zdającego komisja okręgowa udostępnia do wglądu sprawdzone arkusze, w miejscu i czasie określonym przez dyrektora OKE.</p>
<p>17. Czy można powtarzać niezdany egzamin?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwent, który nie zdał egzaminu z określonego przedmiotu, może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu w kolejnych sesjach egzaminacyjnych przez 5 lat. 2. Po upływie 5 lat od daty pierwszego egzaminu absolwent, o którym mowa w pkt 1., zdaje powtórny egzamin w pełnym zakresie. 3. Przy powtórny egzaminie z przedmiotu wybranego absolwent może wybrać inne przedmioty.

18.Czy można poprawiać wynik uzyskany na egzaminie?	Absolwent, który chce podwyższyć wynik egzaminu w części pisemnej z jednego lub kilku przedmiotów, ma prawo przystąpić ponownie do egzaminu w kolejnych sesjach.
19.Kiedy można powtórnie przystąpić do egzaminu, jeśli został on przerwany?	Absolwent, który nie przystąpił do egzaminu lub przerwał egzamin, ma prawo przystąpić do egzaminu w kolejnych sesjach egzaminacyjnych w styczniu lub maju każdego roku.
20.Kto może być zwolniony z egzaminu z danego przedmiotu?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych są zwolnieni z egzaminu z danego przedmiotu. 2. Laureatom i finalistom olimpiad uprawnienie wymienione w pkt 1. przysługuje także wtedy, gdy przedmiot nie był objęty szkolnym planem nauczania danej szkoły. 3. Osoba zwolniona z egzaminu będzie miała na świadectwie dojrzałości w rubryce danego przedmiotu wpisaną informację o uzyskanym na olimpiadzie tytule.
21.Czy – oprócz olimpiad – istnieją inne podstawy do zwolnień z egzaminu lub jego części?	Nic, poza wynikami z olimpiady, nie będzie mogło być podstawą do zwolnienia z egzaminu maturalnego.
22.Jaki wpływ na świadectwo maturalne będą miały oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej?	Oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej znajdują się na świadectwie ukończenia szkoły, natomiast na świadectwie dojrzałości będą zamieszczone tylko wyniki egzaminów maturalnych i wyniki olimpiady, o ile będą podstawą zwolnienia z danego egzaminu.
23.Czy zdawanie matury będzie konieczne, aby ukończyć szkołę?	Można nie przystąpić do matury, ponieważ nie jest ona egzaminem obowiązkowym. Jedynie te osoby, które będą chciały kontynuować naukę w wyższej uczelni, muszą zdać egzamin maturalny. Podobnie do niektórych szkół policealnych nie wystarczy świadectwo ukończenia szkoły, ale będzie wymagane świadectwo dojrzałości (np. szkoły dla pielęgniarek).
24.Na jakich zasadach zdają egzamin absolwenci niepełnosprawni?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwenci niepełnosprawni lub niesprawni czasowo przystępują do egzaminu w powszechnie obowiązujących terminach i według obowiązujących wymagań egzaminacyjnych, przy kryteriach i w formie dostosowanych do rodzaju niesprawności. 2. Za zapewnienie warunków i formy przeprowadzania egzaminu odpowiednich do możliwości zdających o specjalnych potrzebach edukacyjnych odpowiada dyrektor szkoły.

<p>25. Czy osoby z dysleksją rozwojową będą rozwiązywać inne zadania niż pozostali zdający?</p>	<p>Na poziomie maturalnym nie przewiduje się różnicowania arkuszy dla osób dyslektycznych. Możliwe będzie zastosowanie odrębnych kryteriów oceniania, stosownie do opinii z odpowiedniej poradni.</p>
<p>26. W jakich sytuacjach można złożyć odwołanie od egzaminu?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jeżeli w trakcie egzaminu w części ustnej lub pisemnej nie były przestrzegane przepisy dotyczące jego przeprowadzenia, absolwent może w terminie 2 dni od daty egzaminu zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej. 2. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zgłoszone zastrzeżenia w terminie 7 dni od daty ich otrzymania. 3. Rozstrzygnięcia dyrektora komisji okręgowej są ostateczne.
<p>27. Jaka będzie matura absolwentów szkół dwujęzycznych?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwenci szkół/oddziałów dwujęzycznych przystępują do egzaminu maturalnego na ogólnie przyjętych zasadach, obowiązujących wszystkich zdających. 2. Absolwenci szkół/oddziałów dwujęzycznych mogą zdawać na egzaminie maturalnym przedmioty w języku polskim lub – z wyjątkiem języka polskiego, historii Polski i geografii Polski, w języku polskim i dodatkowo w języku obcym nowożytnym, będącym drugim językiem nauczania. Absolwent dokonuje wyboru języka wraz z deklaracją wyboru przedmiotu, o którym mowa w pytaniu 4. 3. Język obcy nowożytny zdawany jest według standardów wymagań egzaminacyjnych dla klas/oddziałów dwujęzycznych, natomiast arkusze egzaminacyjne dla pozostałych przedmiotów maturalnych opracowywane są na podstawie polskich standardów wymagań egzaminacyjnych obowiązujących dla tych przedmiotów.
<p>28. Czy absolwenci szkół dwujęzycznych, wybierając egzamin z przedmiotów w języku obcym, będą rozwiązywać te same zadania co piszący maturę w języku polskim?</p>	<p>Absolwenci szkół lub oddziałów dwujęzycznych, którzy zdecydują się pisać maturę w języku obcym, otrzymają te same arkusze egzaminacyjne co pozostali uczniowie, w części egzaminu zdawanej w języku polskim i dodatkowo arkusz w języku obcym.</p>
<p>29. Czy matura zapewni dostanie się na wybrany kierunek studiów?</p>	<p>Matura nie daje gwarancji automatycznego dostania się na studia. Warunki rekrutacji na daną uczelnię ustala senat tej uczelni. Ustawa o szkolnictwie wyższym zastrzega, że uczelnie nie będą organizować egzaminów wstępnych dublujących maturę. To znaczy, jeżeli kandydat na studia zdał na maturze egzamin z wymaganego na dany wydział przedmiotu, to jego wynik z egzaminu maturalnego będzie brany pod uwagę w postępowaniu kwalifikacyjnym.</p>

III. INFORMACJE – TERMINY

Terminy, o których trzeba pamiętać (do sesji maturalnej w maju 2005):

- **maj 2003 r.** – dyrektor CKE ogłosi listę olimpiad przedmiotowych zwalniających z egzaminów maturalnych,
- **maj 2004 r.** – dyrektor CKE poda na stronie internetowej Komisji Centralnej szczegółową informację o sposobie dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu maturalnego do potrzeb absolwentów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu oraz chorych lub niesprawnych czasowo,
- **czerwiec 2004 r.** – dyrektor CKE określi, jakie środowiska komputerowe, programy użytkowe oraz języki programowania mogą być wybierane na egzaminie,
- **30 września 2004 r.** – upływa termin składania przez absolwenta do dyrektora szkoły pisemnej deklaracji:
 - a) jakie przedmioty będzie zdawać na egzaminie,
 - b) na jakim poziomie będzie zdawać egzamin ustny z języka obcego,
 - c) jaki temat wybiera z listy tematów na egzamin ustny z języka polskiego, języków mniejszości narodowej i języka etnicznego,
 - d) wyboru środowiska komputerowego, programów użytkowych i języka programowania przez zdających informatykę,
 - e) o posiadanym zaświadczeniu o dysleksji rozwojowej,
 - f) o chorobie lub niepełnosprawności uprawniającej do szczególnych warunków przeprowadzania egzaminu,
- **grudzień 2004 r.** – dyrektor CKE ogłosi harmonogram egzaminów maturalnych w maju 2005,
- **luty 2005 r.** – dyrektor szkoły, w której odbędzie się egzamin, ustali harmonogram egzaminów ustnych,
- **28 lutego 2005 r.** – upływa ostateczny termin ewentualnych uzasadnionych zmian w deklaracjach składanych we wrześniu,
- **marzec 2005 r.** – dyrektor CKE zamieści na stronie internetowej Komisji Centralnej informację o pomocach, z których mogą korzystać zdający w części pisemnej egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów,
- **18 kwietnia 2005 r.** – rozpoczną się egzaminy ustne,
- **5 maja 2005 r.** – rozpoczną się egzaminy pisemne,
- **30 czerwca 2005 r.** – ostateczny termin rozdania świadectw dojrzałości.

Terminy, o których trzeba pamiętać (do sesji maturalnej w styczniu 2006):

- **styczeń 2004 r.** – dyrektor CKE ogłosi listę olimpiad przedmiotowych zwalniających z egzaminów maturalnych,
- **styczeń 2005 r.** – dyrektor CKE poda na stronie internetowej Komisji Centralnej szczegółową informację o sposobie dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu maturalnego do potrzeb absolwentów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu oraz chorych lub niesprawnych czasowo,
- **luty 2005 r.** – dyrektor CKE określi, jakie środowiska komputerowe, programy użytkowe oraz języki programowania mogą być wybierane na egzaminie,
- **30 czerwca 2005 r.** – upływa termin składania przez absolwenta do dyrektora szkoły pisemnej deklaracji:
 - a) jakie przedmioty będzie zdawać na egzaminie,
 - b) na jakim poziomie będzie zdawać egzamin ustny z języka obcego,
 - c) jaki temat wybiera z listy tematów na egzamin ustny z języka polskiego, języków mniejszości narodowej i języka etnicznego,
 - d) wyboru środowiska komputerowego, programów użytkowych i języka programowania przez zdających informatykę,
 - e) o posiadanym zaświadczeniu o dysleksji rozwojowej,
 - f) o chorobie lub niepełnosprawności uprawniającej do szczególnych warunków przeprowadzania egzaminu,
- **lipiec 2005 r.** – dyrektor CKE ogłosi harmonogram egzaminów maturalnych w styczniu 2006,
- **październik 2005 r.** – dyrektor szkoły, w której odbędzie się egzamin, ustali harmonogram egzaminów ustnych,
- **październik 2005 r.** – dyrektor CKE zamieści na stronie internetowej Komisji Centralnej informację o pomocach, z których mogą korzystać zdający w części pisemnej egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów,
- **28 października 2005 r.** – upływa ostateczny termin ewentualnych uzasadnionych zmian w deklaracjach składanych w czerwcu,
- **12 grudnia 2005 r.** – termin rozpoczęcia egzaminów ustnych,
- **3 stycznia 2006 r.** – termin rozpoczęcia egzaminów pisemnych,
- **28 lutego 2006 r.** – ostateczny termin rozdania świadectw dojrzałości.

CZĘŚĆ DRUGA

Język angielski

I. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

1. Egzamin z języka angielskiego dla absolwentów klas dwujęzycznych składa się z dwóch części:
 - a. **ustnej**, organizowanej w szkole i ocenianej przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,
 - b. **pisemnej**, ocenianej przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.
2. Egzamin zdawany jest na jednym poziomie.
3. **Egzamin ustny** sprawdza:
 - a. rozumienie tekstu czytanego,
 - b. umiejętność analizy struktury i treści tekstu,
 - c. umiejętność dyskusowania na poruszony w tekście temat.
4. Egzamin ustny trwa około 20 minut. Zdający losuje zestaw z zadaniem egzaminacyjnym. Na zapoznanie się z nim przeznaczona jest dodatkowo około 10 minut, nie wliczanych do czasu trwania egzaminu.
5. **Egzamin pisemny** sprawdza:
 - a. rozumienie ze słuchu - umiejętność analizy i przetworzenia usłyszanych informacji
 - b. rozumienie tekstu czytanego - umiejętność analizowania i interpretowania przeczytanego tekstu oraz przetworzenia przeczytanych informacji w kontekście cywilizacyjno-kulturowym,
 - c. formułowanie wypowiedzi pisemnej - umiejętność zredagowania własnego tekstu w określonej formie nawiązującego tematycznie do tekstu wysłuchanego/przeczytanego.
6. Egzamin pisemny trwa 240 minut. Składa się z dwóch części:
 - a. część pierwsza trwa 90 minut (w tym 30 minut nagranie) i sprawdza umiejętności rozumienia ze słuchu i formułowania wypowiedzi pisemnej nawiązującej tematycznie do jednego z wysłuchanych tekstów,
 - b. część druga trwa 150 minut i sprawdza umiejętności rozumienia tekstu czytanego i formułowania wypowiedzi pisemnej nawiązującej do tematyki jednego z przeczytanych tekstów.
7. Części egzaminu pisemnego oddzielone są przerwą.
8. Wyniki egzaminu wyrażane są w skali procentowej.
9. Zdający zdał **egzamin ustny**, jeżeli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania z tego egzaminu.
10. Zdający zdał **egzamin pisemny**, jeżeli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania z tego egzaminu.
11. Niezdanie egzaminu w części ustnej lub pisemnej nie stanowi przeszkody w zdawaniu egzaminu maturalnego w pozostałej części.

1. EGZAMIN USTNY

1.1. STRUKTURA EGZAMINU USTNEGO

ZADANIE	% całkowitej liczby punktów (liczba punktów)	RAZEM (liczba punktów)
PRZYGOTOWANIE: 10 minut EGZAMIN: ok. 20 minut		
A. Prezentacja tekstu.	40% (8 pkt)	100 % (20 pkt)
B. Rozmowa na podstawie tekstu.	30% (6 pkt)	
Umiejętności językowe zaprezentowane podczas egzaminu	30% (6 pkt)	

1.2. OPIS EGZAMINU USTNEGO

BUDOWA ZESTAWU EGZAMINACYJNEGO

- Tekst o długości ok. $\frac{3}{4}$ strony formatu A4.
- Tekst może zawierać materiał ikonograficzny (np. tabele, wykresy, zdjęcia), stanowiący jego integralną część.

Rodzaje tekstów:

- proza literacka,
 - teksty publicystyczne,
 - teksty popularnonaukowe.
- Teksty nie są wcześniej znane zdającemu.
 - Nie podaje się katalogu tematów.

PRZEBIEG EGZAMINU

- Po wylosowaniu zestawu zdający ma około 10 minut na zapoznanie się z tekstem. Czas ten nie jest wliczany do czasu trwania egzaminu.
- Podczas przygotowania do egzaminu i w czasie jego trwania zdający nie może korzystać z żadnych słowników.
- Podczas przygotowania do egzaminu zdający może sporządzać notatki, z których wolno mu korzystać w czasie odpowiedzi.
- Zadaniem zdającego jest zaprezentowanie przeczytanego tekstu oraz udzielenie odpowiedzi na pytania egzaminującego dotyczące tekstu.

- Prezentacja tekstu powinna zawierać:
 - usytuowanie tekstu: (tytuł, podtytuł, dane autora, źródło tekstu, data publikacji, towarzyszące materiały ikonograficzne, rodzaj tekstu itp.)
 - prezentację treści, określenie dziedziny, tematyki tekstu, głównego problemu /głównej myśli tekstu; wskazanie głównych części tekstu, związków logicznych między częściami tekstu, głównych myśli poszczególnych części tekstu,
 - podsumowanie prezentacji: wyrażenie własnej opinii na temat tekstu, jego treści i/lub struktury.
- Po prezentacji tekstu egzaminujący zadaje 5 – 7 pytań związanych z jego problematyką. Celem rozmowy jest zbadanie umiejętności odniesienia przeczytanych treści do realiów angielskiego obszaru językowego, wyrażenia własnej opinii i jej obrony, argumentowania oraz formułowania wniosków w odniesieniu do wskazanych przez egzaminującego fragmentów tekstu, na poziomie treści i/lub języka.
- Pytania do tekstu, będące podstawą rozmowy znajdują się jedynie w zestawie egzaminującego, który. nie musi się ograniczyć jedynie do zadania pytań z zestawu. Rozmowa na temat tekstu powinna być prowadzona w sposób naturalny tak, aby stworzyć zdającemu możliwość jak najpełniejszego zaprezentowania swojej wiedzy i umiejętności językowych.

1.3. KRYTERIA OCENIANIA EGZAMINU USTNEGO

	Liczba punktów
A. Prezentacja tekstu:	
a. usytuowanie tekstu	1
b. przedstawienie treści i struktury tekstu	6
c. podsumowanie prezentacji	1
B. Rozmowa na podstawie tekstu	6
Umiejętności językowe zaprezentowane podczas egzaminu	6

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA EGZAMINU USTNEGO		Liczba punktów
A. Prezentacja tekstu		
a. Usytuowanie tekstu	• pełne usytuowanie tekstu,	1
	• częściowe usytuowanie lub brak usytuowania tekstu.	0
b. Przedstawienie treści i struktury tekstu	• pełna zgodność z tekstem, • prawidłowe określenie głównej myśli / głównego problemu tekstu, • wskazanie związków logicznych między częściami tekstu, • konstrukcja wypowiedzi logiczna i konsekwentna,	6 – 5
	• pełna zgodność z tekstem, • drobne uchybienia w określeniu głównej myśli / problemu tekstu, • drobne uchybienia we wskazaniu związków logicznych między częściami tekstu, • konstrukcja wypowiedzi w pełni logiczna konsekwentna,	4 – 3
	• niepełna zgodność z tekstem, • znaczne uchybienia w określeniu głównej myśli/problemu tekstu, • znaczne uchybienia we wskazaniu związków logicznych między częściami tekstu, • wypowiedź w znacznym stopniu chaotyczna,	2 – 1
	• brak zgodności z tekstem, • zdający nie potrafi określić głównej myśli/głównego problemu tekstu, • zdający nie wskazuje związków logicznych między częściami tekstu, • brak logiki wypowiedzi wynikający z niezrozumienia tekstu.	0
	• prawidłowe podsumowanie prezentacji, zawierające własną opinię na temat tekstu	1
c. Podsumowanie prezentacji	• podsumowanie niezgodne z treścią tekstu i/lub brak w podsumowaniu własnej opinii/komentarza na temat tekstu lub opinia / komentarz nie wynikające z treści prezentowanego tekstu.	0
B. Rozmowa na podstawie tekstu		
<ul style="list-style-type: none"> • zdający udziela pełnych odpowiedzi na pytania, bez trudności biorąc udział w rozmowie, podtrzymuje ją swoimi wypowiedziami, • wypowiedź płynna, • argumentacja bogata i logiczna, • umiejętność obrony własnego stanowiska, • drobne uchybienia w sposobie argumentacji i/lub obronie własnego stanowiska, 		6 – 5
<ul style="list-style-type: none"> • zdający bez trudności bierze udział w rozmowie, podtrzymując ją swoimi wypowiedziami, • wypowiedź w miarę płynna, • argumentacja w zasadzie poprawna, choć niekiedy jednostronna i/lub istotne uchybienia w sposobie obrony własnego stanowiska, 		4 – 3

<ul style="list-style-type: none"> • zdający bierze udział w rozmowie, choć niekiedy potrzebuje pomocy egzaminującego, nie potrafi podtrzymać rozmowy, ograniczając się do krótkich odpowiedzi na zadawane pytania, • zakłócenia w płynności wypowiedzi, • argumentacja słaba, • znaczne braki w umiejętności obrony własnego stanowiska, 	2 - 1
<ul style="list-style-type: none"> • zdający, mimo pomocy egzaminującego, nie bierze udziału w rozmowie, • znaczne zakłócenia w płynności wypowiedzi, • odpowiedzi nieadekwatne do zadawanych pytań, 	0
Umiejętności językowe zaprezentowane podczas egzaminu	
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedź w pełni poprawna, zgodna z normami języka mówionego, bogate słownictwo i struktury gramatyczne, wymowa i intonacja zbliżone do wymowy i intonacji rodzimego użytkownika języka, 	6
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedź poprawna, zgodna z normami języka mówionego, bogate słownictwo i struktury gramatyczne, nieliczne błędy językowe, wymowa i intonacja zbliżone do wymowy i intonacji rodzimego użytkownika języka, 	5
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedź poprawna, zgodna z normami języka mówionego, adekwatne do tematu słownictwo, dość liczne błędy językowe, w miarę poprawna wymowa i intonacja, 	4
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedź zgodna z normami języka mówionego, mało urozmaicone słownictwo, liczne błędy językowe, wymowa i intonacja nie zawsze poprawne, ale niezakłócające komunikacji, 	3
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedź zgodna z normami języka mówionego, ale na poziomie podstawowym, słownictwo w zakresie podstawowym, liczne błędy językowe częściowo zakłócające komunikację, błędy w wymowie i intonacji częściowo zakłócające komunikację, 	2
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedź naruszająca normy języka mówionego, ograniczone słownictwo, błędy w wymowie i intonacji zakłócające komunikację, 	1
<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedź naruszająca normy języka mówionego, słownictwo bardzo ograniczone, bardzo liczne błędy językowe w znacznym stopniu zakłócające komunikację, błędy w wymowie i intonacji znacznie zakłócające komunikację. 	0

2. EGZAMIN PISEMNY

2.1. STRUKTURA EGZAMINU PISEMNEGO

CZAS TRWANIA EGZAMINU: 240 minut	% punktów <i>(Liczba punktów)</i>	RAZEM
ARKUSZ I Czas: 90 minut (w tym 30 minut nagranie)		100% <i>(100 pkt)</i>
A. Rozumienie ze słuchu	20 % <i>(20 pkt)</i>	
B. Wypowiedź pisemna nawiązująca do tematyki jednego z wysłuchanych tekstów	20% <i>(20 pkt)</i>	
<i>PRZERWA</i>		
ARKUSZ II Czas: 150 minut		
A. Rozumienie tekstu czytanego	30 % <i>(30 pkt)</i>	
B. Wypowiedź pisemna nawiązująca do tematyki jednego z przeczytanych tekstów	30 % <i>(30 pkt)</i>	

2.2. OPIS EGZAMINU PISEMNEGO

W czasie trwania egzaminu zdający nie może korzystać z żadnych słowników.

ARKUSZ I

ROZUMIENIE ZE SŁUCHU

- Zdający wysłuchuje 2 – 3 tekstów, różniących się formą i tematyką, o łącznym czasie trwania ok.10 minut.
- W tej części egzaminu wykorzystuje się nagrania tekstów w wykonaniu rodzimych użytkowników języka angielskiego.
- Nagranie zawiera zarówno teksty jak i polecenia do poszczególnych zadań. Polecenia oraz instrukcje sformułowane są w języku angielskim. Każdy tekst jest nagrany dwa razy, a nagrania przedzielone są przerwami na zapoznanie się z treścią zadań, rozwiązanie ich i sprawdzenie.
- Łączna liczba zadań:20.
- Punktacja: 1 punkt za zadanie.
- Liczba punktów do uzyskania: 20.

Rodzaje tekstów:

- komunikaty, instrukcje, porady,

- rozmowy, wywiady, dyskusje, debaty,
- wiadomości, relacje, sprawozdania,
- teksty reklamowe,
- audycje, słuchowiska radiowe,
- przemówienia, wystąpienia, wykłady,
- teksty narracyjne (w tym fragmenty tekstów literackich).

Typy zadań:

zamknięte i otwarte (prawda – fałsz, wielokrotny wybór, dobieranie, uzupełnianie luk, odpowiedzi na pytania).

WYPOWIEDŹ PISEMNA

- Zdający pisze jeden tekst sterowany we wskazanej w poleceniu formie.
- Wypowiedź pisemna nawiązuje tematycznie do ostatniego z wysłuchanych tekstów (w części A. Rozumienie ze słuchu).
- Wypowiedź powinna liczyć od 150 do 200 słów.
- Liczba punktów do uzyskania: 20

Formy wypowiedzi pisemnej:

- list formalny,
- opinia,
- sprawozdanie,
- przemówienie.

ARKUSZ II

ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO

- Arkusz zawiera 2–3 teksty o łącznej długości ok.800 słów (2,5–3 strony formatu A4).
- Teksty różnią się form, stylem i tematyką.
- Polecenia do zadań sformułowane są w języku angielskim.
- Punktacja: 0,5 do 4 punktów za zadanie.
- Liczba punktów do uzyskania: 30.

Rodzaje tekstów:

- teksty informacyjne,
- teksty literackie,
- teksty publicystyczne,
- teksty popularnonaukowe.

Typy zadań: otwarte i zamknięte (odpowiedzi na pytania, uzupełnianie luk, układanie we wskazanej kolejności, wielokrotny wybór, dobieranie, prawda-fałsz)

WYPOWIEDŹ PISEMNA

- Zdający pisze jeden tekst na wybrany temat we wskazanej w poleceniu formie.
- Zdający dokonuje wyboru jednego z dwóch podanych w poleceniu tematów, nawiązujących do tematyki tekstów zastosowanych do sprawdzenia umiejętności rozumienia tekstu czytanego.
- Wypowiedź powinna liczyć od 300 do 400 słów.
- Liczba punktów do uzyskania: 30

Formy wypowiedzi pisemnej:

- rozprawka,
- recenzja,
- opowiadanie.

KRYTERIA WYPOWIEDZI PISEMNEJ W ARKUSZU I

	A	B	C
	zdający:	zdający:	zdający:
<p>POZIOM MERYTORYCZNY</p> <p>Zdający: - rozumie wybrany temat - tworzy spójny tekst - dostosowuje treść do formy - zna realia danego obszaru językowego (kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. formułuje wypowiedź zgodną z poleceniem, uwzględniając wszystkie sugestie zawarte w poleceniu 2. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej 3. przedstawia treści w sposób logiczny i spójny 4. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem, lub/i nie uwzględnia wszystkich sugestii zawartych w poleceniu lub uwzględnia je nie w pełni 2. nie potrafi zachować ciągłości myślowej wypowiedzi, zachowuje pewną logikę w tekście 3. przedstawia treści z naruszeniem hierarchii i logiki wypowiedzi 4. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu, w niewielkim stopniu uwzględnia sugestie zawarte w poleceniu 2. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną 3. nieudolnie przedstawia temat, często narusza hierarchię i logikę wypowiedzi 4. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego
7	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
<p>POZIOM KOMPOZYCJI</p> <p>Zdający: - realizuje określoną formę wypowiedzi - uwzględnia wszystkie części pracy - zachowuje proporcje między częściami pracy - graficznie wyodrębnia główne części pracy, - zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. konsekwentnie przestrzega określonej formy wypowiedzi 2. uwzględnia wszystkie części pracy 3. zachowuje właściwe proporcje między częściami pracy 4. stosuje właściwy układ graficznym pracy 5. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. częściowo zachowuje określoną formę wypowiedzi 2. pomija wstęp lub zakończenie 3. zachowuje w miarę właściwe proporcje między częściami pracy 4. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy do 10% 	<ol style="list-style-type: none"> 1. w niewielkim stopniu zachowuje określoną formę 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie 3. nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy 4. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%
6	6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
<p>POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA</p> <p>Zdający: - stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi - stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi - dostosowuje styl do formy wypowiedzi - stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię adekwatne do treści i formy 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe 3. zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy 4. pisze pracę bezbłędną lub też popełnia drobne sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne niezakłócające komunikacji 5. popełnia nieliczne błędy ortograficzne, niezmienną znaczenia wyrazów 6. popełnia sporadyczne błędy interpunkcyjne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. stosuje mało urozmaicone słownictwo z nielicznymi powtórzeniami, nie zawsze adekwatne do treści i formy 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe 3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami 4. popełnia dość liczne błędy gramatyczne i leksykalne niezakłócające komunikacji lub zakłócające w nieznanym stopniu komunikację 5. popełnia błędy ortograficzne, niezmienną znaczenia wyrazów lub/i popełnia nieliczne błędy ortograficzne zmieniające znaczenie wyrazów 6. popełnia dość liczne błędy interpunkcyjne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. stosuje ubogie słownictwo z licznymi powtórzeniami, w niewielkim stopniu adekwatne do treści i formy 2. posługuje się ograniczonym zakresem struktur składniowych stosuje liczne powtórzenia 3. stosuje nieporadny styl 4. popełnia liczne błędy gramatyczne i leksykalne 5. popełnia liczne błędy ortograficzne 6. popełnia liczne błędy interpunkcyjne
7	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0

KRYTERIA OCENIANIA WYPOWIEDZI PISEMNEJ W ARKUSZU II ROZPRAWKA

	Kryterium oceny	A	B	C
	zdający:	zdający:	zdający:	zdający:
POZIOM MERYTORYCZNY	I. TREŚĆ rozumie wybrany temat tworzy spójny tekst dostosowuje treść do formy: - formułuje tezę - omawia temat - podsumowuje temat lub podaje swoją opinię zna realia danego obszaru językowego (kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości)	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem 2. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej 3. prawidłowo formułuje tezę/ antytezę adekwatną do tematu 4. omawia temat, trafnie dobierając argumenty za i przeciw 5. uwzględnia wszystkie ważne elementy w podsumowaniu i/lub podaje swoją opinię 6. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście 3. formułuje tezę/antytezę pozostającą w związku z tematem 4. omawia temat, częściowo trafnie dobierając argumenty za i przeciw 5. uwzględnia część ważnych elementów w podsumowaniu i/lub podaje swoją opinię 6. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź znacząco odbiegającą od tematu 2. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną 3. nieudolnie formułuje tezę/ antytezę lub nie formułuje jej 4. omawia temat, często nietrafnie dobierając lub pomijając argumenty za i przeciw 5. nie uwzględnia większości ważnych elementów w podsumowaniu i/lub podaje niewynikającą z tekstu opinię lub nie podsumowuje tematu 6. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego
	PUNKTACJA 7 pkt.	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM KOMPOZYCJI	II. KOMPOZYCJA: realizuje określoną formę wypowiedzi uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) zachowuje proporcje między częściami pracy graficznie wyodrębnia główne części pracy, zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy	1. konsekwentnie przestrzega określonej formy wypowiedzi 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) 3. zachowuje właściwe proporcje między częściami pracy 4. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy 5. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu	1. częściowo zachowuje określoną formę wypowiedzi 2. pomija wstęp lub zakończenie 3. zachowuje w miarę właściwe proporcje między częściami pracy 4. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy do 10%	1. w niewielkim stopniu zachowuje określoną formę wypowiedzi 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie 3. nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy 4. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy o ponad $\pm 10\%$
	PUNKTACJA 7 pkt.	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	III. BOGACTWO JĘZYKOWE: stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi dostosowuje styl do formy wypowiedzi	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym 3. zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średniozaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średniozaawansowanym 3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym; stosuje liczne powtórzenia 3. stosuje nieporadny styl, lecz praca jest zrozumiała
	PUNKTACJA 8 pkt.	8 - 7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA: stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji	1. pisze pracę bezbłędną lub popełnia drobne, sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, niezakłócające komunikacji 2. popełnia nieliczne błędy ortograficzne, niezmiennające znaczenia wyrazów 3. popełnia sporadyczne błędy interpunkcyjne	1. popełnia dość liczne błędy gramatyczne i leksykalne zakłócające komunikację lub zakłócające w nieznanym stopniu komunikację 2. popełnia błędy ortograficzne, niezmiennające znaczenia wyrazów lub/i popełnia nieliczne błędy ortograficzne zmieniające znaczenie wyrazów 3. popełnia dość liczne błędy interpunkcyjne	1. popełnia liczne błędy gramatyczne i leksykalne 2. popełnia liczne błędy ortograficzne, 3. popełnia liczne błędy interpunkcyjne
	PUNKTACJA 8 pkt.	8 - 7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0

RECENZJA

	Kryterium oceny zdający:	A zdający:	B zdający:	C zdający:
POZIOM MERYTORYCZNY	I. TREŚĆ rozumie wybrany temat tworzy spójny tekst dostosowuje treść do formy: - podaje informacje o recenzowanej pozycji - podaje informacje o zawartości treściowej recenzowanej pozycji - ocenia - poleca bądź nie, podając przyczyny zna realia danego obszaru językowego (kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości)	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem 2. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej 3. podaje pełną informację o recenzowanej pozycji (twórca, okoliczności powstania dzieła, okoliczności odbioru) 4. podaje krótką informację o zawartości treściowej recenzowanej pozycji (np. skrót fabuły, prezentacja głównych postaci, problematyki) 5. dokonuje pełnej, wieloaspektowej oceny (np. fabuły, akcji, pracy reżysera, gry aktorów, scenografii, opracowania muzycznego, sposobu ekspozycji obiektów na wystawie) 6. poleca bądź odradza, wskazując na najistotniejsze walory/wady recenzowanej pozycji 7. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. nie potrafi zachować ciągłości myślowej wypowiedzi, zachowuje pewną logikę w tekście 3. podaje częściową informację o recenzowanej pozycji lub pomija niektóre istotne informacje 4. podaje zbyt szczegółową lub zbyt ogólną informację o zawartości treściowej utworu 5. dokonuje niepełnej oceny uwzględniając niektóre elementy 6. poleca bądź odradza, nie wskazując na walory/wady recenzowanej pozycji 7. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu 2. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną 3. podaje ogólnikową, mało konkretną informację o recenzowanej pozycji lub pomija większość informacji 4. streszcza utwór lub nie przedstawia zawartości treściowej recenzowanej pozycji 5. dokonuje bardzo pobieżnej oceny lub nie dokonuje oceny 6. nie poleca ani nie odradza recenzowanej pozycji, 7. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego
	PUNKTACJA 7 pkt.	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM KOMPOZYCJI	II. KOMPOZYCJA: realizuje określoną formę wypowiedzi uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) zachowuje proporcje między częściami pracy graficznie wyodrębnia główne części pracy, zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy	1. konsekwentnie przestrzega określonej formy wypowiedzi 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) 3. zachowuje właściwe proporcje między częściami pracy 4. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy 5. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu	1. częściowo zachowuje określoną formę wypowiedzi 2. pomija wstęp lub zakończenie 3. zachowuje w miarę właściwe proporcje między częściami pracy 4. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy do 10%	1. w niewielkim stopniu zachowuje określoną formę wypowiedzi 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie 3. nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy 4. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%
	PUNKTACJA 7 pkt.	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	III. BOGACTWO JĘZYKOWE: stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi dostosowuje styl do formy wypowiedzi	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym, uwzględniając specjalistyczne słownictwo z danej dziedziny sztuki 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym 3. zachowuje jednolity styl, adekwatny do treści i formy	1. stosuje słownictwo frazeologię na poziomie średniozaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średniozaawansowanym 3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami	1. stosuje słownictwo frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym; stosuje liczne powtórzenia 3. stosuje nieporadny styl, lecz praca jest zrozumiała
	PUNKTACJA 8 pkt.	8 - 7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA: stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji	1. pisze pracę bezbłędną lub popełnia drobne, sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, niezakłócające komunikacji 2. popełnia nieliczne błędy ortograficzne, niezmiennające znaczenia wyrazów 3. popełnia sporadyczne błędy interpunkcyjne	1. popełnia dość liczne błędy gramatyczne i leksykalne niezakłócające komunikacji lub zakłócające w nieznanym stopniu komunikację 2. popełnia błędy ortograficzne, niezmiennające znaczenia wyrazów lub/i popełnia nieliczne błędy ortograficzne zmieniające znaczenie wyrazów 3. popełnia dość liczne błędy interpunkcyjne	1. popełnia liczne błędy gramatyczne i leksykalne 2. popełnia liczne błędy ortograficzne 3. popełnia liczne błędy interpunkcyjne
	PUNKTACJA 8 pkt.	8 - 7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0

OPOWIADANIE

	Kryterium oceny	A	B	C
	zdający:	zdający:	zdający:	zdający:
POZIOM MERYTORYCZNY	I. TREŚĆ rozumie wybrany temat tworzy spójny tekst dostosowuje treść do formy: - określa tło akcji - odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego - przedstawia wydarzenie główne - opisuje reakcje ludzi, przedstawia wnioski i konsekwencje, wydarzenia zna realia danego obszaru językowego (kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości)	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem 2. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyrażonej myśli przewodniej 3. określa czas, miejsce wydarzeń i bohaterów 4. logicznie odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego 5. szczegółowo przedstawia wydarzenie główne 6. przekonująco opisuje reakcje ludzi, lub/i przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia 7. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. nie potrafi zachować ciągłości myślowej wypowiedzi, zachowuje pewną logikę w tekście 3. określa tylko dwa z trzech elementów (czas, miejsce wydarzeń, bohaterów) 4. nie zawsze logicznie odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego 5. niezbyt szczegółowo przedstawia wydarzenie główne 6. nie w pełni przekonująco opisuje reakcje ludzi, lub/i przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia 7. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu 2. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną 3. określa tylko jeden z trzech elementów (czas, miejsce wydarzeń, bohaterów) lub nie określa ich 4. przedstawia wydarzenia nietworzące logicznego ciągu 5. nie przedstawia wydarzenia głównego 6. nie opisuje reakcji ludzi, lub/i nie przedstawia wniosków i konsekwencji wydarzeń 7. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego
	PUNKTACJA 7 pkt.	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM KOMPOZYCJI	II. KOMPOZYCJA: realizuje określoną formę wypowiedzi uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) zachowuje proporcje między częściami pracy graficznie wyodrębnia główne części pracy, zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy	1. konsekwentnie przestrzega określonej formy wypowiedzi 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) 3. zachowuje właściwe proporcje między częściami pracy 4. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy 5. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu	1. częściowo zachowuje określoną formę wypowiedzi 2. pomija wstęp lub zakończenie 3. zachowuje w miarę właściwe proporcje między częściami pracy 4. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy do 10%	1. w niewielkim stopniu zachowuje określoną formę wypowiedzi 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie 3. nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy 4. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy 5. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%
	PUNKTACJA 7 pkt.	7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	III. BOGACTWO JĘZYKOWE: stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi dostosowuje styl do formy wypowiedzi	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym 3. zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średnio zaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średnio zaawansowanym 3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym; stosuje liczne powtórzenia 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym; stosuje liczne powtórzenia 3. stosuje nieporadny styl, lecz praca jest zrozumiała
	PUNKTACJA 8 pkt.	8 - 7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA: stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji	1. pisze pracę bezbłędną lub popełnia drobne, sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, niezakłócające komunikacji 2. popełnia nieliczne błędy ortograficzne, niezmiennające znaczenia wyrazów 3. popełnia sporadyczne błędy interpunkcyjne	1. popełnia dość liczne błędy gramatyczne i leksykalne niezakłócające komunikacji lub zakłócające w nieznacznym stopniu komunikację 2. popełnia błędy ortograficzne, niezmiennające znaczenia wyrazów lub/i popełnia nieliczne błędy ortograficzne zmieniające znaczenie wyrazów 3. popełnia dość liczne błędy interpunkcyjne	1. popełnia liczne błędy gramatyczne i leksykalne, 2. popełnia liczne błędy ortograficzne 3. popełnia liczne błędy interpunkcyjne
	PUNKTACJA 8 pkt.	8 - 7 - 6	5 - 4 - 3	2 - 1 - 0

Uwagi do wszystkich kryteriów:

1. W punktacji wypowiedzi uwzględnia się stwierdzoną i udokumentowaną dysgrafię i dysortografię abiturienta.
2. Praca w całości niezgodna z tematem lub nieczytelna nie podlega ocenie.
3. Na poziomie kompozycji oraz jakości języka wprowadzono kryteria główne i drugorzędne. Kryteria drugorzędne zapisano kursywą. Podkryteria główne mają dwukrotnie większą wagę niż podkryteria drugorzędne.
4. Jeżeli praca liczy mniej niż 75% wymaganego limitu słów (225 słów), przyznaje się zero punktów za poprawność i bogactwo językowe.
5. Błędy drobne/sporadyczne to błędy stanowiące do 5% wszystkich zapisanych słów.
6. Błędy dość liczne stanowią od 6% do 10% wszystkich zapisanych słów.
7. Błędy liczne stanowią od 11% do 20% wszystkich zapisanych słów.
8. Przy liczeniu błędów bierze się pod uwagę wszystkie rodzaje błędów, przy czym błąd ortograficzny i interpunkcyjny liczy się jako 0,5 błędu innego typu.

II. WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

Wymagania egzaminacyjne obejmują umiejętności szczegółowe, zawarte w standardach wymagań egzaminacyjnych dla języka obcego nowożytnego dla klas dwujęzycznych, a ponadto zakres struktur gramatycznych umieszczony w poniższej tabeli.

STANDARDY WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH

JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

będący drugim językiem nauczania w szkołach lub oddziałach dwujęzycznych

I. WIEDZA

Zdający wykazuje się znajomością:

- 1) złożonych struktur leksykalno-gramatycznych umożliwiających:**
 - a) rozpoznawanie i właściwy odbiór tekstów kultury danego obszaru językowego,
 - b) formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem fonetycznym, ortograficznym, morfosyntaktycznym i leksykalnym,
- 2) zasad konstruowania różnych form wypowiedzi ustnych i pisemnych,**
- 3) tradycji i realiów cywilizacyjno-kulturowych danego obszaru językowego i Polski, z uwzględnieniem elementów literatury, historii, geografii, historii sztuki, socjologii, ekonomii, polityki oraz tematyki integracji europejskiej i kontekstu międzykulturowego.**

II. UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE

Zdający wykazuje się umiejętnością posługiwania się językiem obcym w zakresie:

- 1) odbioru tekstu, czyli rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstów czytanych, bogatych pod względem treści, o wysokim stopniu zróżnicowania tematyki oraz struktur leksykalno-gramatycznych, z uwzględnieniem:**
 - a) określania głównej myśli tekstu,
 - b) określania głównych myśli poszczególnych części tekstu,
 - c) stwierdzania, czy tekst zawiera określone informacje,
 - d) selekcjonowania, klasyfikowania i hierarchizowania informacji i argumentów,
 - e) określania intencji i opinii autora lub nadawcy tekstu,
 - f) oddzielania faktów od opinii,
 - g) rozróżniania formalnego i nieformalnego stylu tekstu,
 - h) określania kontekstu sytuacyjnego lub komunikacyjnego,
 - i) określania związków między poszczególnymi częściami tekstu czytanego,
 - j) rozpoznawania w tekście środków stylistycznych oraz zjawisk językowych powodujących niejednoznaczność wypowiedzi (homonimii, idiomów, związków frazeologicznych),
 - k) określania typu tekstu,
 - l) rozpoznawania różnorodnych struktur leksykalno-gramatycznych oraz określania pól semantycznych w podanym kontekście,
- 2) tworzenia tekstu w formie wieloaspektowej wypowiedzi ustnej lub pisemnej, uwzględniającej:**
 - a) opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności,
 - b) relacjonowanie wydarzeń,
 - c) przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii, projektów, działań,

- d) argumentowanie,
- e) stosowanie środków leksykalno-gramatycznych, adekwatnie do ich funkcji,
- f) pisemne wypowiedzianie się w określonej formie, z zachowaniem podanego limitu słów,

3) reagowania językowego w formie ustnej lub pisemnej, czyli:

- a) uzyskiwania, udzielania, przekazywania lub odmowy informacji, wyjaśnień, pozwoleń,
- b) uczestniczenia w dyskusji – udzielania informacji, wyjaśnień, argumentowania, wyrażania i obrony własnych opinii i poglądów oraz negocjowania,
- c) interpretowania i komentowania przedstawionych faktów oraz opinii innych osób,
- d) dokonywania podsumowania dyskusji, rozmów i wypowiedzi,
- e) stosowania środków językowych służących do wyrażania różnorodnych intencji oraz stanów emocjonalnych, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej,

4) przetwarzania tekstu w formie ustnej lub pisemnej, z uwzględnieniem:

- a) relacjonowania, przetwarzania i przekazywania tekstów, usłyszanych lub przeczytanych w języku obcym lub języku polskim,
- b) wyjaśniania znaczenia materiałów ikonograficznych, tabel, wykresów,
- c) stosowania zmiany rejestru, stylu lub formy tekstu.

III. UMIEJĘTNOŚĆ KORZYSTANIA Z WIEDZY DOTYCZĄCEJ REALIÓW CYWILIZACYJNO - KULTUROWYCH DO ODBIORU TEKSTÓW KULTURY

Zdający wykazuje się umiejętnością odbioru tekstów kultury danego obszaru językowego w zakresie:

- 1) rozpoznawania odniesień do kontekstu cywilizacyjno – kulturowego,**
- 2) rozpoznawania znaczeń metaforycznych, aluzji i symboli kulturowych,**
- 3) interpretowania dzieł lub ich fragmentów w konwencjach gatunkowych i w konwencjach prądów artystycznych epoki.**

Zakres struktur gramatycznych - język angielski klasy dwujęzyczne

Składnia

1. Zdania oznajmujące i pytające (pytania ogólne, szczegółowe, rozłączne, przeczące) w czasach:
 - Simple Present,
 - Present Continuous,
 - Present Perfect,
 - Present Perfect Continuous,
 - Simple Past,
 - Past Continuous,
 - Past Perfect,
 - Past Perfect Continuous,
 - Simple Future,
 - Future Continuous,
 - Future Perfect,
 - Future Perfect Continuous.
2. Zdania rozkazujące.
3. Zdania z podmiotem *it*:
 - dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości,
 - w tzw. Cleft sentences,
 - w zdaniach w stronie biernej,
 - w konstrukcji z *for/of* + dopełnienie + bezokolicznik,
 - z *-ing*, np.: *it's worth*, *it's no use*,
 - w konstrukcji z bezokolicznikiem.
4. Zdania z podmiotem *there*, w tym zdania typu *There's no point in...*, *there's no denying/telling...*

5. Pytania typu Question Tags, "reply questions" i Question Tags po trybie rozkazującym, dopowiedzenia z inwersją typu: *So do I, Nor/neither do I.*
6. Zdania z dwoma dopełnieniami.
7. Zdania w stronie biernej we wszystkich czasach:
- z czasownikami *see, hear, make* i *help*, np.: *I was made to learn it by heart. She was heard to mention that name twice.*
 - zdania typu *He is/was known to be... He is/was known to have been ...*
 - Passive Infinitive, np. *There are a lot of problems to be discussed.*
 - konstrukcje przyimkowe, np.: *This house hasn't been lived in for a long time.*
 - konstrukcje imiesłowowe, np. *I heard my name mentioned. She likes being praised.*
 - konstrukcje z *get*.
8. Pytania pośrednie.
9. Zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy, równoważniki zdań, krótkie odpowiedzi, Question Tags) z różnymi czasownikami wprowadzającymi, np. *deny, accuse, suggest* i następstwo czasów:
- zdania w mowie zależnej nie wymagające zmiany czasów,
 - *if* w porównaniu z *whether*.
10. Zdania współrzędnie złożone.
11. Zdania podrzędnie złożone:
- podmiotowe, np. *What I know about him is confidential.*
 - orzecznikowe, np. *The problem is that we need help.*
 - dopełnieniowe, np. *He promised that he would come soon. He'd like everyone to enjoy the party. All I did was (to) send him an apology.*
 - przydawkowe ograniczające i opisujące z zaimkiem względnym lub bez (Defining/Non-defining Clauses)
np. *The train that we wanted to take was delayed. My aunt, who has been helping our family for years, is a rich duchess.*
 - okolicznikowe:
 - ~ celu, np. *I did it so as to save him time. The Government passed that law in order that/so [that] this kind of antisocial behaviour could be punished.*
 - ~ czasu, np. *Say your name when they ask you. Once he said it, everything changed.*
 - ~ miejsca, np. *They found themselves where they had never been before.*
 - ~ porównawcze, np. *Sylvia's garden is as big as Margaret's [is]. I respect him more than words can say. Jake has as much courage as his older brother [has]. The older I get, the happier I am. He speaks to me as if/though I were a child. He looks as if he's tired. She speaks several languages as do her parents.*
 - ~ przyczyny, np. *I lent him the book because he asked me to. As it was quite late, we went straight home.*
 - ~ przyzwolenia, np. *Although he was big and strong, he didn't want to fight.*
 - ~ skutku, np. *I worked till late so I was tired.*
 - ~ sposobu, np. *She runs her business exactly as her two brothers do.*
 - ~ stopnia, np. *So much was he engaged in his work that he didn't hear anyone.*
 - ~ warunku (typu 0,I,II,III i mieszane), np. *If too many people come, what shall we do? If he changed his ways, he'd have more friends.*
 - inwersja w zdaniach warunkowych,
 - *will* i *would* po *if*.
12. Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie z wyrażeniami *I wish, I'd rather, I'd sooner, I'd prefer, you'd better, suppose, supposing, if only, it's(high/about) time.*
13. Konstrukcje bezokolicznikowe, imiesłowowe i gerundialne:
- czasownik + bezokolicznik (w tym *used to* i *to be supposed to*),
 - czasownik + rzeczownik odśłowny (gerund),
 - czasownik + dopełnienie + bezokolicznik,
 - czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez *to*,
 - czasownik + dopełnienie + imiesłów czynny,
 - czasownik + dopełnienie + imiesłów bierny,
 - konstrukcje z bezokolicznikiem typu *He was the first to come.*

- konstrukcje typu *I'm glad to see you.*
 - wyrażenie *to be going to.*
14. Konstrukcja *have something done, get sth done, have sb do sth, get sb to do sth.*
15. Zdania wykrzyknikowe.
16. Inwersja stylistyczna i inne formy emfaticzne, w tym:
- po wyrażeniach przeczących i ograniczających, np. *seldom, rarely, hardly, never, only*, w zdaniach typu *Rarely do I see so much enthusiasm in her eyes. Under no condition must you leave the town.*
 - po przysłówkowych okolicznikach miejsca, np. *Here comes the bride. Far in the distance was a crowd of people.*
 - Cleft sentences, np. *It was John who told me that. What I like about him is his smile.*
 - zastosowanie *do* i *did*, np. *You do look nice today. Do come in. I did tell you.*
 - pozycja przysłówków, np. *I always am polite.*
17. Równoważniki zdań.

Czasowniki

1. Bezokolicznik (wszystkie formy).
2. Czasowniki posiłkowe *be, do, have.*
3. Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym, zwykłym ciągłym, perfektywnym i perfektywnym ciągłym:
 - **Can** używany do wyrażenia umiejętności, przypuszczenia, prośby, przyzwolenia oraz z tzw. czasownikami postrzegania,
 - **Could** używany do wyrażenia umiejętności, możliwości w przeszłości lub w trybie warunkowym, próśb oraz z czasownikami postrzegania, możliwości w czasie przeszłym, gdy ta możliwość nie została wykorzystana, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś,
 - **May** używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości oraz przyzwolenia i pytania o przyzwolenie, *may as well*,
 - **Might** używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś, przyzwolenia oraz w bardzo grzecznych prośbach, *might as well*
 - **Must** używany do wyrażenia przypuszczenia graniczącego z pewnością w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości oraz do wyrażenia konieczności, w tym **mustn't** do wyrażenia zakazu i **needn't** dla wyrażenia braku konieczności w odniesieniu do teraźniejszości lub czynności wykonanej w przeszłości,
 - **Will** używany do wyrażenia postanowienia lub prośby, pewności oraz przypuszczenia, jak również niechęci do wykonania czegoś lub odmowy oraz charakterystycznego, typowego zachowania, w tzw. Coloured Future,
 - **Shall** używany do wyrażenia propozycji, ofert i sugestii oraz, w stylu formalnym, zasad i reguł, w tzw. Coloured Future,
 - **Would** używany do wyrażenia przypuszczenia w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości, próśb i ofert z *like i prefer, wouldn't* do wyrażania braku chęci do wykonania jakiejś czynności w przeszłości oraz charakterystycznego, typowego zachowania w przeszłości,
 - **Should i ought to** używane do wyrażenia powinności lub krytyki w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub przeszłości i prawdopodobieństwa,
 - **Dare, need, needn't have** w porównaniu z **didn't need**.
4. Tryb rozkazujący.
5. Czasowniki regularne i nieregularne.
6. Imiesłowy czynne i bierne, ich zastosowanie w równoważnikach zdań.
7. Czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów.
8. Czasowniki złożone – Phrasal Verbs a czasowniki z przyimkiem.
9. Czasy gramatyczne:
 - **Simple Present** używany do wyrażenia czynności lub stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, czynności mających charakter stały, rozkładów czasowych, komentarzy i w opowiadaniach i relacjach sportowych,

- w instrukcjach, w zdaniach warunkowych typu 0 i I, w zdaniach czasowych,
- **Present Continuous** używany do wyrażenia czynności odbywającej się w tej chwili, w bieżącym okresie czasu lub w najbliższej przyszłości, czynności powtarzających się i uważanych za irytujące (*always, constantly, continually* i *forever*) i w zdaniach czasowych po *while*,
 - **Present Perfect** używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce ostatnio lub które nastąpiły lub nie nastąpiły w przeszłości i trwają do teraz lub ich skutki mają wpływ na sytuację obecną, czynności lub stanów, które miały miejsce w okresie czasu obejmującym chwilę obecną, w zdaniach czasowych, w konstrukcjach typu *it is the first time*,
 - **Present Perfect Continuous** używany do wyrażenia czynności, która zaczęła się w przeszłości i trwa do teraz lub już się skończyła, a jej skutki są nadal widoczne lub takiej, która dopiero co się skończyła oraz czynności powtarzającej się od jakiegoś czasu,
 - **Simple Past** używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce w przeszłości lub powtarzały się w przeszłości, w mowie zależnej, w zdaniach warunkowych II typu, po wyrażeniach *I wish, it's time, I'd rather, as if, if only, suppose, supposing*,
 - **Past Continuous** używany do wyrażenia czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości lub trwała przez pewien czas, w mowie zależnej, w wyrażeniach *I was wondering, I was hoping, I was thinking*,
 - **Past Perfect** używany do wyrażenia czynności lub stanów przeszłych poprzedzających inne czynności lub stany przeszłe lub zakończonych przed określonym momentem w przeszłości, w zdaniach warunkowych III typu, po wyrażeniach *I wish, I'd rather, as if i if only*, w mowie zależnej, w konstrukcji typu *it was the first time*,
 - **Past Perfect Continuous** używany do wyrażenia czynności, które były wykonywane przez pewien okres i poprzedzały inne czynności lub stany, po wyrażeniach *I wish, if only* i *as if*, w mowie zależnej,
 - **Simple Future** używany do wyrażenia stanu lub czynności przyszłej niezależnej od woli człowieka, lecz wynikającej z okoliczności zewnętrznych, dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, decyzji, dla wyrażenia czynności, które zostaną wykonane w przyszłości, w zdaniach warunkowych I typu, w zdaniach czasowych,
 - **Future Continuous** używany do wyrażenia czynności, która będzie odbywała się w pewnym momencie w przyszłości, w zdaniach czasowych z *while*, do wyrażenia pytania o czyjeś plany,
 - **Future Perfect** używany do wyrażenia czynności, które odbędą się do określonego momentu w przyszłości lub stanów, które będą trwały przez jakiś czas do określonego momentu w przyszłości,
 - **Future Perfect Continuous** do wyrażania czynności, które będą wykonywane przez określony czas do pewnego momentu w przyszłości.
10. Tryb łączący np. z czasownikami *suggest, insist, recommend demand*, po *as if/as though, it is (high/about) time, wish, suppose, would rather/sooner* etc., zwroty typu: *it's essential*.
11. Tryb przypuszczający: perfective/continuous/non-continuous aspect.
12. Budowa słowotwórcza czasownika.

Rzeczowniki

1. Rzeczowniki określające nazwy rzeczy i pojęć, tzw. „policzalne” i „niepoliczalne”.
2. Liczba mnoga regularna i nieregularna, rzeczowniki mające tylko formę liczby pojedynczej lub mnogiej lub dwie formy liczby mnogiej, liczba mnoga rzeczowników złożonych.
3. Forma dzierżawcza (-of i Saxon Genitive i double genitive).
4. Rodzaj.
5. Rzeczowniki złożone.
6. Budowa słowotwórcza rzeczownika.

Przedimki

1. Przedimki nieokreślone, określone i zerowe.

Przymiotniki

1. Stopniowanie regularne i nieregularne (*good, bad, little, far, old*) używane do porównań w stopniu równym, niższym, wyższym i najwyższym, w konstrukcjach typu *the sooner, the better* i *I'm getting more and more impatient*.
2. Użycie przymiotników z *so, such, how* i *what*.
3. Przymiotniki dzierżawcze.
4. Przymiotniki złożone typu *fair-haired*.
5. Rzeczowniki użyte przymiotnikowo, np. *a book cover*.
6. Miejsce przymiotników w zdaniu.
7. Przymiotniki po czasownikach postrzegania.
8. Kolejność przymiotników w grupie nominalnej.
9. Przymiotniki w funkcji rzeczownika, np. *the rich*.
10. Budowa słowotwórcza przymiotników.

Przysłówki

1. Stopniowanie regularne i nieregularne.
2. Przysłówki *too* i *enough*.
3. Miejsce przysłówek w zdaniu.
4. Kolejność przysłówek w zdaniu.
5. Przysłówki o dwóch znaczeniowo różniących się formach, np. *hard-hardly, late-lately*.
6. Rodzaje przysłówek: sposobu, miejsca, czasu, częstotliwości, stopnia, inne.

Zaimki

1. Zaimki osobowe.
2. Zaimki dzierżawcze oraz określniki dzierżawcze.
3. Zaimki zwrotne i emfaticzne.
4. Zaimki wskazujące oraz określniki wskazujące.
5. Zaimki pytające oraz określniki pytające.
6. Zaimki względne.
7. Zaimki wzajemne.
8. Zaimki określone, nieokreślone i ilościowe, także w funkcji określnika:
 - *some, any, no, every* i złożenia z nimi,
 - *none, either, neither,*
 - *many, much, few, a few, little, a little,*
 - *another, other, others, the other, the others,*
 - *every, each,*
 - *enough,*
 - *both, all,*
 - *either - or, neither - nor.*
9. Zaimki bezosobowe: *you, one*.

Liczebniki

1. Liczebniki główne i porządkowe.
2. Określanie godziny, daty, miary, wagi.

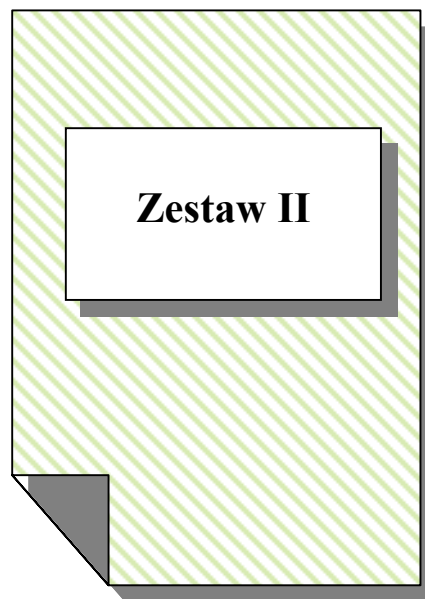
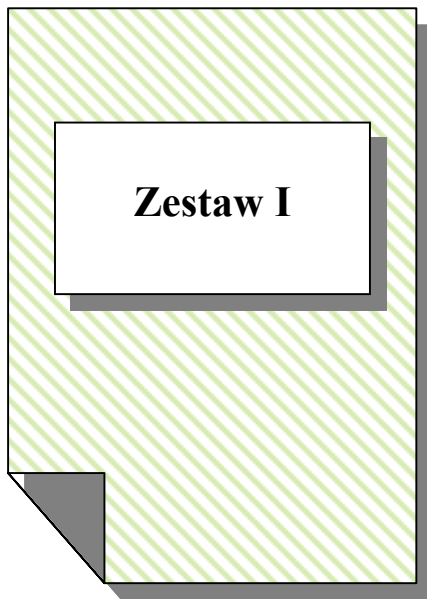
Przymiotniki

1. Przymiotniki określające miejsce, kierunek, odległość.
2. Przymiotniki określające czas.
3. Przymiotniki przyczyny.
4. Przymiotniki sposobu.
5. Przymiotniki po czasownikach i przymiotnikach.

Spójniki

1. Spójniki: *and, or, but, if, on condition that, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, in spite, so, despite, as long as, supposing, providing/provided that, so as, even though, even if, whereas, as if, as though, no matter.*

III. PRZYKŁADOWE ZESTAWY NA EGZAMIN USTNY

Zestaw 1.

Read the text below and be ready to present its contents and discuss it with the examiner.

A DEADLY SILENCE

by Melanie Phillips

Pinch me; I must be dreaming. The police are going to come down on us like a ton of bricks if we drop chewing gum in the street, while turning a blind eye to people having homosexual intercourse in the middle of a local park.

What kind of madness is this? According to the Queen's Speech, it is what the Government calls 'tackling anti-social behaviour'. This was surely one of the most surreal Queen's Speeches ever – and one of the most sinister and terrifying.

It is not just that the Government's new programme is astonishingly illiberal. It's not just that it threatens to tear up hundreds of years of tradition in the name of some callow concept of modernisation. It's the fact that it takes our most cherished values – justice, self-restraint, order and liberty – and simply turns them inside out.

All this while managing to avoid tackling the real issues which so trouble and preoccupy this nation – the collapse of the public services; the sheer, bungling incompetence of virtually every arm of government; the implosion of education standards; and the real causes of crime: mass fatherlessness, drug-taking and the erosion of community responsibility and pride.

Yet what is the reaction to a set of proposals that reads like something straight out of Lewis Carroll? Virtual silence. One or two commentators have bewailed the illiberalism of the criminal justice proposals. But the full, far-reaching import of this bizarre programme has occasioned no general outburst of astonishment or protest. It's as if the nation has been anaesthetised.

[...]

How can such a sinister and yet deeply irrelevant programme have ever been created? Mr Blair is said to be galvanised by a new sense of urgency. No wonder. He looks around and finds everything is in worse shape than when he started. So he turns against the institutions and values of the country. No one dares tell him that the problem lies in his own policies. No one dares tell him that his government's mania for control over the public services destroys the sense of local belonging and involvement that is one of the best antidotes to crime.

The real problem is that those who should be standing up against this tyranny lack the one crucial thing that might give them courage. They cannot see any end to this government's grip on power. They lack the motivation or courage to stand up and fight. There is no real opposition.

The result is that hundreds of thousands of ordinary, decent people who look on in bemusement feel utterly helpless, as there is no one to fight the battles that need to be fought.

Daily Mail, 15 November 2002

Pytania (tylko w zestawie egzaminatora)

1. The text mentions two important elements of the British political system; what are they and how are they related to each other; is this relation reflected in the article?
2. Melanie Phillips expresses her attitude to a government programme; what does this programme concern and what is the author's attitude?
3. What is the author's attitude to the present Labour government?
4. What does Phillips think to be the real problems of the country?
5. What is the meaning of the headline?
6. Melanie Phillips mentions the author of a well-known novel; what novel is it and why does Phillips mention it?
7. The text is highly emotional; what are the words and expressions that create this image?

Zestaw 2.

Read the texts below and be ready to present their contents and discuss them with the examiner.

STAR'S TRUCE FOR BIRTH OF HIS BABY

by Victoria Newton

'Cold Feet' star John Thomson made peace with his estranged lover in time for the birth of their first child yesterday. The troubled actor was at Sam Sharp's bedside in a Manchester hospital when she underwent an elective Caesarean.

Both she and the baby, 6lb 6oz Olivia Jayne, were said last night to be doing well.

The couple settled on a name for their daughter some time before they split last month.

Miss Sharp, 29, who had been dating Thomson for two years, was devastated when he told her he wanted to end their relationship weeks before the birth. He announced that he did not want their unborn child brought up in a 'hostile environment'. Then he moved his belongings out of their home in Didsbury, Manchester.

The blame for the break-up lies largely with Thomson's drunken behaviour. During a night out at a local restaurant the couple rowed and 33-year-old Thomson, who plays Pete Gifford in the ITV1 comedy series, went home and began smashing up furniture. He later checked into The Priory clinic, admitting he needed treatment and counselling. The actor has since made several clandestine visits to Hope Hospital, where Miss Sharp, who was admitted for tests for a blood condition earlier this month, was to give birth. 'At one point she was prepared to give him another chance,' explained a friend of hers. 'But he got cold feet.'

She added: 'She stood by him when any other woman would have walked out. To find out you've been dumped when you're eight months pregnant is terrible.'

Daily Mail, 15 November 2002

STEWART CANCER FIGHT

by Tim Hall

Sir Jackie Stewart has had an operation for skin cancer, it was revealed yesterday.

A scar was clearly visible yesterday on the face of the three-time world motor racing champion. It shows where a melanoma was removed in an operation in America.

It is the third time in a year that the Stewart family has been touched by cancer.

Sir Jackie revealed last October that his wife of almost 40 years, 61-year-old Helen, was battling breast cancer. A few months earlier the couple's eldest son, 35-year-old Paul, had completed a gruelling course of treatment for a rare form of cancer.

Yesterday, Sir Jackie made no attempt to hide the scar on his cheek as he attended a press conference for Jaguar Racing in London. However, he made no mention of it during the day.

A spokesman for the 63-year-old, who was knighted last year, said last night that the operation three weeks ago had been '100 per cent successful'. He said: 'It was a small pre-cancerous lump on his face and he was advised to have it removed as soon as possible. The doctors are confident they got it all out and he is now fully on the mend.'

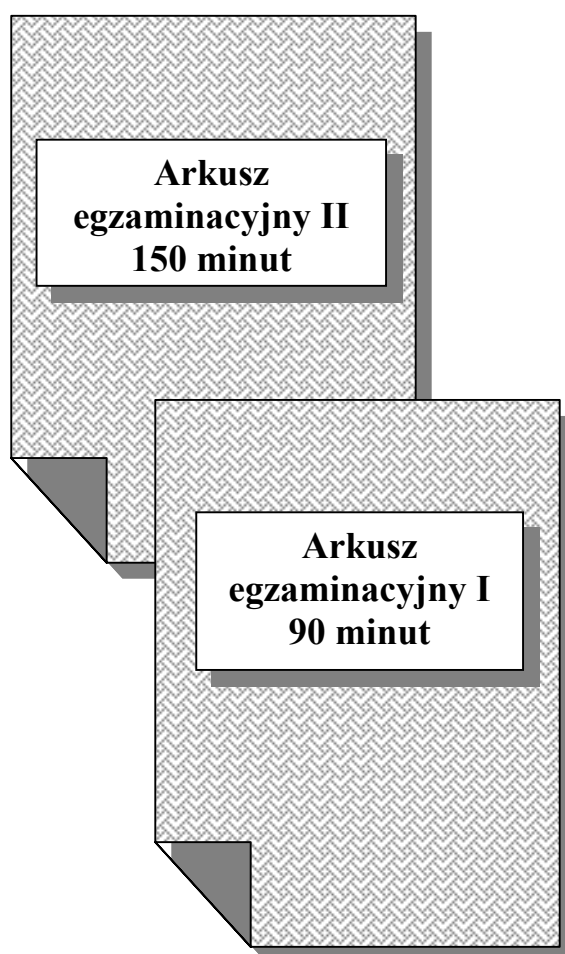
Sir Jackie, who is still dedicated to a strict fitness regime and healthy diet, was treated at the Mayo Clinic in Minnesota.

Daily Mail, 27 November 2002

Pytania (tylko w zestawie egzaminatora)

1. The two texts are examples of so-called tabloid journalism. Explain what this term means and what elements make these articles tabloid texts.
2. In what ways are the texts similar, how do they differ from each other?
3. The first article refers to a well-known British soap-opera. Why do you think soap-operas are such an important element of TV viewing? In what ways could soap-operas be useful in learning about the culture of a country?
4. Based on the first text, discuss how being famous affects people's relationships.
5. Articles like these interfere in famous people's private life. Where do you think the border should be drawn between what is public and what is private? To what extent should the privacy of public figures be protected?
6. Should politicians' private life (their health, earnings, family relationships) be discussed by the media? Why?/Why not?

IV. PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce
na naklejkę
z kodem

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO
W KLASACH DWUJĘZYCZNYCH**

ARKUSZ I

Arkusz I

**MAJ
ROK 2005**

**Czas pracy 90 minut
w tym 30 minut nagranie tekstu**

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 5 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Należy pisać czytelnie, tylko w kolorze niebieskim lub czarnym.
4. Oceniany jest tylko czystopis pracy pisemnej. Błędne zapisy należy wyraźnie przekreślić. Nie wolno używać korektora.
5. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi i oceny**, którą w tym arkuszu **wypełnia egzaminator**.
6. W karcie odpowiedzi, w części wypełnianej przez zdającego, należy zamalować całkowicie kratkę z literą oznaczającą właściwą odpowiedź, np. ■. W razie pomyłki, błędne zaznaczenie należy obwieść kółkiem (○) i zamalować ■ inną odpowiedź.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **40 punktów**.

Życzymy powodzenia !

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

LISTENING COMPREHENSION

TASK 1. (4 points)

You are going to hear a short fragment of TV news. For questions (1.1.–1.4.) choose the answer which you think fits best according to what you hear. Circle the letter (A, B, C or D). You'll hear the news twice.

ROBBERY

1.1. The robbery-linked arrests were made

- A. at the scene of the crime.
- B. in two different places.
- C. right after the robbery.
- D. a few days after the raid.

1.2. The gangsters

- A. had not prepared the raid carefully.
- B. used explosives to get the money.
- C. fell into a well-prepared trap.
- D. stopped the vans right outside the bank.

1.3. During the raid

- A. the police fired at the robbers.
- B. the robbers fired at the police.
- C. the robbers fired at the van.
- D. the robbers fired at the police and the van.

1.4. The amount of money stolen

- A. has been kept secret.
- B. was surprisingly big.
- C. was smaller than the bank admits.
- D. was bigger than the robbers expected.

TASK 2. (7 points)

You are going to hear some advice concerning holidays in various parts of the world. Based on what you hear, answer the questions below in the space provided. You do not have to use full sentences for your answers. You'll hear the text twice.

2.1. Why is it better to visit Southeast and Central Asia in February rather than later in the year?

2.2. What are tourists advised to do before they go to Southeast and Central Asia?

2.3. What does John Cadwell do to attract tourists to his hotel?

2.4. What is unique about the airport on Union Island?

2.5. What are the two disadvantages of skiing holidays in Europe in February?

2.6. Why might the weather be a problem while visiting Australia and New Zealand?

2.7. What two things are tourists advised to include while visiting South Africa?

TASK 3. (9 points)

You are going to hear a wife and a husband talking about their marriage. Read the statements below and, based on what you hear, decide which speaker each statement refers to. Put a tick (✓) in column A if the statement is true for the wife, in column B if it's true for the husband and in column C if it's true for both. You'll hear the text twice.

Which speaker:		A (wife)	B (husband)	C (both)
3.1.	compares the other to fish			
3.2.	seems to find the other a little disgusting			
3.3.	has ever compared the other to any other water creature			
3.4.	describes the place where they first met			
3.5.	describes what the other looked like when they first met			
3.6.	accuses the other of having nothing to offer any more			
3.7.	mentions an unusual engagement gift			
3.8.	has accused the other of cheating			
3.9.	has actually deceived the other			

GUIDED WRITING

TASK 4. (20 points)

In Section 1 Task 3 you heard a wife and a husband talking about their marriage. Examples like this lead many people to think that marriage as an institution is completely outdated and will cease to exist.

Write a speech (150 – 200 words) to be delivered during a public debate ‘The role of marriage in the 21st century’. In your speech, directed to young people, strongly support or condemn the institution of marriage. Refer to at least three of the following aspects:

- historical
- psychological / emotional
- social
- religious
- moral / ethical
- economic

ROUGH COPY

.....

Zdający ma w tym miejscu 1,5 strony przeznaczonej na brudnopis.

.....

FAIR COPY

.....

Zdający ma w tym miejscu 1,5 strony przeznaczonej na czystopis.

.....

.....

TRANSKRYPCJA TEKSTÓW

TASK 1.

Police in Paris have swooped on a suburban house to arrest five men in connection with a dramatic bank heist in the French capital yesterday. Officers investigating the daring raid on a Brinks security van carrying money, also found a cache of weapons including guns and explosives. A sixth man was arrested at another address and all the suspects are being quizzed by police. The gangsters forced one of the two vans to stop, blew a hole in the side and made off with the cash. Michel Cartier, a trade-union leader at Brinks said attacks against security staff must be stopped. 'Where did the criminals get these weapons?', he said.

The armed robbery happened in broad daylight, a few minutes after the two vans left the headquarters of a regional bank. The gangsters had planned the crime meticulously, but when one of the vans managed to escape the carefully laid trap, they sprayed it with gunfire. It soon attracted the attention of the police, who pursued the robbers despite being fired at themselves. Brinks is remaining silent about the amount of cash stolen in the operation, but police say the gang escaped with less than it was after.

Euronews, December 2000

TASK 2.

Announcer: Welcome to Radio Three Travel Tips. Our guest today is Rick Strange – writer, photographer and seasoned traveller. Rick describes some of the best places to visit in February.

Rick Strange:

February is a good time for long haul travel.

In Southeast and Central Asia – Thailand, Sri Lanka and the Maldives – the weather is just about perfect for sun-lovers with temperatures around the 30° Celsius mark. The humidity, which many find uncomfortable in the months before the rains start in May or June, is also relatively low. Inland touring to see the hill tribes of northern Thailand can be done in reasonable comfort. The threat from malaria is at its lowest during the dry season, although it is still advisable to take the recommended prophylactics. Multi-centre holidays are a good idea at this time of year. Take a week or so to explore the Golden Triangle in northern Thailand, perhaps take in a jungle trek, before flying off for a relaxing rest at luxurious beach hotels in the south of the country.

February is also a good month for a visit to the Caribbean – Tobago with its proliferation of exotic birdlife, the Grenadines, where the hotel prices are down now, and the tiny Palm Island, which is really well worth a visit. John Cadwell, who runs its one hotel, has recently planted more than 5,000 palm trees to replace those lost to hurricanes, and will send his boat over to Union Island to collect visitors from the small airport there. Incidentally, it is the only airport I know where you have to walk across the single runway to the terminal, and are advised to look both ways before crossing.

Nearer home, in Europe, February is one of the best months for skiing. The early snows have been some of the best on record, and by now the excessive cold of the midwinter months will be over. Remember though that February is a month when many French people take one of their two annual holidays, so the hotel prices are anything but moderate and the lift queues tend to be crowded.

Down under, the southern and central parts of Australia are hot and sunny, although the easterly monsoons have already started in Darwin and the Cape York peninsula. The gorgeous

scenery of New Zealand is best seen at about this time of year, although the weather is unpredictable.

Finally, February is high summer in South Africa and a good time to combine a safari in the Kruger National Park with sightseeing in Johannesburg and Cape Town, where many top hotels are affordable now.

Announcer: This was advice from Rick Strange; thank you Rick. And next week we're going to take a closer look at some Alpine skiing resorts.

BBC 3, 1999

TASK 3.

FISH

by Janice Otter

You are what you eat. My husband eats fish – herring, sprat, white-bait, plaice, sardine. You can tell he's fishy. It's the way he handles his knife and fork, it's the way he won't look up at mealtimes. He is in league with fish – neither of them speaks. They're in it together – glossy eyes, slightly open mouth, slippery to the touch. Not that we do touch each other any more, my husband and I.

It was different once in the fresh water of our love. He'd lie for hours on the bank of time, his watch in his pocket, his hands in the water, waiting patiently for me to trust him. I first met him when we were both waist up in water in a salmon stream in Scotland. It was early morning, pink sky, the soft pinkish heather of the mountains and the river itself- a clear pink-flecked grey. The morning, the land, the river were as alive and leaping as the salmon they hid. And so was I – my eyes bright, my skin quivering slightly at the cold of the river and the heat of your body when you insisted on warming my hands between your own. You told me I looked like a mermaid; it was the right description for obvious reason. That morning I felt as giddy and excited as a schoolgirl. Well, I was a schoolgirl – 18, knowing nothing, fearing everything.

He caught a beautiful salmon that day and later, when he gave it to me as a present, it had a gold ring in its mouth. 'Marry me,' he said, and I said 'Yes'. And I was sure that wherever our journey would take us, we would always find our way back here, where we had begun, where love was, this clear happiness...

My wife, the old trout is keeping a secret from me. She keeps quiet, she lies perfectly still in the reeds. I coax her out. I try to, but she's got used to the bait, she's seen it all before. That's the trouble with married life. You marry a girl and she turns into a wife. When I first met her, she was as slender as a rod; she was as quiet as an evening river. I thought I could fish her and fish her and always come out with something in my hands. Now she's fifty and all fished out. Still, I shouldn't call her a trout – I've always admired those delicate agile fish that swim into your hands if you know how, you almost imagine they want to be caught. That's not true with salmon, a salmon will struggle to the last gasp. My wife was never a salmon though I wooed her with one. She was delighted. I've always wondered if that fish was the reason she said yes... She was a beautiful brown trout. And they are not brown, you know, they are auburn, bit of red, bit of gold. My wife had auburn hair.

Last summer my husband accused me of infidelity. This, from a man whose idea of a good marriage is to do exactly what he wants... It all started when a friend of our son's came to stay for the holidays. He was young, good-looking, and everyone called him Beno. He was a little

bit sweet on me, but only in the way that a young man can be when an older woman, not his mother, takes an interest in him. He wanted to talk about poetry, hated politics and, most of all, hated fishing. This was something of a relief to me.

When my husband gave up fresh-water fishing and took to the seas, he preserved our marriage under a layer of salt. All we have now is a perfectly preserved marriage, as gutted as his other exhibit of 32 years – the stuffed and cased salmon in the dining room.

Last summer she pulled a trick on me. Made me look a fool. I suspected her of doubling with that Beno chap, if you can call him a chap – looks more like a girl. He wears an earring in his nose that makes me itch to hook a line through it and drag him upstream. He won't come fishing. Sits indoors all day and reads books or, can you imagine, helps my wife with the flowers. The flowers!

One day I said I was taking the boat out, but came back after half an hour and went straight to my wife's bedroom. I found her flushed, guilty, she swore he wasn't with her. There's a built-in wardrobe in her room. I asked her, politely, to open it and, when she refused, I went straight down to the tool-shed and fetched a jemmy. I smashed the door off its hinges and who do you think I found there? Susana! Susana, my son's fiancée! I ran over to the window and looked out, and there was Beno, in a deck chair, doing *The Times* crossword.

My husband suffers from self-righteousness. If he's right, and he must always be right, then I must be wrong. I think he married me to have someone to blame. Poor old Beno had been in my room trying out an outfit of Susana's – a corset and a full skirt. He was planning to wear it to the village fete. We were about to do his make-up when we heard my husband sloshing up the stairs in his waders. What would he have said if he'd found Beno in a corset in my bedroom? So I hid Beno in the closet. My husband barged in, started yelling and insisted that I unlock the wardrobe. When I refused, he went away for a hammer or one of those things men like, and Susana had the marvellous idea of dropping Beno out of the window and shutting herself in the wardrobe. It worked perfectly, and I almost got an apology. Almost, but not quite.

BBC 3, November 2000

ARKUSZ I MODEL ODPOWIEDZI

TASK 1. (4 points)

1.1. – B; 1.2. – B; 1.3. – D; 1.4. – A.

TASK 2. (7 points)

2.1. the temperature / the humidity is lower

2.2. take the recommended prophylactics/ prevent /protect themselves from malaria

2.3. sends a boat to collect them from the airport / plants palm trees (należy uznać którąkolwiek z dwóch odpowiedzi)

2.4. the passengers must walk across the runway / the passengers are asked to watch out for planes / to look both sides when crossing the runway (którakolwiek z tych odpowiedzi)

2.5. expensive hotels / high prices ORAZ long queues / too many people / crowds (konieczne obie części odpowiedzi)

2.6. the weather is unpredictable / monsoons have already started

2.7. a safari (in the Kruger National Park) and sightseeing (in Johannesburg and Cape Town)

UWAGA. Odpowiedzi mogą być wyrażone innymi słowami, istotna jest treść. Drobne błędy ortograficzne nie powodują utraty punktu.

TASK 3. (9 points)

3.1. – C; 3.2. – A; 3.3. – B; 3.4. – A; 3.5. – B; 3.6. – B; 3.7. – C; 3.8. – B; 3.9. – A.

TASK 4. (20 points)

KRYTERIA OCENY PRACY PISEMNEJ - TABELA

Kryteria te podane są w rozdziale IV Struktura i forma egzaminu

READING COMPREHENSION

TASK 5. (12 points)

Read the following extract from a story. For questions 5.1. – 5.6. choose the answer (A, B, C or D) which you think fits best according to the text and circle the appropriate letter. Then answer questions 5.7. – 5.12.

THE WAY MAMA TELLS IT

by Roy Blount Jr.

(extract)

You know how it started. Aileen! You don't know about this? You just don't want to say you know because you know how torn up I am that everybody in the world knows about it.

Well, you're sweet.. I know I can tell you things, Aileen. Because you have got good sense about what to repeat. That is exactly what Mama has lost every last speck of. I lie awake at night, worrying. What has Mama told today? What is she getting ready to tell? To an audience?

That's what I'm telling you. Aileen, you just don't know. It's . . . I don't know. Mama is so quiet at home, can't get her to talk. I wouldn't mind a little adult conversation from her. But no, she sits there saving it up.

You know, she got down so low when Lily died. She and that cat used to be just almost the same person. They'd rock and watch television, rock and watch television, Mama and that cat. Lily would not sit on anyone else to save her life, just Mama. But every now and then she would go out and get little birds and chipmunks and things ..

What? No, Lily would. Honestly, Aileen! And what the vet believes is that she got ahold of a mouse or a bird or something that had got ahold of something. Mama would never accept that explanation. Just would not accept it.

Anyway, Lily came in and tried to throw up - when that cat couldn't throw up you knew she wasn't herself - and died. And Mama was left - well, I know it was hard on her... She didn't seem to have any heart for TV anymore. She wouldn't even want to get up in the morning. You'd have to send the children in there right after breakfast when they've got jelly all over them. Even that didn't get her up one morning. So I told Vaughn to take her down to the senior center. Maybe I was wrong. But I thought maybe they'd teach her to crochet. I said to Mama the other day, I said, "Mama, Why don't you *crochet*?" Other people's Mamas crochet. But no, she didn't take up crocheting . She didn't take up decoupage. She didn't take up arranging flowers. Mama took a course in storytelling.

That's what I'm telling you; that's what the *problem's* been.

She goes to festivals. They have *festivals* in it. All over the state. She wears an old-timey hat. And she tells stories. About *us*. About *everybody*. Yes. She wins *awards*.

She was in the paper about it. You didn't see it? Well, it was the Spartanburg paper. Somebody sent it to us. Aileen, I opened that paper up and I said, "Oh, my Lord" They quoted her stories in the paper. Mama doesn't tell stories about princesses and bears. She tells stories about me. She tells stories about Vaughn. She tells stories about Lily and the children. She tells stories about nearly everybody we know. And there just doesn't seem to be any stopping her. People come by and pick her up and drive her to these festivals. She's so popular.

I guess she is. I could be popular too if I told everything I knew, but I wouldn't have any friends left. And the way Mama is, it seems we won't have any soon.

I said to Paulette Lovejohn yesterday, I said, "Paulette, you are going to hear about this. If I don't tell you about it somebody is going to tell you about it. I'm just as embarrassed as I can be, but my mama is going all over the state telling about how that washing-machine repair

man showed up to fix your washing machine in your basement with a cast on his leg and went downstairs and it was so flooded from the washing machine that you kept worrying his cast was going to melt, and then you looked down and the waters had floated up all those cat BMs around him from back behind the furnace where you didn't know the cat had been going and he didn't want to say anything about it and you didn't want to say anything about it and finally he said he believed his cast might melt and he thought he'd come back when the basement had had more time to drain and you were so mortified about it - only the way Mama told it, she made it even *worse* because..."

You didn't hear about it? Oh, Aileen, I wish you could have seen Paulette's face when she told us about it. You know how Paulette is, how just-so she is about everything, and then to have cat BMs - and it wasn't even her cat. No, she doesn't have a cat. For that reason - that she's so just-so. Oh, Paulette can't even stand to have cat *hair* in her house. But the washing-machine repair man didn't have any way of knowing that. I thought Paulette was going to die when she came over and told us about that repairman and the expression on his face and all.

And of course Mama was just sitting there. But we didn't know Mama would *repeat* it.

No, see, we didn't know then. We knew she was telling stories, but none of us had had time to go hear her and of course she hadn't let on to us what the stories were about. And she wasn't *writing down notes* then. Now she is... She doesn't even care really if you catch her at it, she just doesn't want you to take them away from her.

But I told Paulette, I said, "Mama is not the same person she was. We do not know what to expect of her any longer." I said, "I told Mama, 'Mama, when we were children you didn't tell us stories.' She said she was too busy raising us. She said we wouldn't sit still long enough. She said she didn't realize she knew any stories back then. I just gave up trying to reason with her."

I finally felt like I had to go hear her perform. I went to the big state finals of storytelling, which Mama came in second in - which I thought she should have won against the old man who did win; he just went on and on about outhouses and snakes. But I listened to Mama hold forth up there on that stage, Aileen, and she could have just as well been somebody else entirely. And people just applauding, and laughing, and their eyes getting wide. And my face burning. And of course afterward Mama is just in a world of her own; she doesn't want to talk to us about it, it's as if we don't have any say over what she thinks or does.

Literary Cavalcade, February 1999

5.1. The text is

- A. an extract from a diary.
- B. a letter to a friend.
- C. a speech to a big audience.
- D. one side of a conversation.

5.2. Mama was taken to the senior center so that

- A. she could learn how to tell stories.
- B. she would get over depression.
- C. the narrator wouldn't have to take care of her.
- D. the children wouldn't have to wake her.

5.3. The repairman didn't fix Paulette's washing machine because

- A. he couldn't get behind the furnace.
- B. he was disgusted with what he saw.
- C. he thought the basement needed more time to drain.
- D. he was worried about his cast.

- 5.4. The speaker is NOT
- A. afraid of Mama.
 - B. proud of her.
 - C. annoyed with her.
 - D. embarrassed about her stories.
- 5.5. The narrator's biggest worry is that Mama's stories
- A. are partly made up.
 - B. were quoted in a newspaper.
 - C. may offend people.
 - D. make Mama so popular.
- 5.6. The way the narrator is presented is slightly
- A. respectful.
 - B. appreciative.
 - C. hostile.
 - D. mocking.

How is the narrator related to these people?

5.7. Vaughn is the narrator's _____

5.8. Paulette is the narrator's _____

5.9. Aileen is the narrator's _____

5.10. What does 'it' in the fragment 'she sits there, saving it up' (paragraph.2) mean?

Name two things Mama does to prepare her stories

5.11. _____

and

5.12. _____

TASK 6. (18 points)

Read the following newspaper article and then answer the questions below in the space provided. Be as brief as possible.

RED MIST COVERS IRISH EYES

by Geoffrey Wheatcroft

A fortnight ago, I went to a Dublin restaurant for a long-arranged lunch with Aengus Fanning, the Editor of the *Sunday Independent*. Two of his colleagues arrived to explain that Aengus had been held up at the office by a crisis. I knew as well as both my companions that their paper and Editor were in deep trouble, though none of us then guessed how deep. Before the end of that week, the whole of Ireland seemed in a frenzy which threatened to end careers and to upset the best-laid plans of Dr A. F. O'Reilly. All of this had stemmed from one short paragraph. It is enough to make any journalist envious - or almost.

In her "Sunday Indo" column two days before, Mary Ellen Synon had denounced the Paralympics then taking place in Sydney as "grotesque" and "perverse". Athletic competition is not meant to be "about finding someone who can wobble his way around a track in a wheelchair", she wrote. "We are supposed to imagine that there is some kind of equivalence in value between what the cripples do and what the truly fastest, strongest, highest do. There isn't."

There was vehement outrage from the moment it appeared. On Sunday Fanning was besieged and on Monday he defended his contributor's right to say what she liked. But by Tuesday that position had become impossible and his job looked on the line. Under heavy management pressure, he made a recantation worthy of a defendant in a Soviet show trial, while being forced embarrassingly to admit that he had not read the offending column before it was printed. By this time the "hurtful and ignorant" column had been denounced from all sides. Further abject apologies covered the front page the following Sunday as the paper waited in vain for the storm to abate.

The antiheroine of the drama is an attractive, aggressive Irish-American journalist. Synon is a non-smoking, teetotal vegetarian, an "ice maiden" who is warmly spoken of by friends but had already made herself a public gorgon before this autumn. She had her moment of fame in London five years ago, when, Hell having no fury like a woman scorned, she outed her wavering lover Rupert Pennant-Rea, then deputy governor of the Bank of England, forcing him out of his job. She then moved to Ireland and began to write for the *Sunday Independent*. Her column rather oddly combines sentimental Irish nationalism with very unsentimental attacks on immigrants and asylum-seekers.

Although the *Sunday Independent* is not to be confused with England's *Independent on Sunday*, both are owned by Tony O'Reilly, who ascended from modest beginnings in Dublin to a dazzling business career by way of 29 cups as an Irish rugby international. Fortified by the millions he amassed later in America, he became a media magnate and now has few ambitions to fulfil. He would, however, dearly like to succeed the dread Juan Antonio Samaranch as President of the International Olympic Committee. This scandal over Miss Synon and her "cripples" may not stop him achieving that, but it certainly won't have helped him.

But amid all that fear and loathing, and while the harrying of Synon and Fanning threatened to turn into a witchcraft trial, other media issues have been ignored. It has to be said at regular intervals that press freedom is quite empty if it means the freedom to be caring, compassionate, thoughtful, sensitive and sensible. True freedom of the press can only mean the freedom to be vulgar, stupid, ignorant, offensive and just plain wrong, all of which Miss Synon sometimes is.

Meanwhile, the Eastern Regional Health Board is threatening to withdraw its considerable advertising from the *Sunday Independent*. And that raises another grave issue. Any advertiser who tries to influence a newspaper's policy or personnel should be told to get lost. One of the basic principles of a free press in a free society is a Chinese wall between advertising and editorial. A newspaper takes paid advertising, the content of which it does not dictate and advertisers should be allowed no interference whatever in editorial content.

One of the most ominous comments on the affair was from Fintan O'Toole, the critic and *Irish Times* columnist, who suggested that freedom of expression should be further curtailed by criminalising not only incitement to violence but "the use of dehumanising stereotypes against entire groups."

Whatever their immediate tribulations, I hope the *Sunday Independent* prospers, and Aengus Fanning, and Miss Synon too, though she might spend a little more time writing about the beauties of North Cork. I hope Tony O'Reilly succeeds Samaranch. And I hope that the Irish can see, through the mist of anger, that we already have too many laws inhibiting freedom of expression, not too few.

The Times, November 10, 2000

6.1. M.E. Synon is a journalist; what paper does she work for?

6.2. How are M.E. Synon and A. Fanning related?

6.3. M.E. Synon called Sydney Paralympics ‘grotesque’ and ‘perverse’. What did she mean?

6.4. What was A. Fanning’s initial reaction to the outrage the article caused?

6.5. Why did he change his viewpoint later?

6.6. How did he explain that change of opinion?

6.7. The article M.E. Synon wrote five years ago earned her fame. What was the other practical effect of that article?

6.8. What does the author suggest motivated M.E. Synon to write that article?

6.9. How is T. O’Reilly related to M.E. Synon and A. Fanning?

6.10. T. O’Reilly is a media magnate. What did he do at the beginning of his career?

6.11. How may the scandal affect T. O’Reilly’s plans? What plans?

6.12. The author mentions a financial loss the newspaper is facing. Explain what loss it is.

6.13. / 6.14. What does the author think is worrying about the attitude of the Easter Regional Health Board? Why does it worry him?

6.15. Summarise in your own words the suggestion Fintan O'Toole made in the *Irish Times*.

6.16. Does the author condemn the article M.E. Synon wrote? Justify your answer.

6.17. / 6.18. What aspect of the scandal does the author express his strong opinion on and what is this opinion?

WRITING

TASK 7. (30 points)

Choose one of the topics below and write a composition of 300 – 350 words.

- 7.1. In Roy'Blount's story *Mama's* life is changed when she learns how to tell stories. Write a story about somebody whose suddenly discovered talent changes his or her life.
- 7.2. 'Red Mist Covers Irish Eyes' deals with the freedom of press. Some people believe that mass media have too much power today and should be brought under control. Write an essay presenting a balanced view of the subject.

ROUGH COPY

.....

Zdający ma w tym miejscu 2,5 strony przeznaczone na brudnopis.

.....

FAIR COPY

.....
.....
.....

Zdający ma w tym miejscu 2,5 strony przeznaczone na czystopis.

.....
.....
.....

ARKUSZ II

MODEL ODPOWIEDZI

W zadaniach otwartych drobne błędy językowe, niezakłócające komunikacji nie powodują utraty punktu.

TASK 5. (12 points)

Za każde prawidłowo wykonane polecenie przyznaje się 1 punkt.

5.1. – D; **5.2.** – B; **5.3.** – B; **5.4.** – A; **5.5.** – C; **5.6.** – D.

5.7. Vaughn is the narrator's husband/brother

5.8. Paulette is the narrator's friend / neighbour.

5.9. Aileen is the narrator's friend / the person the narrator is talking to.

5.10. Mama is saving up the things she hears / the things she might say / the material for her stories.

5.11./5.12. she listens to what people say / she watches everything that's going on / she makes notes (accept any two of these).

TASK 6. (18 points)

6.1. *The Sunday Independent*,

6.2. He is the editor of the paper she works for / he is her boss,

6.3. She wrote it was hypocritical to pretend the disabled athletes' results might be compared with the records set by the healthy ones.

6.4. He defended her right to write what she thought.

6.5. He was pressed by the management / his job was threatened

6.6. He admitted he had not read the text before it was published

6.7. Her ex-lover / Rupert Pennant-Rea / the deputy governor of the Bank of England lost his job

6.8. Her hurt pride / revenge / she wanted to punish him for leaving her

6.9. He owns the newspaper they both work for

6.10. He was a rugby player

6.11. His plans to succeed Juan Antonio Samaranch / to become President of the International Olympic Committee may be ruined

6.12. The Eastern Regional Health Board is threatening to withdraw its advertising from the *Sunday Independent*

6.13. / 6.14. It's an attempt to influence the views the paper presents by those who place advertisements in that paper. The author thinks there should be a very strict division between the contents of the advertisements and the contents of the articles.

- 6.15.** Fintan O'Toole in the *Irish Times* suggests limiting the freedom of expression / he suggests that using 'dehumanising stereotypes against entire groups' should be made illegal (the same way as stimulating violence is)
- 6.16.** The author does not state his opinion concerning the article or the problem of Paralympics/ he does not take any side / He thinks that the attacks on M.E. Synon and the *Sunday Independent* are dangerous / are an attempt to limit the freedom of expression
- 6.17. / 6.18.** It's the freedom of expression / freedom of the Press. The author thinks it is threatened / it should not be limited / people should understand that freedom means that journalists must be allowed to write things that are vulgar, offensive or stupid.

TASK 7. (30 points)

KRYTERIA OCENY PRACY PISEMNEJ – TABELA

Kryteria te podane są w rozdziale IV Struktura i forma egzaminu

CZĘŚĆ TRZECIA

**Przedmioty zdawane
w systemie dwujęzycznym**

I. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

OPIS EGZAMINU

1. Absolwenci klas dwujęzycznych mają prawo zdawać wybrany przedmiot obowiązkowy i przedmioty dodatkowe w systemie dwujęzycznym, czyli takim, w którym część egzaminu odbywa się w drugim języku nauczania.
2. **Celem egzaminu** z poszczególnych przedmiotów zdawanych w systemie dwujęzycznym jest:
 - sprawdzenie umiejętności posługiwania się językiem obcym w danej dziedzinie,
 - sprawdzenie znajomości fachowej terminologii,
 - sprawdzenie umiejętności czytania ze zrozumieniem i prawidłowej interpretacji źródeł informacji,
 - przygotowanie do dalszego samokształcenia w języku obcym
3. Egzamin maturalny z przedmiotu zdawanego w systemie dwujęzycznym może być przeprowadzony na poziomie podstawowym lub rozszerzonym.
4. Egzamin na poziomie **podstawowym** składa się z 2 części:
 - a) część **pierwsza** jest **zdawana w języku polskim**, zgodnie z opisem egzaminu z danego przedmiotu na poziomie podstawowym, zamieszczonym w informatorze standardowym dla danego przedmiotu;
 - b) część **druga** jest **zdawana w drugim języku nauczania**, trwa 80 minut i polega na rozwiązaniu zestawu zadań z zakresu wymagań egzaminacyjnych określonych dla poziomu podstawowego.
5. Egzamin na poziomie **rozszerzonym** składa się z 3 części:
 - a) część **pierwsza** i **druga** jest **zdawana w języku polskim**, zgodnie z opisem egzaminu z danego przedmiotu na poziomie rozszerzonym, zamieszczonym w informatorze standardowym dla danego przedmiotu;
 - b) część **trzecia** jest **zdawana w drugim języku nauczania**, trwa 80 minut i polega na rozwiązaniu tego samego zestawu zadań co dla poziomu podstawowego.
6. W czasie trwania egzaminu nie wolno korzystać ze słowników.
7. Trudniejsze słowa lub wyrażenia są wyjaśnione w języku obcym.

ZASADY OCENIANIA ARKUSZY EGZAMINACYJNYCH

1. Arkusze egzaminacyjne sprawdzają i oceniają egzaminatorzy powołani przez OKE.
2. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.
3. Egzaminatorzy zwracają uwagę na:
 - poprawność merytoryczną odpowiedzi (odpowiedzi zdających mogą odbiegać od modelowych, podanych w kryteriach oceniania),
 - poprawność językową (komunikatywność przekazu informacji).
4. Termin w języku obcym zostaje uznany za poprawny, jeśli jego pisownia jest rozpoznawalna, a słowo zachowuje swoje brzmienie.
5. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy zdającego, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
6. Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi (jedną prawidłową, inne nieprawidłowe), to nie otrzymuje punktów.
7. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie ma progu zaliczenia; wynik egzaminu odnotowuje się na świadectwie dojrzałości.
9. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.
10. Model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, a nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych).
11. Za zadania otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną.
12. Jeżeli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika to z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), ile jest w poleceniu.
13. Jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o pełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

II. BIOLOGIA

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin polega na rozwiązaniu zadań sprawdzających znajomość i rozumienie pojęć dotyczących budowy i funkcji organizmu człowieka oraz umiejętność stosowania terminów, przedstawiania i wyjaśniania: związków między strukturą i funkcją w organizmie człowieka, zależności między organizmem i środowiskiem w oparciu o schematy, tabele, wykresy, rysunki, teksty źródłowe. Tekst źródłowy w arkuszu egzaminacyjnym zawiera 150-200 słów.

Arkusze egzaminacyjny zawiera zadania zamknięte (np. wielokrotnego wyboru, na dobieranie) i otwarte obejmujące zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego.

Task 1. (2 marks)

“You can observe an increase in infections, especially of the mucous membrane. There are also problems with vision for example you have difficulties with recognizing people and objects during the evening and at dawn”

Name the factor responsible for these symptoms and the disease.

Task 2. (1 mark)

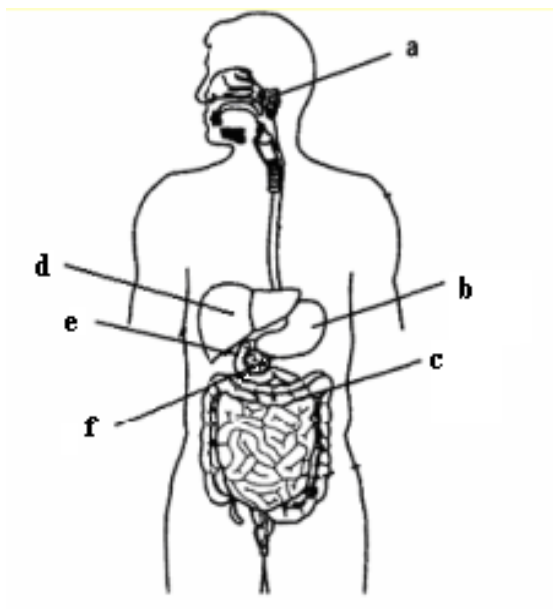
Here are the blood test results of a patient

Blood Component	Result	Units	Expected Value
Red blood cells RBC	4.03	million/mm ³	4.20 – 9 million/mm ³
White blood cells WBC	5.5	thousand/mm ³	4.0 – 6.0 thousand/mm ³
Platelets PLT	236	thousand/mm ³	140 – 440 thousand/mm ³
Cholesterol	4.4	mmol/L	3.6 – 6.2 mmol/L
Glucose	7.4	mmol/L	3.89 – 5.84 mmol/L

Out of the following diseases, underline the one that this patient might suffer from: anaemia, diabetes, pneumonia, lack of platelets, arteriosclerosis,

Task 3. (4 marks)

The human digestive system:

- a. Name the numbered parts of the human digestive system. (2 marks)
- b. Underline the name of organs where proteins are digested. (1 mark)
- c. Indicate the name of the organ which has two functions: digestive and hormonal This is (1 mark)

Task 4. (1 mark)

Number the following sentences in the correct sequence to describe a reflex arc. Put the numbers in the space provided.

- _____ muscles in our arm answer for the information from the CNS, creating reaction
- _____ in CNS the impulse is recognized and reorganized
- _____ when the environmental information is read , it's transmitted by afferent way into CNS
- _____ there are many environmental information which detect our organisms
- _____ the efferent way transmits message into our muscles

Task 5. (1 mark)

After reading the text, draw a diagram of the following negative feedback loop.

Hypothalamus, a part of the brain, produces thyrotropin – releasing hormone (TRH) that triggers the pituitary gland to release thyrotropin (TSH). This hormone travels to the thyroid gland and makes the thyroid gland release its hormones. These hormones apart from doing their work inhibit the release of TSH.

Task 6. (1 mark)

Which statement is correct when you join both parts? Circle the chosen number.

No.	Part one	Part two
1.	Transcription is the process in which m-RNA is produced	on one strain of DNA
2.	RNA polymerase helps build m-RNA	during the process of replication
3.	Rybosomes are the structures in which RNA is formed	by collecting proper nitrogenous base
4.	Translation is carried out in the nucleus	where also process of transcription occurs
5.	Amino acids can bind to each other randomly provided they are on the higher level of energy	conserved in peptide linkage

Task 7. (2 marks)

Match the terms with their correct descriptions. Put the letters in the space provided.

One term does not have its description.

- Phenylketonuria _____
- Turner's syndrome _____
- Polyploidy _____
- Colour blindness _____
- Down syndrome _____
- Sickle-cell anaemia _____

a) inability to distinguish certain colours
b) a condition in which an organism has more than two sets of chromosomes
c) a genetic disorder in humans who have an extra chromosome of the 21 st pair
d) a genetic disorder in women with only one X and no other sex chromosomes
e) a genetic disorder in humans who lack an enzyme that converts a certain amino acid into the amino acid tyrosine. This condition causes mental retardation.

Task 8. (3 marks)

Name all examples of organisms shown on the diagram and match them with the appropriate trophic level.

Trophic level	Example of organisms		Destruents
1.	1.	litters	
2.	2.	feaces	
3.	3.	feaces	
4.	4.	dead organisms	

Task 9. (3 marks)

Fill in the gaps:

The immune system is the system responsible for resisting disease. It has two main components: the non-specific immune system and the specific immune system. The specific one is activated only by **1.** from foreign organisms. The response reaction works in two ways: humoral and cell-mediated. The humoral response uses a special kind of globular protein to prevent infection called **2.**It is present in the blood **3.** There are also specific cells in the blood known as **4.** which fight with foreign substances in the cell-mediated response. Now we can also use an artificial form of immunity like preventative medicine eg. viruses are injected into the body in a process commonly known as **5.**

Task 10. (3 marks)

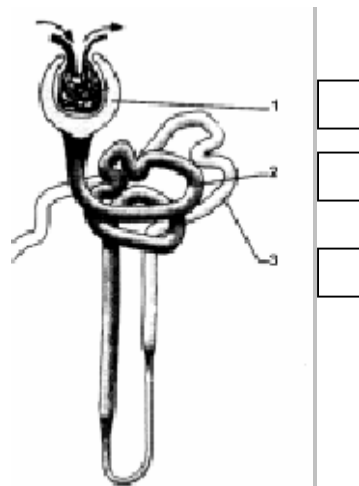
In the early eighties in the USA and Europe doctors stated that many people, especially men, contracted a very dangerous disease. This illness is characterized by the loss of immunity. It is known as AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome).

Give three possible methods of prevention against the HIV virus infection.

.....
.....
.....

Task 11. (1 mark)

There are over a million nephrons in a human kidney. They are the smallest working units of our kidney.

Match the stages of urine formation (a-c) with the places in which they occur (1-3):

- a.** reabsorption of substances into the blood by passive or active transport,
- b.** secretion of substances into tubules by passive or active transport.
- c.** separation of the large molecules from the small ones by a basement membrane,

Task 12. (3 marks)

Genetic engineering

(...)YOU DON'T FIND CORGIS IN NATURE

either, despite Prince Charles' misgivings about manipulated genes. A study published last year estimates that humans began breeding dogs from wolves some 100,000 years ago, a point at which modern Homo sapiens could not have been very old. By today, breeding and crossbreeding have yielded dogs ranging from Great Danes to Chihuahuas. Maize was bred by ancient Native Americans probably from the scrawny wild grass known in Mexico as teosinte; the modern plant is nothing but grass with monstrous hypertrophied seeds. The same kind of tampering produced most other domesticated plants and animals. Genetic engineering, say its advocates, merely takes the process a giant step forward. With the palette of genes known to them, crop designers can simply choose the traits they want and impart them in one step instead of by trial and error.

Among opponents of G.M.O.s, the better-informed ones do not deny that cross breeding is also manipulation. Their argument is that a moratorium on commercial production of altered crops is prudent until more is known, and they also want clear labeling of food at the retail end. In their view, the potential fallout from today's rapid changes, especially in transgenic creations that introduce genes from very different species, is a worrying mystery. Can you say it's safe?" wonders Kerr Walker, head of agronomy at Scottish Agricultural College in Aberdeen. He concludes simply, "It is impossible to predict an unknown." The question basically calls for proving the negative. Walker also points out, "There's no doubt that big business is involved, and you only need to say 'Big business' and 'Profit' and people get very wary."(...)

Time, August 24, 1998

- a. Give one argument for or against genetic engineering (2 marks)
- b. Which sentence is correct ,which is incorrect; write T for true or F for false in the space provided (1 mark)
 1. Corgis are the natural dog's breed
 2. Maize was bred by ancient Native Americans from wild grass
 3. Breeding and crossbreeding are transgenic manipulation
 4. Scientists say that genetic engineering is a giant step forward

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

L.p	Proponowana odpowiedź	Liczba punktów
1.	Lack of witamin A, avitaminosis (vit. A) – 1 pkt; night blindness – 1 pkt	2 pkt.
2.	Diabetes – 1 pkt	1 pkt
3.	<p>a. za podanie wszystkich nazw – 2 pkt, za wymienienie 4-5 nazw – 1 pkt, od 0 do 3 nazw – 0 pkt</p> <p>a) nose cavity, buccal cavity , throat b) stomach c) small intestine d) liver e) duodenum f) pancreas</p> <p>b. za podanie 3 elementów – stomach, duodenum, small intestine – 1 pkt c. This is a pancreas – 1 pkt</p>	<p>a. 2 pkt b. 1 pkt c. 1 pkt</p>
4.	– za podanie kolejności: 5, 3, 2, 1, 4 – 1 pkt	1 pkt
5.	<pre> graph TD H[Hypothalamus] -- TRH --> P[Pituitary gland] P -- TSH --> T[Thyroid gland] T -- Hormones --> C[Cells] C -- Hormones --> H T -- Hormones --> P </pre>	1 pkt
6.	– za wskazanie pierwszego zestawu – 1 pkt	1 pkt
7.	– za podanie wszystkich prawidłowych odpowiedzi – 5 pkt, za 3 lub 4 odpowiedzi – 1pkt, od 0 do 3 – 0 pkt 1e, 2d, 3b, 4a, 5c, 6	2 pkt
8.	<p>– za nazwanie poziomów od dołu idąc : producers, consumers I, consumers II, consumers III – 1 pkt</p> <p>– za podanie wszystkich gatunków dla odpowiednich poziomów – 1 pkt</p> <p>producers – fruit, leaves, seeds consumers I – rabbits, mice, dormice consumers II – owls, vipers consumers III – foxes</p> <p>– za umieszczenie lisa także wśród konsumentów II rzędu – 1 pkt</p>	3 pkt

9.	– za podanie 5 wyrazów – 3 pkt, 4 wyrazów – 2 pkt, 3 wyrazów – 1 pkt, 0-2 wyrazów – 0 pkt 1. antigens 2. antibodies 3. serum 4. leucocytes 5. vaccination	3 pkt
10.	– za podanie 3 metod – Examples: sterilized needles, monograms, condoms, blood controlling during the transfusion	3 pkt
11.	– za dobranie: 1c, 2a, 3b – 1 pkt	1 pkt
12.	a. za podanie logicznego argumentu – 2 pkt b. za podanie: 1F, 2T, 3T, 4T – 1 pkt	3 pkt

III. CHEMIA

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin polega na rozwiązaniu zadań sprawdzających znajomość i rozumienie pojęć, praw i zjawisk chemicznych oraz umiejętność stosowania terminów, przedstawiania i wyjaśniania procesów, planowania eksperymentów oraz przewidywania obserwacji. Tekst źródłowy w arkuszu egzaminacyjnym zawiera 150-200 słów.

Arkusze egzaminacyjny zawiera zadania zamknięte (np. wielokrotnego wyboru, na dobieranie) i otwarte, obejmujące zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego.

Do arkusza jest dołączony zestaw tablic chemicznych niezbędnych do rozwiązania zadań.

Miejsce
na naklejkę
z kodem

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

MCH-W1A1P-021

**EGZAMIN MATURALNY
Z CHEMII
DLA KLAS DWUJĘZYCZNYCH**

ARKUSZ III

Arkusze w języku angielskim

Czas pracy 80 minut

**MAJ
ROK 2005**

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Do arkusza dołączone są 3 strony stałych chemicznych.
3. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia i informacje do zadań.
4. Rozwiązania i odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
5. W rozwiązaniach zadań rachunkowych trzeba przedstawić tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku oraz pamiętać o jednostkach.
6. W trakcie obliczeń można korzystać z kalkulatora.
7. Proszę pisać tylko w kolorze czarnym; nie pisać ołówkiem.
8. Nie wolno używać korektora.
9. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
10. Brudnopis nie będzie oceniany.
11. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
12. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **50 punktów**

Życzymy powodzenia !

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Information for tasks 1.-5.

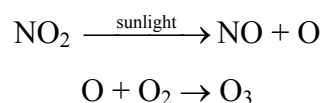
Nitrogen oxides (NO, NO₂) and sulphur oxides (SO₂, SO₃) present in the atmosphere originate from natural and anthropogenic* sources. In Europe, more than 90% of the total annual emission of these pollutants is emitted from anthropogenic sources.

Percentage distributions of different anthropogenic sources in global emissions are presented in the table:

source	mass fraction [%]	
	sulphur oxides	nitrogen oxides
coal power stations	63	35
industry (including chemical industry)	24	10
households	10	5
transportation	3	50

Coal containing significant quantities of sulphur, when burned to produce electricity, generates SO₂. Further oxidation leading to SO₃ occurs in the air. Both oxides easily combine with droplets of water in the air to form the compounds H₂SO₃ and H₂SO₄. The oxide NO is produced while burning petrol in the engines of motor vehicles, where at a high temperatures nitrogen and oxygen react to form NO. It is emitted into the air with exhaust gases and oxidised to NO₂ which by reacting with droplets of water produces the compounds of HNO₂ and HNO₃. The presence of sulphur and nitrogen oxides in the air results in acid rain.

The presence of NO₂ also leads to ozone formation in the lower parts of the atmosphere. This reaction requires absorption of energy from sunlight:

Ozone, a constituent of photochemical smog, is toxic to living organisms. But ozone is also present in the upper parts of the atmosphere where, by forming the ozone layer, it shields the Earth from life-destroying ultraviolet radiation from the Sun. The ozone layer is threatened by the emission of Freons – halogen derivatives of hydrocarbons. The products of Freon decomposition led to the destruction of ozone layer and the formation of the so-called “ozone hole”.

* ANTHROPOGENIC – resulting from human activity

Task 1. (1 mark)

Acid rain is caused by the emission of:

- A. Freons
- B. ozone
- C. sulphur dioxide
- D. sulphur oxides and nitrogen oxides

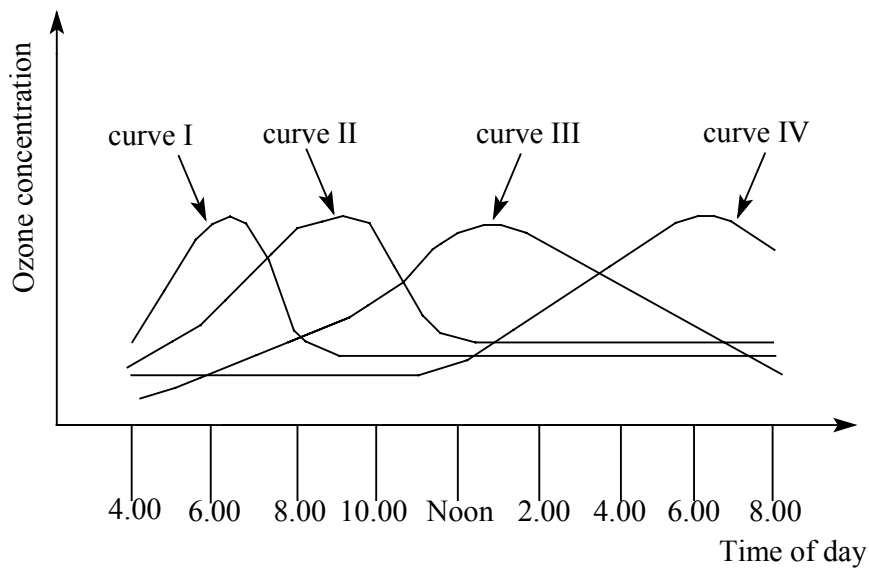
Task 2. (1 mark)

The substance which causes the decomposition of ozone in the upper parts of the atmosphere is:

- A. CF_3COOH
- B. CCl_2F_2
- C. C_2H_6
- D. NO_2

Task 3. (1 mark)

Which curve presents the changes in ozone concentration during the day.

- a) curve I
- b) curve II
- c) curve III
- d) curve IV

Task 4. (3 marks)

Decide if the statements given below are true or false. Circle the right answer.

1. In Europe the total natural emission of sulphur and nitrogen oxides is less than the total anthropogenic one.

TRUE / FALSE

2. The main source of anthropogenic emission of sulphur and nitrogen oxides is industry.

TRUE / FALSE

3. Half of the total amount of the anthropogenic nitrogen oxides emission comes from transportation.

TRUE / FALSE

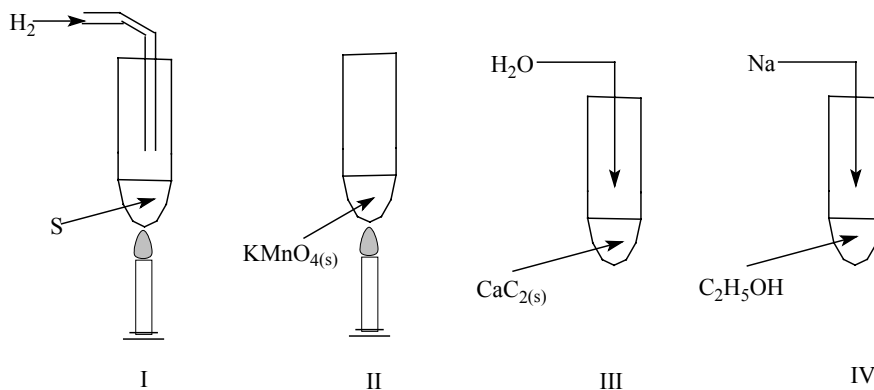
Task 5. (2 marks)

Write the equations for NO₂ formation in the atmosphere.

.....
.....

Information for tasks 6.-8.

Four different gases were obtained in the following experiments:

Task 6. (6 marks)

Write the equations for the reactions taking place in test-tubes: I, III and IV.

I –
III –
IV –

Task 7. (4 marks)

Name the gases obtained in all four experiments.

I –

II –

III –

IV –

Task 8. (2 marks)

State which of the above reactions can be classified as synthesis and which one as decomposition.

synthesis –

decomposition –

Task 9. (3 marks)

Which of the equations given in column B correspond to the types of reactions given in column A.

A	B
a) precipitation reaction	1. $\text{NaOH} + \text{HCl} \rightarrow \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$
b) redox reaction	2. $\text{Na}_2\text{Cr}_2\text{O}_7 + 2\text{NaOH} \rightarrow 2\text{Na}_2\text{CrO}_4 + \text{H}_2\text{O}$
c) neutralisation reaction	3. $2\text{NaOH} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{Cu}(\text{OH})_2 + \text{Na}_2\text{SO}_4$
	4. $2\text{Na} + 2\text{H}_2\text{O} \rightarrow 2\text{NaOH} + \text{H}_2$

a)

b)

c)

Information for tasks 10.-13.

Use the following information on elements D and E:

The electron configuration of the atoms of element D is: $\text{K}^2\text{L}^8\text{M}^2$.

${}^{18}_8\text{E}$ is one of the isotopes of element E.

Task 10. (2 marks)

Name elements D and E.

D –

E –

Task 11. (2 marks)

Fill the gaps using proper numbers:

The number of valence electrons in the atom of element D is, and all its electrons occupy electron shells.

Task 12. (2 marks)

Complete the table with numbers of neutrons and electrons in the atom ${}^{18}_8\text{E}$.

elementary particle	number of particles
neutrons	
electrons	

Task 13. (1 mark)

What chemical bond will be produced upon combining elements D and E?

.....

Information for tasks 14.-16.

At a given temperature 100 cm^3 of a saturated solution of potassium nitrate(V) contains 1.2 moles of the salt.

Task 14. (2 marks)

Calculate the molecular weight of potassium nitrate(V).

.....
.....

Task 15. (3 marks)

Calculate the molarity (molar concentration) of the solution.

calculations

Task 16. (2 marks)

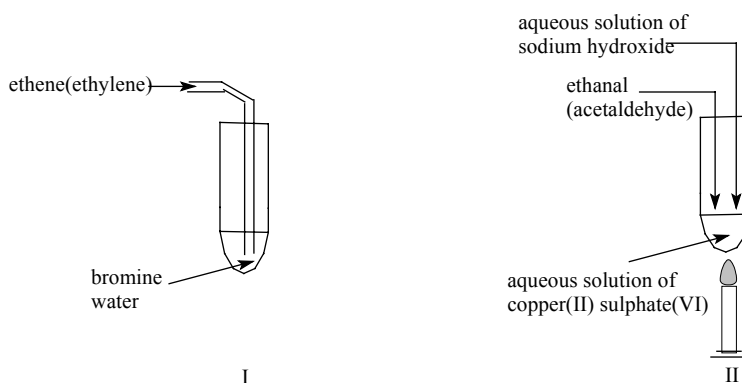
Give two methods of obtaining an unsaturated solution from the saturated one.

.....

.....

Task 17. (4 marks)

The following two experiments were carried out in the laboratory:

Give one observation and one conclusion for each experiment.

Experiment I.

Observation –

Conclusion –

Experiment II.

Observation –

Conclusion –

Task 18. (4 marks)

Give the structural formula and the common name for one ester and one carboxylic acid of the molecular formula: $C_3H_6O_2$.

	ester	carboxylic acid
structural formula		
common name		

Task 19. (5 marks)

Carbon dioxide and calcium oxide were obtained in the thermal decomposition of a certain amount of lime stone containing 95% of calcium carbonate.

Calculate the mass of limestone needed to obtain 5.6 dm³ (STP) carbon dioxide.

calculations

THE PERIODIC TABLE OF THE ELEMENTS

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	1 ¹ H Hydrogen 2,1																	4 ² He Helium
2	7 ³ Li Lithium 1,0	9 ⁴ Be Beryllium 1,5											11 ⁵ B Boron 2,0	12 ⁶ C Carbon 2,5	14 ⁷ N Nitrogen 3,0	16 ⁸ O Oxygen 3,5	19 ⁹ F Fluorine 4,0	20 ¹⁰ Ne Neon
3	23 ¹¹ Na Sodium 0,9	24 ¹² Mg Magnesium 1,2											27 ¹³ Al Aluminium 1,5	28 ¹⁴ Si Silicon 1,8	31 ¹⁵ P Phosphorus 2,1	32 ¹⁶ S Sulphur 2,5	35,5 ¹⁷ Cl Chlorine 3,0	40 ¹⁸ Ar Argon
4	39 ¹⁹ K Potassium 0,8	40 ²⁰ Ca Calcium 1,0	45 ²¹ Sc Scandium 1,3	48 ²² Ti Titanium 1,5	51 ²³ V Vanadium 1,6	52 ²⁴ Cr Chromium 1,6	55 ²⁵ Mn Manganese 1,5	56 ²⁶ Fe Iron 1,8	59 ²⁷ Co Cobalt 1,8	59 ²⁸ Ni Nickel 1,8	63,5 ²⁹ Cu Copper 1,9	65 ³⁰ Zn Zinc 1,6	70 ³¹ Ga Gallium 1,6	73 ³² Ge Germanium 1,8	75 ³³ As Arsenic 2,0	79 ³⁴ Se Selenium 2,4	80 ³⁵ Br Bromine 2,8	84 ³⁶ Kr Krypton
5	85 ³⁷ Rb Rubidium 0,8	88 ³⁸ Sr Strontium 1,0	89 ³⁹ Y Yttrium 1,2	91 ⁴⁰ Zr Zirconium 1,4	93 ⁴¹ Nb Niobium 1,6	96 ⁴² Mo Molybdenum 1,8	(98) ⁴³ Tc Technetium 1,9	101 ⁴⁴ Ru Ruthenium 2,2	103 ⁴⁵ Rh Rhodium 2,2	106 ⁴⁶ Pd Palladium 2,2	108 ⁴⁷ Ag Silver 1,9	112 ⁴⁸ Cd Cadmium 1,7	115 ⁴⁹ In Indium 1,7	119 ⁵⁰ Sn Tin 1,8	122 ⁵¹ Sb Antimony 1,9	128 ⁵² Te Tellurium 2,1	127 ⁵³ I Iodine 2,5	131 ⁵⁴ Xe Xenon
6	133 ⁵⁵ Cs Cesium 0,7	137 ⁵⁶ Ba Barium 0,9	Lanthanides	178 ⁷² Hf Hafnium 1,3	181 ⁷³ Ta Tantalum 1,5	184 ⁷⁴ W Tungsten 1,7	186 ⁷⁵ Re Rhenium 1,9	190 ⁷⁶ Os Osmium 2,2	192 ⁷⁷ Ir Iridium 2,2	195 ⁷⁸ Pt Platinum 2,2	197 ⁷⁹ Au Gold 2,4	201 ⁸⁰ Hg Mercury 1,9	204 ⁸¹ Tl Thallium 1,8	207 ⁸² Pb Lead 1,8	209 ⁸³ Bi Bismuth 1,9	(209) ⁸⁴ Po Polonium 2,0	(210) ⁸⁵ At Astatine 2,2	(222) ⁸⁶ Ra Radon
7	(223) ⁸⁷ Fr Francium 0,7	226 ⁸⁸ Ra Radium 0,9	Actinides	(263) ¹⁰⁴ Rf Rutherfordium	(262) ¹⁰⁵ Db Dubnium	(266) ¹⁰⁶ Sg Seaborgium	(264) ¹⁰⁷ Bh Bohrium	(269) ¹⁰⁸ Hs Hassium	(268) ¹⁰⁹ Mt Meitnerium									

1
¹H
Hydrogen
2,1

 the Pauling electronegativity

Lanthanides

139 ⁵⁷ La Lanthanum 1,1	141 ⁵⁸ Ce Cerium 1,1	141 ⁵⁹ Pr Praseodymium 1,2	144 ⁶⁰ Nd Neodymium 1,2	(145) ⁶¹ Pm Promethium 1,2	150 ⁶² Sm Samarium 1,2	152 ⁶³ Eu Europium 1,0	157 ⁶⁴ Gd Gadolinium 1,1	159 ⁶⁵ Tb Terbium 1,2	162,5 ⁶⁶ Dy Dysprosium 1,2	165 ⁶⁷ Ho Holmium 1,2	167 ⁶⁸ Er Erbium 1,2	169 ⁶⁹ Tm Thulium 1,2	173 ⁷⁰ Yb Ytterbium 1,1	175 ⁷¹ Lu Lutetium 1,2
---	--	--	---	--	--	--	--	---	--	---	--	---	---	--

Actinides

(227) ⁸⁹ Ac Actinium 1,1	232 ⁹⁰ Th Thorium 1,3	(231) ⁹¹ Pa Protactinium 1,5	238 ⁹² U Uranium 1,7	(237) ⁹³ Np Neptunium 1,3	(244) ⁹⁴ Pu Plutonium 1,3	(243) ⁹⁵ Am Americium 1,3	(247) ⁹⁶ Cm Curium 1,3	(247) ⁹⁷ Bk Berkelium 1,3	(251) ⁹⁸ Cf Californium 1,3	(252) ⁹⁹ Es Einsteinium 1,3	(257) ¹⁰⁰ Fm Fermium 1,3	(258) ¹⁰¹ Md Mendelevium 1,3	(259) ¹⁰² No Nobelium 1,3	(262) ¹⁰³ Lr Lawrencium 1,3
--	---	--	--	---	---	---	--	---	---	---	--	--	---	---

Atomic masses round-off to integers (except for chlorine and copper). A values given in parentheses denote the masses of the longest-lived isotopes.

SOLUBILITY OF SALTS AND HYDROXIDES IN WATER

Cations Anions																			
	NH ₄ ⁺	K ⁺	Na ⁺	Mg ²⁺	Ca ²⁺	Ba ²⁺	Al ³⁺	Sn ²⁺	Pb ²⁺	Zn ²⁺	Hg ²⁺	Bi ³⁺	Mn ²⁺	Ni ²⁺	Ag ⁺	Cu ²⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Cr ³⁺
OH ⁻	S	S	S	INS	SPS	SPS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	*	INS	INS	INS	INS
F ⁻	S	S	S	INS	INS	INS	INS	S	INS	SPS	S	*	*	S	S	SPS	S	S	INS
Cl ⁻	S	S	S	S	S	S	S	S	SPS	S	S	S	S	S	INS	S	S	S	S
Br ⁻	S	S	S	S	S	S	S	S	SPS	S	SPS	S	S	S	INS	S	S	S	S
I ⁻	S	S	S	S	S	S	S	S	SPS	S	INS	S	S	S	INS	*	S	*	S
NO ₃ ⁻	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
S ²⁻	S	S	S	S	S	S	*	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	S
SO ₃ ²⁻	S	S	S	INS	INS	INS	*	*	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	*	*
SO ₄ ²⁻	S	S	S	S	SPS	INS	S	S	INS	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
SiO ₃ ²⁻	*	S	S	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	SPS
CO ₃ ²⁻	S	S	S	INS	INS	INS	INS	*	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS
PO ₄ ³⁻	S	S	S	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	INS	*
CH ₃ COO ⁻	S	S	S	S	S	S	S	*	S	SPS	S	*	S	S	S	S	S	*	S

S – soluble

SPS – sparingly soluble

INS – insoluble

* – substance undergoes decomposition or redox reaction

Avogadro number $N_A = 6.02 \cdot 10^{23}$ per mole
 Volume of mole of ideal gas at STP (273 K and 1013 hPa) $V = 22.4 \text{ dm}^3$

STANDARD REDUCTION POTENTIALS at 298 K

NONMETALS

Half-reaction	E [V]
$\text{Te} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Te}^{2-}$	-1.14
$\text{Se} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Se}^{2-}$	-0.67
$\text{S} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{S}^{2-}$	-0.51
$2\text{H}^+ + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{H}_2$	0.00
$2\text{H}_2\text{O} + \text{O}_2 + 4\text{e}^- \rightleftharpoons 4\text{OH}^-$	0.40
$\text{I}_2 + 2\text{e}^- \rightleftharpoons 2\text{I}^-$	0.58
$\text{Br}_{2(\text{aq})} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons 2\text{Br}^-$	1.09
$\text{O}_2 + 4\text{H}^+ + 4\text{e}^- \rightleftharpoons 2\text{H}_2\text{O}$	1.23
$\text{Cl}_2 + 2\text{e}^- \rightleftharpoons 2\text{Cl}^-$	1.36
$\text{F}_2 + 2\text{e}^- \rightleftharpoons 2\text{F}^-$	2.85

METALS

Half-reaction	E [V]
$\text{Li}^+ + \text{e}^- \rightleftharpoons \text{Li}$	-3.04
$\text{K}^+ + \text{e}^- \rightleftharpoons \text{K}$	-2.92
$\text{Ba}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Ba}$	-2.91
$\text{Ca}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Ca}$	-2.87
$\text{Na}^+ + \text{e}^- \rightleftharpoons \text{Na}$	-2.71
$\text{Mg}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Mg}$	-2.34
$\text{Al}^{3+} + 3\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Al}$	-1.67
$\text{Mn}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Mn}$	-1.18
$\text{Cr}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Cr}$	-0.91
$\text{Zn}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Zn}$	-0.76
$\text{Cr}^{3+} + 3\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Cr}$	-0.74
$\text{Fe}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Fe}$	-0.44
$\text{Cd}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Cd}$	-0.40
$\text{Tl}^+ + \text{e}^- \rightleftharpoons \text{Tl}$	-0.34
$\text{Co}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Co}$	-0.28
$\text{Ni}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Ni}$	-0.26
$\text{Sn}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Sn}$	-0.14
$\text{Pb}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Pb}$	-0.13
$\text{Fe}^{3+} + 3\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Fe}$	-0.04
$2\text{H}^+ + 2\text{e}^- \rightleftharpoons 2\text{H}_2$	0.00
$\text{Cu}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Cu}$	0.34
$\text{Cu}^+ + \text{e}^- \rightleftharpoons \text{Cu}$	0.52
$\text{Hg}_2^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons 2\text{Hg}$	0.798
$\text{Ag}^+ + \text{e}^- \rightleftharpoons \text{Ag}$	0.799
$\text{Hg}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Hg}$	0.85
$\text{Pt}^{2+} + 2\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Pt}$	1.20
$\text{Au}^{3+} + 3\text{e}^- \rightleftharpoons \text{Au}$	1.50
$\text{Au}^+ + \text{e}^- \rightleftharpoons \text{Au}$	1.68

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

Nr zad.	Proponowana odpowiedź	Punktacja za poszczególne etapy	Punktacja całkowita za zadanie
1	D	1	1
2	B	1	1
3	c)	1	1
4	1 – true 2 – false 3 – true	1 1 1	3
5	$N_2 + O_2 \rightarrow 2NO$ $2NO + O_2 \rightarrow 2NO_2$	1 1	2
6	I: $H_2 + S \rightarrow H_2S\uparrow$ III: $CaC_2 + 2H_2O \rightarrow Ca(OH)_2 + C_2H_2\uparrow$ IV: $2C_2H_5OH + 2Na \rightarrow 2C_2H_5ONa + H_2\uparrow$	2 2 2	6
7	I – hydrogen sulphide II – oxygen III – acetylene / ethine / ethyne IV – hydrogen	1 1 1 1	4
8	synthesis – I decomposition – III	1 1	2
9	a – 3 b – 4 c – 1	1 1 1	3
10	D – magnesium E – oxygen	1 1	2
11	2 (valence electrons) 3 (electron shells)	1 1	2
12	neutrons – 10 electrons – 8	1 1	2
13	ionic bond	1	1
14	Podanie wartości masy molowej Podanie jednostki ($M_{KNO_3} = 101 \text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}$)	1 1	2
15	Przeliczenie objętości $V_{\text{solution}} = 0.1 \text{ dm}^3$ Obliczenie stężenia molowego: Molarity = $\frac{n_{\text{solute}}}{V_{\text{solution}}}$ Molarity = $\frac{1.2 \text{ mol}}{0.1 \text{ dm}^3}$ Molarity = 12M Jeżeli zdający wykona prawidłowe obliczenia wstawiając dane matematyczne do sumarycznego wyrażenia lub innym sposobem otrzymuje maksymalną liczbę punktów	1 1 1	3

16	heating the solution addition of solvent / dilution	1 1	2
17	Doświadczenie 1 Obserwacja (observation): discolouration of bromine water lub an increase in the mass of bromine water Wniosek (conclusion): ethene is an unsaturated hydrocarbon lub ethene underwent the reaction of addition lub the reaction of addition took place lub inny poprawny Doświadczenie 2 Obserwacja: red-orange precipitate was obtained lub the following changes in precipitate colour were observed: blue→black→red-orange lub inna poprawna Wniosek: aldehyde underwent the oxidation reaction (to carboxylic acid) lub aldehyde is a reducing agent	1 1 1 1	4
18	Esther (ester): $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{HC} \\ \backslash \\ \text{O}-\text{CH}_2\text{CH}_3 \end{array} \quad \text{lub} \quad \begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{CH}_3\text{C} \\ \backslash \\ \text{O}-\text{CH}_3 \end{array}$ dpowiednio: ethyl formate or methyl acetate $\begin{array}{c} \text{O} \\ \parallel \\ \text{CH}_3\text{CH}_2\text{C} \\ \backslash \\ \text{O}-\text{H} \end{array}$ carboxylic acid (kwas): propionic acid	1 + 1 1 + 1	4
19	Zapis równania reakcji: $\text{CaCO}_3 \rightarrow \text{CaO} + \text{CO}_2$ Podanie interpretacji molowej równania: 1 mole CaCO_3 : 1mole CO_2 Obliczenie masy molowej CaCO_3 ($100\text{g}\cdot\text{mol}^{-1}$) Obliczenie masy potrzebnego węglanu z proporcji: $\frac{m_{\text{carbonate}}}{M_{\text{carbonate}}} = \frac{V_{\text{CO}_2}}{V_{\text{mol}}}$ $m_{\text{carbonate}}=25\text{g}$ Obliczenie masy wapienia z proporcji: $\frac{m_{\text{carbonate}}}{m_{\text{LIMESTONE}}} = \frac{95}{100}$ $m_{\text{limestone}} = 26,3\text{g}$	1 1 1 1 1	5

Suma punktów: 50

IV. FIZYKA

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin polega na rozwiązaniu zadań sprawdzających znajomość i rozumienie pojęć, praw i zjawisk fizycznych oraz umiejętność stosowania terminów, przedstawiania i wyjaśniania procesów fizycznych. Tekst źródłowy w arkuszu egzaminacyjnym zawiera 150-200 słów.

Arkusze egzaminacyjny zawiera zadania zamknięte (np. wielokrotnego wyboru, na dobieranie) i otwarte obejmujące zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Do arkusza jest dołączona jest karta wzorów i stałych fizycznych, które mogą być pomocne przy rozwiązywaniu zadań.

Miejsce
na naklejkę
z kodem

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

MFA-W1A1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z FIZYKI Z ASTRONOMIĄ DLA KLAS DWUJĘZYCZNYCH

Arkusze w języku angielskim

Czas pracy 80 minut

ARKUSZ III

MAJ
ROK 2005

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 10 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Do arkusza dołączona jest karta wzorów i stałych fizycznych.
3. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
4. Rozwiązania i odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
5. W rozwiązaniach zadań rachunkowych trzeba przedstawić tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku oraz pamiętać o jednostkach.
6. W trakcie obliczeń można korzystać z kalkulatora.
7. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
8. Nie wolno używać korektora.
9. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
10. Brudnopis nie będzie oceniany.
11. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
12. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Za poprawne
rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **50 punktów**

Życzymy powodzenia!

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

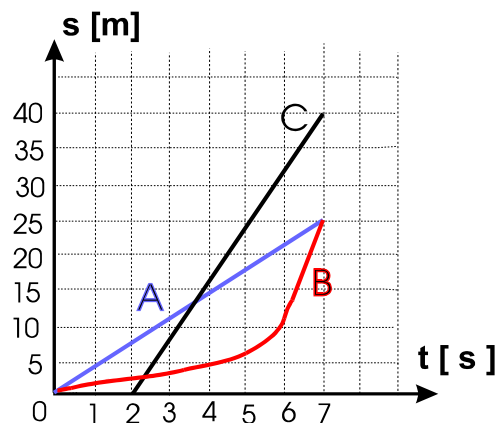
PESEL ZDAJĄCEGO

In the tasks 1 – 10 choose one correct answer and put the appropriate letter: A, B, C or D in the box next to the word: “Answer”.

For your calculations take the acceleration due to gravity $g = 10 \text{ m/s}^2$.

Task 1 (1 mark)

The graph shows positions as a function of time for three cyclists A, B and C.

Which of the following statements is true?

- A) Cyclist C moved two minutes longer than the other cyclists.
- B) The speed of cyclist C was twice as big as the speed of cyclist A.
- C) The average speeds of cyclists A and B were the same.
- D) Cyclists A and C were moving with constant velocities, cyclist B was moving with a constant retardation.

Answer:

Task 2 (1 mark)

Two identical billiard balls of mass m are rolling towards each other at the same speeds v and undergo a head-on collision.

Assuming the collision was perfectly elastic which of the following statements is true?

- A) before impact the total kinetic energy of the two balls was $2mv^2$.
- B) after impact the total momentum of the two balls was $2mv$.
- C) before impact the total momentum of the two balls was $-2mv$.
- D) after impact the total kinetic energy of the two balls was mv^2 .

Answer:

Task 3 (1 mark)

Two objects, of masses m and $5m$, are approaching each other due to the gravitational attraction between them. What can you say about their accelerations (in relation to the inertial system)?

- A) Their instantaneous accelerations are opposite, with increasing values.
- B) The acceleration of the light object is at every moment five times as big as the acceleration of the heavy object.
- C) The acceleration of the light object is five times as big as the acceleration of the heavy object and both remain constant during motion.
- D) The ratio of accelerations of the two objects depends on the ratio of their masses and on the square of the distance between them.

Answer:

Task 4 (1 mark)

Next to the positively charged metal ball there is another neutral one. These balls:

- A) will attract each other.
- B) will repel each other.
- C) won't affect each other with electrostatic force.
- D) will attract or repel each other depending on the medium between them.

Answer:

Task 5 (1 mark)

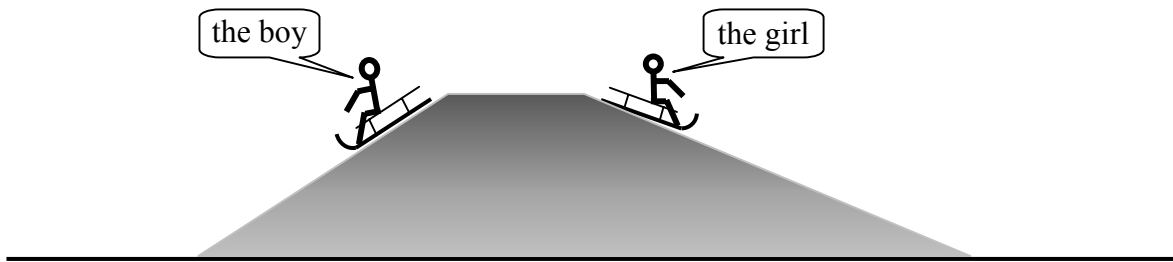
The maximum speed of photoelectrons emitted from a metal surface by electromagnetic radiation depends on:

- A) the intensity and the frequency of the radiation.
- B) the frequency of the radiation and the work function of the metal.
- C) the intensity of the radiation and the work function of the metal.
- D) the frequency of the radiation.

Answer:

Task 6 (1 mark)

A boy and a girl are sledging down the same hill but along two different routes. They start from the same height but the boy has chosen the steeper side of the hill. The mass of the boy is twice the mass of the girl. Which of the following statements about the speeds the boy and the girl reached at the bottom of the hill is true? (Friction is neglected)

- A) Both speeds will be the same.
- B) The speed does not depend on the slope of the hill but does depend on the sliding mass, so the speed of the boy, whose mass is greater, will be greater.
- C) The speed does not depend on the sliding mass but does depend on the slope of the hill, so the boy sliding along the steeper side will reach the greater speed.
- D) One cannot compare the speeds without knowing the height of the hill.

Answer:

Task 7 (1 mark)

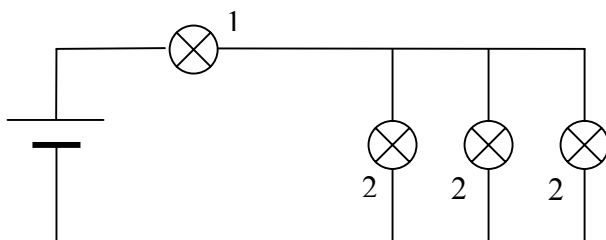
A sample contains 24 g of radioactive nuclide whose half-life is $T_{1/2} = 900$ yr. Which of the following statements is true?

- A) 12 g of this nuclide will remain in 450 years.
- B) 6g of this nuclide will remain in 1800 years.
- C) 36 g of this nuclide was in the sample 900 years ago.
- D) 48 g of this nuclide was in the sample 1800 years ago.

Answer:

Task 8 (1 mark)

Figure shows four identical bulbs, which are being lit by a battery. If one of the bulbs denoted as 2 breaks, what will happen to the brightness of the bulbs?

- A) the brightness of the bulb denoted as 1 decreases and each of the other bulbs brightness increases
- B) the brightness of the bulb denoted as 1 increases and each of the other bulbs brightness increases
- C) the brightness of the bulb denoted as 1 decreases and each of the other bulbs brightness decreases
- D) the brightness of the bulb denoted as 1 remains the same and each of the other bulbs brightness decreases

Answer:

Task 9 (1 mark)

A convex lens forms a real and a magnified image of an object. If we exchange the lens for one which has a double focal length we will get an image:

- A) real and diminished.
- B) real and magnified too.
- C) virtual and diminished.
- D) virtual and magnified.

Answer:

Task 10 (1 mark)

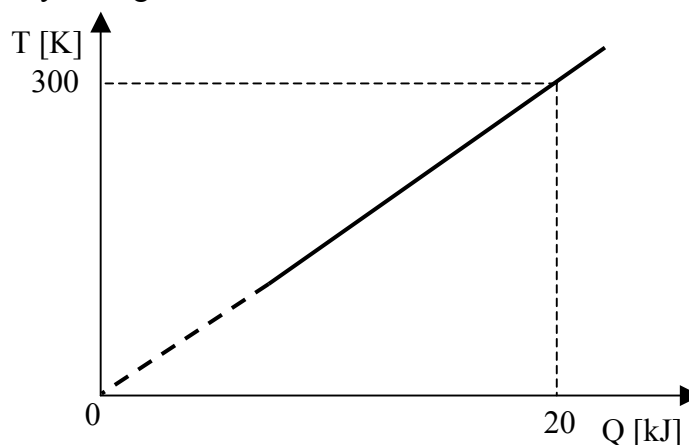
Which of the sets of electromagnetic waves presented below, includes waves arranged according to increasing wave length?

- A) X-ray radiation, gamma radiation, ultra-violet radiation;
- B) visible light, infra-red radiation, microwave radiation;
- C) X-ray radiation, visible light, gamma radiation;
- D) gamma radiation, radio waves, visible light.

In the tasks 11 - 14 give a full answer writing your solution below every task.

Task 11 (8 marks)

The graph shows relationship between the temperature of a body and heat added to it. The mass of the body is 1 kg.

A) Calculate the magnitude of the specific heat capacity of the body. (4 marks)

Answer:

.....
.....
.....

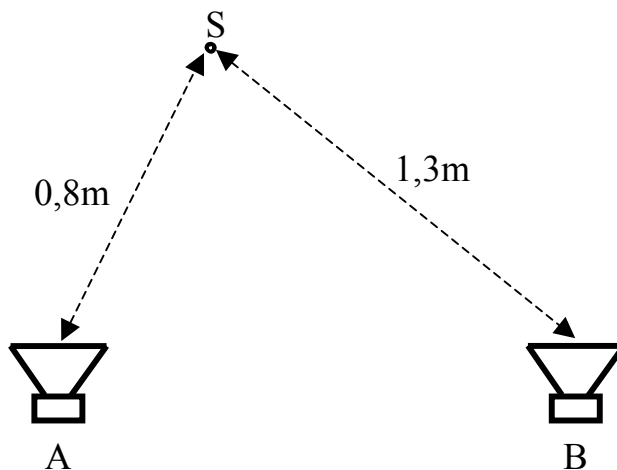
B) If the initial temperature of the body is 300 K, what will be its final temperature after it gains an extra $Q = 0.05 \text{ MJ}$ of thermal energy. (4 marks)

Answer:

.....
.....
.....

Task 12 (6 marks)

Two loudspeakers, A and B, are connected to the same generator (see the picture) and they emit sound waves with the same frequency 1360 Hz and with complaisant phases. What will be the result of the interference of these waves at point S? Take the velocity of the sound in the air as 340 m/s.

Answer:

.....
.....
.....

Task 13 (9 marks)

A) Calculate the cost of running a fridge for 2 hours assuming that 1 kWh of energy costs 0,35 PLN. The necessary data are given in the table below.

Appliance	Power in W
calculator	0.009
TV set	100
computer	200
fridge (average)	100
washing machine with a heater	2300

Answer:

.....
.....
.....

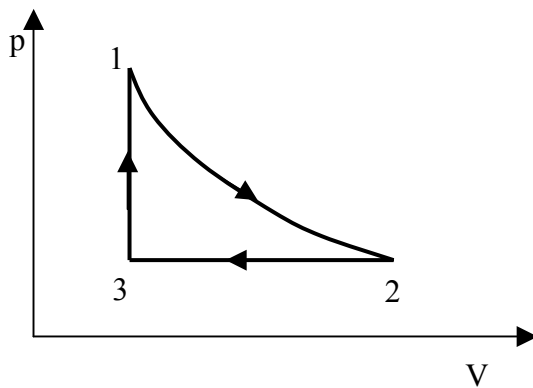
B) What is the intensity of the electric current in the conduit supplying a fridge if the voltage of power network equals $U = 230V$.

Answer:

.....

Task 14 (10 marks)

The diagram shows the period of three basic conversions of ideal gas in the co-ordinate axes of pressure and volume.

A) Give the names of conversions 1-2, conversions 2-3 and 3-1.

Answer:

1-2

2-3

3-1

B) In the above diagram, show graphically the useful work done by the gas in the whole cycle of conversions.

C) Show these conversions in the co-ordinate axes of pressure and temperature.

Task 15 [with a text] (5 marks)

Read the text:

Fibre optics

Total internal reflection can be used to guide light along transparent fibres. Light rays moving along the fibre reflect from the inner surface because their incident angles are well above the critical angle at the boundary. This remains true even when the fibre is bent.

In practice, fibres used for communications have diameters between about 0.1 mm and 0.5 mm, so this is not likely to be a problem. Light would be lost from a fibre, however, if it made contact with another fibre or something else of a higher refractive index.

To prevent this leakage, fibres are usually clad in another transparent material of a lower refractive index than the core itself.

Total internal reflection then occurs at the boundary between the two materials.

The cladding material typically has a refractive index only 1% lower than that of the core, so the critical angle is about 80° . The high frequency of light ($> 10^{14}$ Hz) makes it ideal for transmitting information. The major use of fibres is for communication, internet links, videoconferencing signals, etc.

Bundles of optical fibres are also used to carry images back from previously inaccessible places, especially inside the human body using an endoscope.

Answer the questions:

1. Which phenomenon has been used in the optical fibre?
2. What does the total internal reflection rely on?
3. What is the biggest problem in the optical fibres?
4. How can we avoid it?
5. Where can the glass fibres be applied?

Write your answers below:

1.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Karta wybranych wzorów i stałych fizycznych

Mechanika

$v(t) = v_0 + at$ $s(t) = s_0 + v_0 t + \frac{at^2}{2}$ $\bar{a} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t} \quad \bar{a} = \frac{\vec{F}}{m}$ $\vec{p} = m\vec{v}$ $\vec{F} = \frac{\Delta \vec{p}}{\Delta t}$ $F_T = \mu F_N$ $W = Fs \cos \alpha \quad (\vec{F}, \vec{s})$ $E_{kin} = \frac{mv^2}{2}$	$P = \frac{\Delta W}{\Delta t}$ $\omega = \frac{\Delta \varphi}{\Delta t} = \frac{2\pi}{T}$ $f = \frac{1}{T}$ $a_d = \frac{v^2}{r}$ $F_d = \frac{mv^2}{r}$ $F_g = G \frac{Mm}{r^2}$	$\vec{\gamma} = \frac{\vec{F}_g}{m}$ $E_{pot} = -G \frac{Mm}{r}$ $\Delta E_{pot} = mgh \quad h \ll R_Z$ $V = \frac{E_{pot}}{m}$ $v_I = \sqrt{\frac{GM}{R_Z}}$ $v_{II} = \sqrt{\frac{2GM}{R_Z}}$	$\frac{T^2}{R^3} = \text{const.}$ $F = -kx$ $x(t) = A \sin(\omega t + \varphi)$ $v(t) = A\omega \cos(\omega t + \varphi)$ $a(t) = -A\omega^2 \sin(\omega t + \varphi)$ $E_{pot} = \frac{1}{2} kx^2$ $T = 2\pi \sqrt{\frac{l}{g}} \quad T = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k}}$ $\vec{\varepsilon} = \frac{\vec{M}}{I} \quad \vec{K} = I \cdot \vec{\omega}$
---	---	---	--

Termodynamika i własności materii

$p = \frac{F}{S}$ $d = \frac{m}{V}$ $\Delta Q = mc_w \Delta T$ $\Delta Q = mL \quad \Delta Q = mR$	$pV = nRT$ $\kappa = \frac{c_p}{c_v}$ $c_p = c_v + R$ $\Delta U = Q + W$	$W = p\Delta V$ $\eta = \frac{W_u}{W_c} \quad \eta = \frac{W}{Q}$ $\eta = \frac{Q_1 - Q_2}{Q_1}$
--	--	--

Elektryczność, magnetyzm, fale, optyka i fizyka współczesna

$F = \frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \frac{Qq}{r^2}$ $\vec{E} = \frac{\vec{F}}{q}$ $E_{pot} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \frac{Qq}{r}$ $V = \frac{E_{pot}}{q}$ $ E = \frac{U}{d}$ $C = \frac{Q}{U} \quad C = \epsilon_0\epsilon_r \frac{S}{d}$ $\frac{1}{C_{calc}} = \frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2} + \dots + \frac{1}{C_n}$ $C_{calc} = C_1 + C_2 + \dots + C_n$ $I = \frac{\Delta Q}{\Delta t}$ $U = IR$	$R = \rho \frac{l}{S}$ $R_{calc} = R_1 + R_2 + \dots + R_n$ $\frac{1}{R_{calc}} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \dots + \frac{1}{R_n}$ $I_{calc} = \sum_{k=1}^n I_k$ $\sum_{k=1}^n U_k + \sum_{j=1}^m \epsilon_j = 0$ $I = \frac{\epsilon}{R_z + r_w}$ $P = IU$ $F = qvB \sin \alpha \quad (\vec{v}, \vec{B})$ $F = BI l \sin \alpha \quad (\vec{l}, \vec{B})$ $\Phi = BS \cos \alpha \quad (\vec{B}, \vec{S})$ $B = \frac{\mu_0\mu_r I}{2\pi r} \quad B = \frac{\mu_0\mu_r I}{2r}$ $B = \mu_0\mu_r n \frac{I}{l} \quad F = \frac{\mu_0\mu_r I_1 I_2 l}{2\pi r}$	$\mathcal{E} = -\frac{\Delta\Phi}{\Delta t} \quad \mathcal{E} = -L \frac{\Delta I}{\Delta t}$ $L = \mu_0\mu_r n^2 \frac{S}{l}$ $\frac{U_2}{U_1} = \frac{n_2}{n_1} = \frac{I_1}{I_2}$ $\lambda = \frac{v}{f} \quad n\lambda = d \sin \alpha$ $\frac{v_1}{v_2} = \frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{n_2}{n_1} \quad n = \frac{c}{v}$ $\frac{1}{f} = \frac{1}{x} + \frac{1}{y} \quad D = \frac{1}{f}$ $\frac{1}{f} = \left(\frac{n_1}{n_2} - 1 \right) \left(\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \right)$ $E = mc^2 \quad E = hf$ $m = \frac{m_0}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}} \quad p = \frac{h}{\lambda}$
---	--	---

Przedrostki

Mnożnik	10^9	10^6	10^3	10^2	10^1	10^{-1}	10^{-2}	10^{-3}	10^{-6}	10^{-9}
Przedrostek	giga	mega	kilo	hekto	deka	decy	centy	mili	mikro	nano
Oznaczenie	G	M	k	h	da	dc	c	m	μ	n

Ważniejsze stałe fizyczne

Przyspieszenie ziemskie $g = 9,81 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \approx 10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$	Liczba Avogadro $N_A = 6,02 \cdot 10^{23} \frac{1}{\text{mol}}$	Stała Plancka $h = 6,63 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$	Masa spoczynkowa elektronu $m_e = 9,11 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$
Masa Ziemi $M_Z = 5,98 \cdot 10^{24} \text{ kg}$	Objętość 1 mola gazu w warunkach normalnych $V = 22,4 \frac{\text{dm}^3}{\text{mol}}$	Przenikalność dielektryczna próżni $\epsilon_0 = 8,85 \cdot 10^{-12} \frac{\text{C}^2}{\text{Nm}^2}$	Masa spoczynkowa protonu $m_p = 1,67 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$
Średni promień Ziemi $R_Z = 6370 \text{ km}$	Stała gazowa $R = 8,31 \frac{\text{J}}{\text{molK}}$	Przenikalność magnetyczna próżni $\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \frac{\text{N}}{\text{A}^2}$	Masa spoczynkowa neutronu $m_p = 1,68 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$
Stała grawitacji $G = 6,67 \cdot 10^{-11} \frac{\text{Nm}^2}{\text{kg}^2}$	Stała Boltzmanna $k_B = 1,38 \cdot 10^{-23} \frac{\text{J}}{\text{K}}$	Prędkość światła w próżni $c \cong 3 \cdot 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$	Ładunek elektronu $e = 1,6 \cdot 10^{-19} \text{ C}$

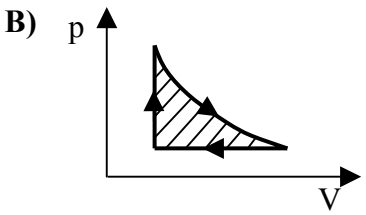
MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

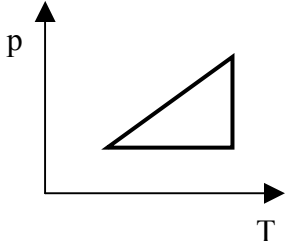
Zadania zamknięte

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Prawidłowa odpowiedź	C	D	B	A	B	A	B	A	D	B

Zadania otwarte

Numer zadania	Proponowane rozwiązania	Punktacja	Uwagi
11 Ciepło	<p>A)</p> $c_w = \frac{Q}{m \cdot \Delta T}$ $\Delta T = 300K,$ $Q = 20kJ = 20000J$ $c_w = \frac{20000J}{1kg \cdot 300K} = 66,67 \frac{J}{kg \cdot K}$ <p>B)</p> $\Delta T = \frac{Q}{c_w \cdot m}$ $\Delta T = 750K$ $T_k = T + \Delta T = 1050K$	8	<p>1p – zapisanie równania dla ciepła właściwego</p> <p>1p – prawidłowe odczytanie z wykresu wartości temperatury i pobranego ciepła</p> <p>1p – obliczenie wartości ciepła właściwego <i>1p – zapisanie słownej odpowiedzi</i></p> <p>1p – zapisanie równania określającego przyrost temperatury</p> <p>1p – obliczenie przyrostu temperatury</p> <p>1p – obliczenie końcowej temperatury <i>1p – zapisanie słownej odpowiedzi</i></p>
12 Interferencja	$\Delta l = l_1 - l_2$ $\Delta l = 1,3m - 0,8m = 0,5m$ $\lambda = \frac{v}{f}$	6	<p>1p – zapisanie warunku na różnicę przebytych dróg przez obie fale</p> <p>1p – obliczenie wartości różnicy dróg</p> <p>1p – zapisanie zależności między λ, v i f</p>

	$\lambda = 0,25\text{m}$ $\Delta l = 2\lambda \quad n = 2$		1p – obliczenie długości fali 1p – wyciągnięcie wniosku, że różnica dróg jest równa wielokrotności długości fali i wystąpi wzmocnienie <i>1p – zapisanie słownej odpowiedzi</i>	Nie jest konieczne podanie liczby n
13 Lodówka	A) $P = 100\text{W}$ $W = E$ $W = Pt$ $W = 0,1\text{kW} \cdot 2\text{h} = 0,2\text{kWh}$ $x = W \cdot k = 0,2\text{kWh} \cdot 35 \frac{\text{gr}}{\text{kWh}} =$ $= 7\text{groszy}$ B) $P = U \cdot I$ $I = \frac{P}{U} = \frac{100\text{W}}{230\text{V}} \approx 0,44\text{A}$	9	1p – odczytanie z tabeli mocy pobieranej przez lodówkę 1p – zapisanie zależności między pracą i energią 1p – zapisanie zależności między energią i mocą 1p – obliczenie wartości pobranej energii 1p – obliczenie kosztu eksploatacji <i>1p – zapisanie słownej odpowiedzi</i> 1p – zapisanie zależności między mocą, pracą i prądem 1p – obliczenie wartości natężenia prądu <i>1p – zapisanie słownej odpowiedzi</i>	
14 Przemiany gazowe	A) 1-2 przemiana izotermiczna 2-3 przemiana izobaryczna 3-1 przemiana izochoryczna B) 	10	po 1p – za każdą prawidłowo nazwaną przemianę <i>po 1p – zapisanie słownej odpowiedzi dla każdej z przemian</i> 1p – za prawidłowo zaznaczoną na wykresie pracę	

	C)			Punkty przyznajemy również, jeśli wykres dla przemiany izochorycznej, nie jest skierowany „w” początek układu współrzędnych
			1p – za każdą prawidłową narysowaną część wykresu	
Zadanie z tekstem		5	1p – za każdą merytorycznie poprawną odpowiedź	
Razem		48		

Dodatkowo przyznaje się 2 punkty za poprawność językową odpowiedzi udzielonych w całym arkuszu.

	Liczba punktów
Zadania zamknięte	10
Zadania otwarte	33
Zadanie z tekstem	5
Poprawność językowa całego arkusza	2
Razem	50

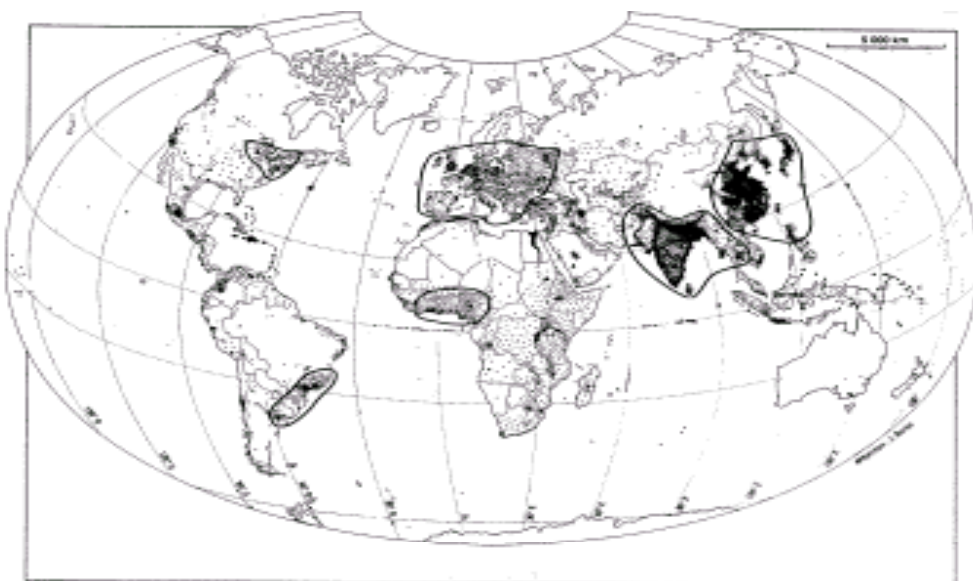
V. GEOGRAFIA

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin polega na rozwiązaniu zadań sprawdzających znajomość i ich rozumienie faktów, pojęć, prawidłowości i teorii oraz umiejętności przedstawiania i wyjaśniania zdarzeń, zjawisk i procesów wykorzystując dołączone do zadań mapy, tabele statystyczne, przekroje, schematy, teksty źródłowe, itp.

Arkusze egzaminacyjny zawiera zadania zamknięte (np. wielokrotnego wyboru, na dobieranie) i otwarte obejmujące zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego.

On the basis of the given map on the world population density do the tasks number 1 – 4.

Task 1. (1 mark)

Name the cartographic method, which was used to present the demographic phenomenon.

➤ the cartographic method:

Task 2. (1 mark)

Complete the sentence and mark the correct answer.

The areas permanently inhabited are called:

- a) ecumene
- b) anecumene
- c) subecumene
- d) paraecumene

Task 3. (3 marks)

Give the names of the world regions marked on the map

A -	D -
B -	E -
C -	F -

Task 4. (2 marks)

Give 4 factors which influenced the high population density in the Valley and Delta of the Nile.

-
-
-
-

Analyse the chart and do the tasks number 5 – 8.

Chart of the development of chosen cities in the world in the 20th century

Cities	Countries	1936	1950	1970	1990	2000
		Population in millions				
Mexico City	Mexico	1,1	3,1	9,4	20,2	25,6
Calcutta	India	1,3	4,4	6,9	11,8	15,7
Cairo	Egypt	1,3	2,4	5,3	9,0	11,8
Paris	France	5,0	5,4	8,3	8,5	8,6
Rio de Janeiro	Brazil	1,8	2,9	7,0	10,7	12,5
New York	USA	11,0	12,3	16,2	16,2	16,8
London	Great Britain	8,7	8,7	8,6	7,4	7,0
Tokyo	Japan	6,3	6,7	14,9	18,1	19,0

Task 5. (2 marks)

Name the cities in each task in which the number of inhabitants increased after the Second World War:

- almost eight times:
- almost five times:
- almost three times:

Task 6. (1 mark)

Write which cities have the lowest growth rate in population size.

-

Task 7. (1 mark)

Name the cities with the most stable population size in the 20th century.

-

Task 8. (2 marks)

Name the cities in which the number of inhabitants has increased in the last 40 years of the 20th century by:

- more than 10 million:
- more than 5 million:

Task 9. (1 mark)

Write the countries in which there are some of the biggest banks in the world:

- a) Chase Manhattan Corp. –
- b) Fuji Bank –
- c) Credit Swiss Group –
- d) Rabobank Nederland –

Task 10. (2 marks)

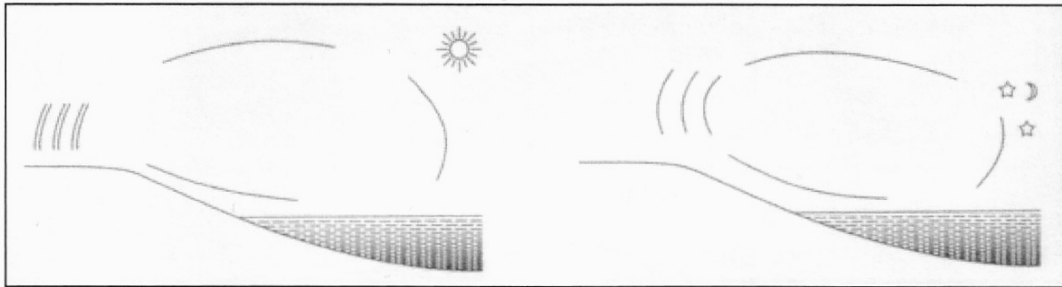
Match the following disciplines of geography (1-4) with the appropriate expressions used in them (a-g).

1. geography of agriculture
2. geomorphology
3. hydrology
4. astronomy

- a) equinox
- b) crops
- c) sea currents
- d) dune
- e) fertility
- f) river basin
- g) Earth revolution

1 –, 2 –, 3 –, 4 –

Use the diagrams to do tasks number 11 – 13.

Task 11. (1 mark)

Label the diagram with the words: *high pressure system, low pressure system, sea, land* in the appropriate places.

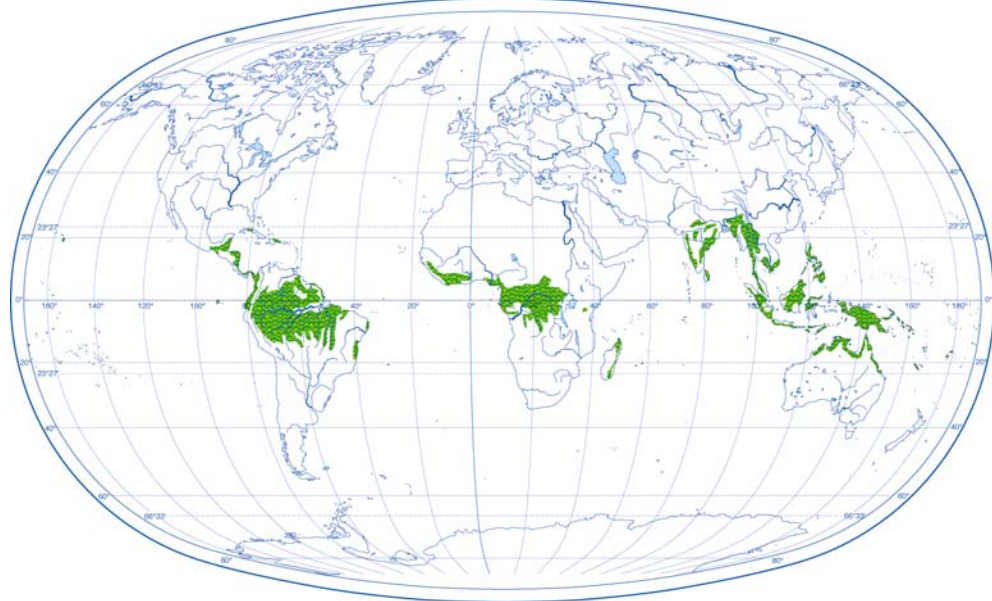
Task 12. (1 mark)

Mark wind directions in the diagram in the appropriate places.

Task 13. (1 mark)

Write the wind names under the diagrams.

On the basis of the rainforest distribution Earth map do tasks number 14. – 18.

Task 14. (2 marks)

Give three examples of the areas where this plant formation exists.

-
-
-

Task 15. (2 marks)

Describe 3 climatic conditions of the discussed plant formation.

-
-
-

Task 16. (2 marks)

Give 4 examples of how this plant formation can be used.

-
-
-
-

Task 17. (1 mark)

Give the name of the soil characteristic for the equatorial zone.

- soil:

Task 18. (3 marks)

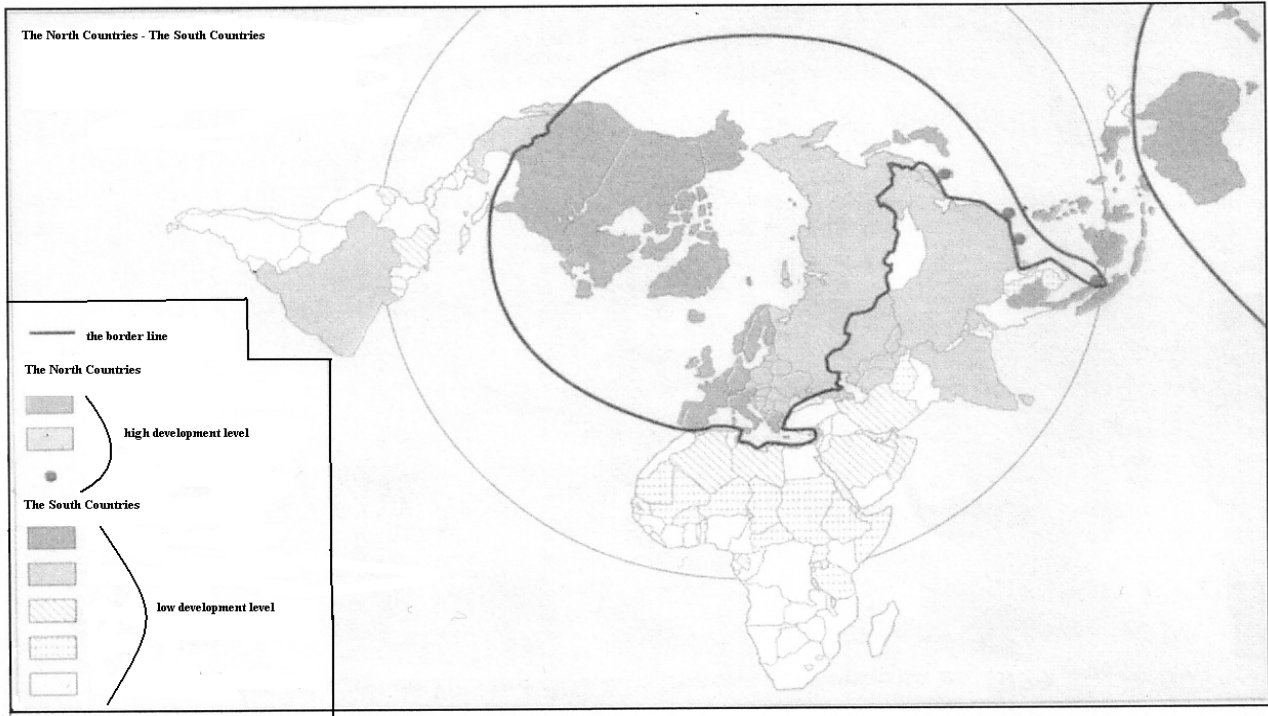
Give 3 consequences of excessive cutting down of rainforests. Write the conclusion summarising the effect of excessive deforestation.

-
-
-

Conclusion:

.....

The following map shows a line, which divides the world into countries of different economic development. Do tasks number 19 – 21.

Task 19. (1 mark)

Give 3 economic development rates which influenced this division.

-
-
-

Task 20. (2 marks)

Give the names of 3 countries with the highest level of economic development and the names of 3 countries with the lowest level of economic development.

- countries with the highest level of economic development –
-
- countries with the lowest level of economic development –
-
-

Task 21. (5 marks)

Give full names of 3 international organizations working for the poorest countries in the world. Describe the aims and examples of the activity of one of them in 3 sentences.

- ◆ Organizations' names –
-
-

- ◆ Aims of chosen organization –
- ◆ Examples of chosen organization activity –

Task 22. (2 marks)

Name the energy sources defined below.

A – The energy from this source is mainly produced in estuaries and in long, narrow bays. The biggest electric power plants using this type of energy, have been built in France and Canada.

B – The best conditions for using this energy source can be found in places where the deeper we get there is a relatively fast temperature growth in the Earth interior.

C – This is the most important source of energy on the Earth on condition that the appropriate technology is used. In one of the methods a semi-conductor is heated, which changes obtained energy into electrical energy.

Task 23. (1 mark)

Complete the sentence and mark the correct answer.

The low percentage of alternative energy in the world energy balance is mainly caused by:

- A – relatively small world supplies of this type of energy
- B – technological barriers and very high cost while producing this type of energy
- C – ecologists' objections regarding, for example, the noise accompanying the work of current-generating mills
- D – unevenly distributed supplies of alternative energy sources

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

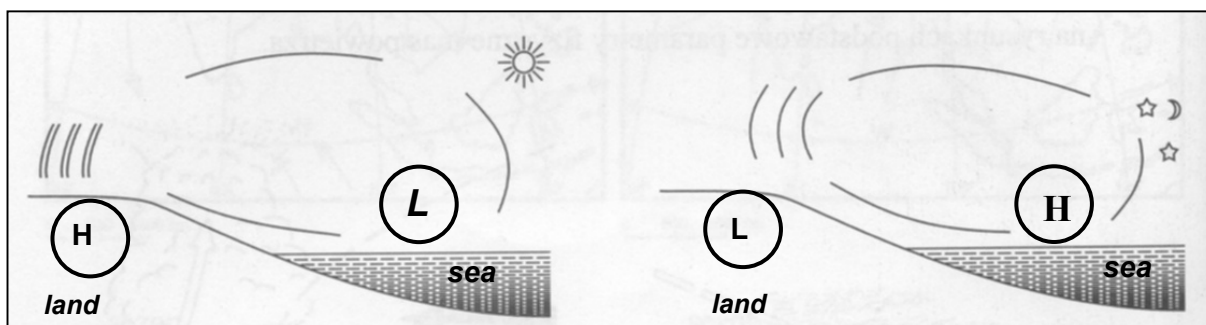
Lp.	Oczekiwana odpowiedź	Punkta cja	Kryteria punktacji
1.	<i>dot method</i> lub <i>quantity method</i>	0–1	– za prawidłową odpowiedź 1 pkt.
2.	Odpowiedź –a.	0–1	– za prawidłową odpowiedź 1 pkt.
3.	Np. A – <i>the eastern coast of the USA</i> B – <i>the south-eastern part of the Brazilian Highlands</i> C – <i>the central and western Europe</i> D – <i>the coast of Africa by the Gulf of Guinea</i> E – <i>the Indian (Deccan) Peninsula</i> F – <i>eastern Asia</i>	0–3	– 1 pkt. za 2 poprawne odpowiedzi – 2 pkt. za 3 lub 4 poprawne odpowiedzi – 3 pkt. za 5 lub 6 poprawnych odpowiedzi
4.	Np. <i>fertile soils, alluvial soils,</i> <i>Mediterranean climate,</i> <i>coastal location,</i> <i>historical conditions,</i> <i>knowledge of irrigation methods,</i> <i>river regime,</i> <i>the location nearby deserted areas.</i>	0–2	– 1 pkt. za 2 poprawne odpowiedzi – 2 pkt. za 3 lub 4 poprawne odpowiedzi
5.	➤ <i>Mexico</i> ➤ <i>Rio de Janeiro, Calcutta, Cairo</i> ➤ <i>Tokyo</i>	0–2	– za wskazanie 2 lub 3 miast – 1 pkt. – za wskazanie 4 i 5 miast – 2 pkt.
6.	<i>New York, Tokyo</i>	0–1	1 pkt. za wybór właściwych miast
7.	<i>London, Paris</i>	0–1	1 pkt. za wybór właściwych miast
8.	– <i>above 10 mln</i> – <i>Mexico, Calcutta, Cairo, Tokyo</i> – <i>above 5 mln</i> – <i>Paris, New York, London</i>	0–2	– za właściwe wskazanie dowolnych 4 lub 5 miast – 1 pkt. – za właściwe wskazanie 6 i 7 miast – 2 pkt. lub – za właściwe wskazanie miast w jednym wierszu – po 1 pkt.
9.	<i>USA, Japan, Switzerland, the Netherlands (Holland)</i>	0–1	– za prawidłowe podanie 3 lub 4 państw – 1 pkt.
10.	1 – b, e; 2 – d; 3 – c, f; 4 – a, g.	0–2	– za prawidłowe przyporządkowanie 4 lub 5 pojęć – 1 pkt. – za prawidłowe przyporządkowanie 6 lub 7 pojęć – 2 pkt.
11.	Prawidłowe oznaczenia pod tabelką	0–1	– za poprawne wpisanie co najmniej 3 nazw – 1 pkt.
12.	Prawidłowe oznaczenia pod tabelką	0–1	– za prawidłowe oznaczenie kierunków – 1 pkt.
13.	Prawidłowe oznaczenia pod tabelką	0–1	– za prawidłowe wpisanie nazw wiatrów – 1 pkt.

14.	<i>Amazon Lowland, Congo Basin, Malaysian Archipelago.</i>	0-2	<ul style="list-style-type: none"> - za podanie 2 obszarów – 1 pkt. - za podanie 3 obszarów – 2 pkt.
15.	Np. <i>low annual temperature range, high annual precipitation, high yearly cloudiness, high air humidity;</i>	0-2	<ul style="list-style-type: none"> - 1 pkt. – za podanie 2 warunków klimatycznych - 2 pkt. – za podanie więcej niż 2 warunków klimatycznych
16.	Np. <i>provides oxygen to atmosphere, "the green lungs" obtaining timber (wood) obtaining plants for medicine a place for animal grazing gaining agricultural (arable) lands preventing from soil erosion gene storage a laboratory to do research</i>	0-2	<ul style="list-style-type: none"> - 1 pkt. – za 2 prawidłowe odpowiedzi - 2 pkt. – za 3 i 4 prawidłowe odpowiedzi
17.	Np. <i>lateritic soils, red soils, yellow soils, podsolich soils</i>	0-1	<ul style="list-style-type: none"> - za podanie właściwego przykładu gleby – 1 pkt.
18.	Np. <ul style="list-style-type: none"> - increase of ozone hole - increase of greenhouse effect - changes in vegetation - soil erosion - climatic changes Wniosek: <i>Increasing deforestation is a threat for living organisms on Earth.. It can result in the global warming. Large area of agricultural lands can be covered by seas.</i>	0-3	<ul style="list-style-type: none"> - 1 pkt. za podanie 2 konsekwencji - 2 pkt. za podanie 3 konsekwencji - 1 pkt. za prawidłowy i logicznie sformułowany wniosek
19.	Np. <i>GDP, HDI (human development index), life expectancy, natural increase of population, literacy rate, access to drinking water, sanitary network, vocational structure of people</i>	0-1	<ul style="list-style-type: none"> - za podanie 2 lub 3 wskaźników – 1 pkt.
20.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>USA, Japan, Germany, Canada, Great Britain, France.</i> ➤ <i>Burkina Faso, Ivory Coast, Eritrea, Ethiopia, Bangladesh.</i> 	0-2	<ul style="list-style-type: none"> - za 2 lub 3 nazwy państw o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego – 1 pkt. - za 2 lub 3 nazwy państw o najniższym poziomie rozwoju gospodarczego – 1 pkt. lub <ul style="list-style-type: none"> - za podanie 4 dowolnych przykładów 1 pkt.
21.	Np. <ul style="list-style-type: none"> - <i>African Unity Organisation, World Health Organisation, Food and Agriculture Organisation</i> - <i>AOU (African Unity Organisation) – health care, improvement of welfare system and living conditions, economic development of African countries, increase of participation in international labour and trade</i> - <i>the help of more economically developed African countries towards less developed ones; e.g. Nigeria and Burkina Faso.</i> 	0-5	<ul style="list-style-type: none"> - za 2 lub 3 pełne nazwy organizacji – 1 pkt. - za podanie celów – 2 pkt. - za podanie przykładu działania – 2 pkt.

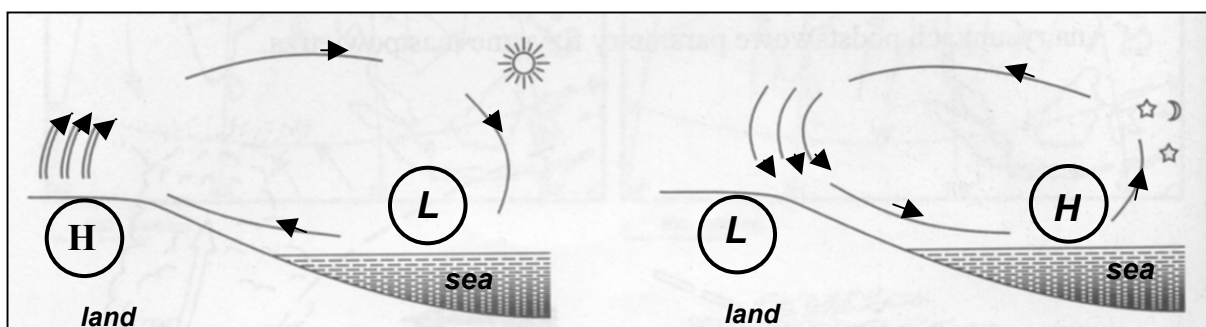
22.	A – tidal energy B – geothermal energy C – solar energy	0–2	– za prawidłowe rozpoznanie 2 źródeł energii – 1 pkt. – za prawidłowe rozpoznanie 3 źródeł energii – 2 pkt.
23.	Odpowiedź – B	0–1	– za prawidłowy wybór odpowiedzi – 1 pkt.
–	Razem:	40 pkt.	–

Odpowiedzi do zadań 11, 12, 13:

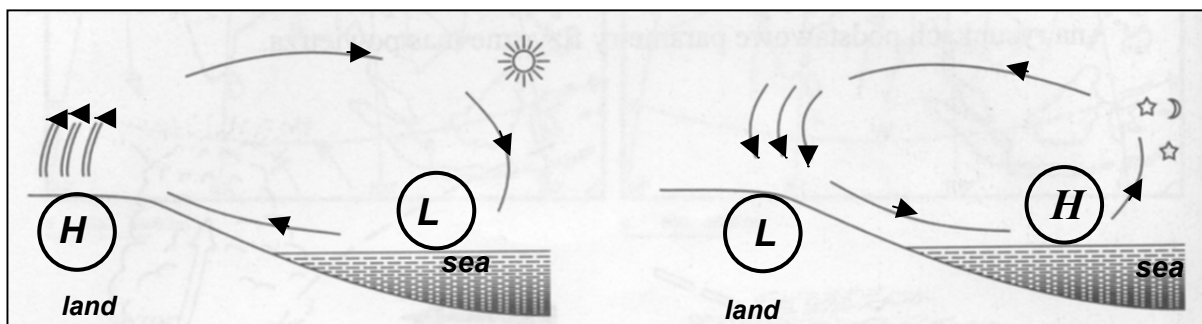
Zadanie 11.

Zadanie 12.

Zadanie 13.

day breeze

night breeze

VI. HISTORIA

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin polega na rozwiązaniu zadań sprawdzających umiejętność pracy z materiałem źródłowym oraz umiejętność formułowania krótkiej wypowiedzi pisemnej. W tej części egzaminu zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny z różnorodnymi źródłami wiedzy historycznej (źródła pisane do ok. 350 słów, ikonograficzne, statystyczne, kartograficzne i inne), które podejmują wybrane zagadnienie historyczne z historii powszechnej. Arkusz egzaminacyjny zawiera różnego rodzaju zadania: zadania zamknięte (np. wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda – fałsz”) i zadania otwarte, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi na pytania do podanych źródeł informacji. Nieliczne zadania mogą odwoływać się do wiedzy pozaźródłowej. Ostatnie zadanie w arkuszu egzaminacyjnym ma charakter podsumowujący i polega na zredagowaniu krótkiego spójnego tekstu do ok. 150 słów. Zaproponowany temat w zadaniu jest zgodny z zagadnieniem głównym arkusza i może nawiązywać do zamieszczonych materiałów źródłowych.

Zadania sprawdzają umiejętności opisane w standardach z historii dla poziomu podstawowego.

Sources

A

Capture of Inca King: Francisco Pizarro from Narrative of the Conquest of Peru, by his secretary, Francisco de Xeres, 1530–1534

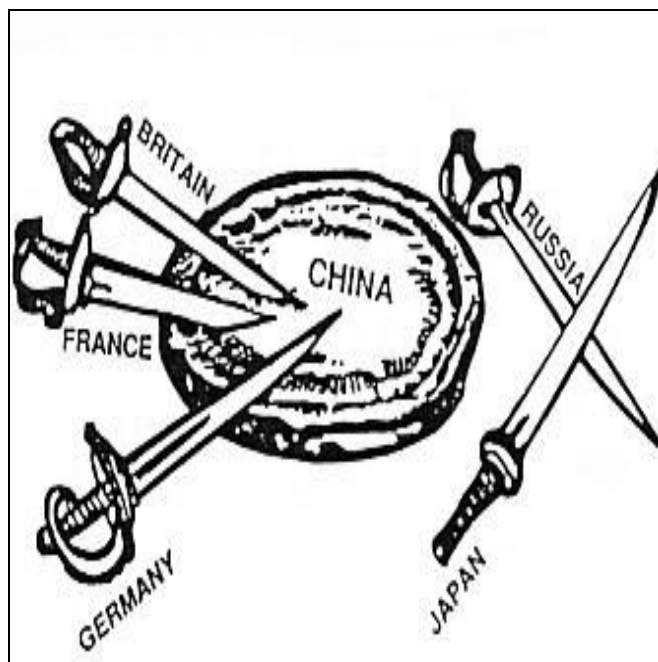
Now I must mention a thing which should not be forgotten. A chief, who was Lord of Caxamalca, appeared before the Governor and said to him through the interpreters: “I would have you to know that, after Atahualpa was taken prisoner, he sent to Quito, his native land, and to all the other provinces, with orders to collect troops to march against you and your followers, and to kill you all; and all these troops are coming under the command of a great captain called Lluminabi. This army is now very near this place. It will come at night and attack the camp...”

The Governor then spoke to Atahualpa, saying: “What treason is this that you have prepared for me? For me who have treated you with honor, like a brother, and have trusted in your words!” Then he told him all the information he had received. Atahualpa answered, saying: “Are you laughing at me? You are always making jokes when you speak to me. What am I and all my people that we should trouble such valiant men as you are? Do not talk such nonsense to me” He said all this without betraying a sign of anxiety; but he laughed the better to conceal his evil design, and practiced many other arts such as would suggest themselves to a quick-witted man. After he was a prisoner, the Spaniards who heard him were astounded to find so much wisdom in a barbarian....

Then the Governor, with the concurrence of the officers of his Majesty, and of the captains and persons of experience, sentenced Atahualpa to death. His sentence was that, for the treason he had committed, he should die by burning, unless he became a Christian....

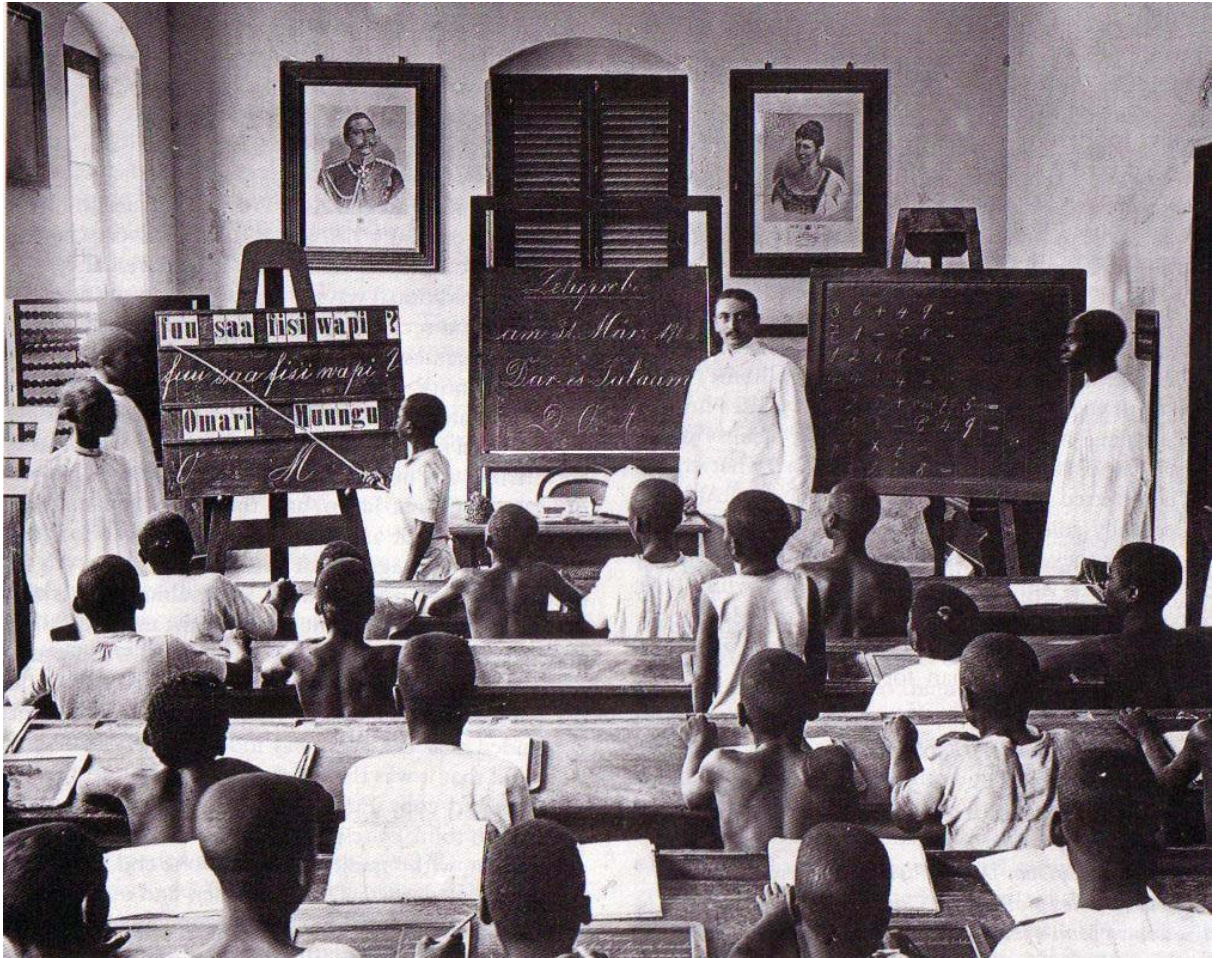
B

A Contemporary Cartoon

C

A Missionary School

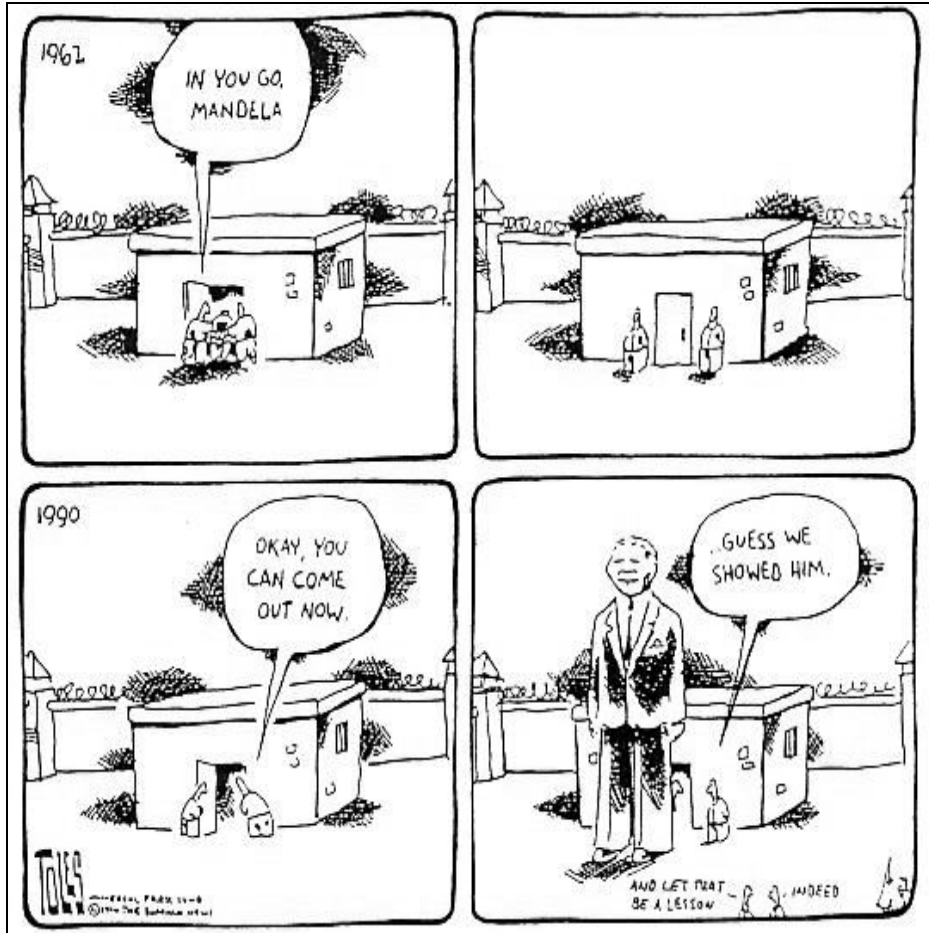
D

Extent of Colonialism (1939)

	Great Britain	France	Belgium	Netherlands	Germany (1914)
Area in Square Miles	94,000	212,600	11,800	13,200	210,000
Population	45,500,100	42,000,000	8,300,000	8,500,000	67,500,000
Area of Colonies	13,100,000	4,300,000	940,000	790,000	1,100,000
Population of Colonies	470,000,000	65,000,000	13,000,000	66,000,000	13,000,000

E

A Contemporary Cartoon

F

Contemporary News Headlines

“STRUGGLE CONTINUES FOR CONTROL OF KASHMIR”

“MANY HURT IN BORDER CLASHES BETWEEN HINDUS AND MUSLIMS”

Tasks

Task 1. (6 marks)

Choose the right answer. Circle the letter a, b or c.

1.1. The cartoon (source E) illustrates:

- a) the fact that apartheid was doomed.
- b) the successful white government policies.
- c) benefits of the imprisonment.

1.2. The imprisoned person in the cartoon (source E) is from:

- a) Africa.
- b) Asia.
- c) Australia.

1.3. The cartoon (source B) illustrates:

- a) ethnocentrism of the Chinese people.
- b) separation of China into spheres of influence.
- c) favoured trading-partner status given to China.

1.4. Countries associated with the conflict from the headlines (source F) are:

- a) China and Cambodia.
- b) Vietnam and Thailand.
- c) India and Pakistan.

1.5. The background of the conflict mentioned in the headlines (source F) is:

- a) economic.
- b) religious.
- c) personal.

1.6. The countries referred to in the headlines (source F) used to be colony.

- a) French.
- b) Dutch.
- c) British.

Task 2. (4 marks)

Read carefully the text (source A) and then decide if the statements given below are true or false. Circle the right answer.

- 2.1. Atahualpa was taken prisoner in Quito. True / False
- 2.2. The Indian chief used Spanish language. True / False
- 2.3. Atahualpa was accused of plotting against the governor. True / False
- 2.4. The Governor went to Atahualpa to tell him a joke. True / False
- 2.5. The Governor believed the Lord of Caxamalca. True / False
- 2.6. The Spaniards considered the natives stupid. True / False
- 2.7. Atahualpa was sentenced to death by hanging. True / False
- 2.8. Converting to Christianity was left to Atahualpa's choice. True / False

Task 3.

Look carefully at the picture (source C).

3.1. Point out 3 elements which show European influence over the region. (3 marks)

-
-
-

3.2. Point out 3 elements in the classroom representing the native country. (3 marks)

-
-
-

3.3. What aspects (positive and negative) of educating natives could you point out? Justify your answer. (5 marks)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Task 4. (9 marks)

4. Study the table (source D) then fill in the missing information in the statements [4.1. – 4. 4.] and answer the question [4.5.].

4.1. The population of was more than ten times smaller than the population of its colonies.

4.2. The population of Belgium and the Netherlands were almost equal but times more people lived in the Netherlands' colonies than in Belgium's.

4.3. Most of the colonial area belonged to while the least belonged to.....

4.4. Even though Germany joined the colonial movement last, it managed to get an area of square miles with million people, which made it the colonial power.

4.5. The table (source D) shows the extent of colonialism in 1939. Why does the Germany column show figures from 1914?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Task 5. (1 mark)

Put the events below into chronological order.

- A) Decolonisation.
- B) The death of Atahualpa.
- C) Germany joins the colonial movement.
- D) The American War of Independence.
- E) The Navigation Acts.

1. 2. 3. 4. 5.

Task 6. (1 mark)

Connect the event and the person.

- 1. The death of Atahualpa
- 2. The Process of Decolonisation,
- 3. Germany joins the colonial movement
- 4. The American War of Independence
- 5. The Navigation Acts

- A. Otton von Bismarck
- B. Francesco Pizzaro
- C. Mahatma Gandhi
- D. Olivier Cromwell
- E. Richard the Lion Heart
- F. George III

1..... 2..... 3..... 4..... 5.....

Task 7. (5 marks)

Label the map of the world after World War II with the figures (1-5) representing the conflicts given below.

- 1. War in Indochina
- 2. The Korean War
- 3. Missile Crisis
- 4. The civil war in Rwanda
- 5. The Suez Crisis

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

Answers

Task 1.

- 1.1. a
- 1.2. a
- 1.3. b
- 1.4. c
- 1.5. b
- 1.6. c

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdą poprawną odpowiedź; razem maksymalnie 6 punktów.

Task 2.

2.1. Atahualpa was taken prisoner in Quito.	False
2.2. The Indian chief used Spanish language.	False
2.3. Atahualpa was accused of plotting against the governor.	True
2.4. The Governor went to Atahualpa to tell him a joke.	False
2.5. The Governor believed the Lord of Caxamalca.	True
2.6. The Spaniards considered the natives stupid.	True
2.7. Atahualpa was sentenced to death by hanging.	False
2.8. Converting to Christianity was left to Atahualpa's choice.	True

Zdający otrzymuje po pół punktu za każdą poprawną odpowiedź; razem maksymalnie 4 punkty.

Task 3.

- 3.1. e.g.
- portraits on the walls
 - white teacher
 - blackboards (desks, classroom, ...)

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdy poprawny element; razem maksymalnie 3 punkty.

- 3.2. e.g.
- naked children
 - black men in the classroom
 - native language words on the blackboard

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdy poprawny element; razem maksymalnie 3 punkty.

- 3.3. e.g.
- positive: education, opens opportunities, brings higher standard of living, brings European civilisation;
 - negative: destroys native traditions, damages tribal and family relationships, deprives natives of their cultural and national/ tribal identity, makes natives think less/ negatively of their own civilisation and achievements.

Przykładowa wypowiedź:

Education of the natives was a positive aspect of colonialism. It was an opportunity for them to gain knowledge. Children were taught reading and writing. On the other hand native students learnt European culture and it could make them forget their own one.

- Jeżeli zdający wymieni i uzasadni jedynie aspekty pozytywne (np. zdobywanie wiedzy, awans, lepsza praca) otrzymuje 2 punkty (za przynajmniej dwa aspekty).
- Jeżeli zdający wymieni i uzasadni jedynie aspekty negatywne (np. wynarodowienie, wewnętrzne skłócenie) otrzymuje 2 punkty (za przynajmniej dwa aspekty).
- Jeżeli zdający dostrzeże oba aspekty (pozytywne i negatywne) i je omówi otrzymuje maksymalnie 5 punktów.

Task 4.

- 4.1. Great Britain
- 4.2. five times
- 4.3. Great Britain, Netherlands
- 4.4. 1,100,000, thirteen, third

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każde poprawne uzupełnienie; razem maksymalnie 7 punktów.

4.5.

Zdający otrzymuje 2 punkty za wyjaśnienie, w którym będą dwie informacje:

- w 1939 roku Niemcy nie posiadały kolonii,
- Niemcy straciły wszystkie kolonie w efekcie przegranej I wojny światowej i ustaleń aliantów na konferencji w Paryżu.

Task 5.

1. B 2. E 3. D 4. C 5. A

Zdający otrzymuje 1 punkt za poprawne uporządkowanie chronologiczne.

Task 6.

1. B 2. C 3. A 4. F 5. D

Zdający otrzymuje 1 punkt za poprawne połączenie czterech spośród podanych elementów.

Task 7.

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za poprawne naniesienie na mapie konturowej każdego podanego konfliktu; razem maksymalnie 5 punktów.

Task 8.

- Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdy prawidłowo wybrany konflikt (wojna w Indochinach, wojna domowa w Ruandzie, konflikt sueski); razem 3 punkty.
 - Zdający otrzymuje po 2 punkty za każdy prawidłowy argument uzasadnienia wyboru każdego z konfliktów. ; razem 6 punktów.
 - Zdający otrzymuje za właściwą kompozycję całej wypowiedzi 1 punkt.
- Maksymalnie razem za całe zadanie - 10 punktów.

Przykładowa wypowiedź:

The Dirty War in Indochina was the consequence of colonialism because France didn't want to let people from Indochina be independent. That was the reason the conflict started in 1946 and lasted till 1954. The civil war in Rwanda is the consequence of the partition of this region during colonial times. That's why different tribes very often didn't like each other (for example Tutsi and Hutu) lived and live nowadays in the same country. When the colonial authorities collapsed these tribes started to fight and murdered each other. The Suez Crisis started in 1956 when Great Britain and France interfered in process of nationalisation The Suez Canal by Egyptian president - Gamel Nasser. The European powers intervened because they were sure it was their right. Great Britain had controlled the Canal since the beginning of its existence. Two other conflicts are rooted in the processes of the Cold War.

W całym arkuszu – poza treścią odpowiedzi – oceniana jest również umiejętność posługiwania się językiem angielskim, wyrażania myśli, poprawność gramatyczna i ortograficzna. Tu zdający może zdobyć maksymalnie 3 punkty.

Łączna ilość punktów: 47 + 3 (za poprawność językową) = 50 punktów.

VII. MATEMATYKA

Opis arkusza egzaminacyjnego

Egzamin polega na rozwiązaniu zadań sprawdzających znajomość i rozumienie pojęć i twierdzeń matematycznych oraz umiejętność interpretowania tekstu matematycznego, stosowania twierdzeń i definicji do rozwiązania problemu praktycznego lub teoretycznego, argumentowania i przeprowadzania rozumowania typu matematycznego, zapisywania warunków i zależności między obiektami matematycznymi, uzasadniania wniosków oraz zapisywania ich w sposób czytelny i poprawny językowo.

Arkusze egzaminacyjny zawiera zadania zamknięte (np. na dobieranie) i otwarte, obejmujące zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego.

Podczas egzaminu zdający może korzystać ze wzorów i kalkulatora.

Miejsce
na naklejkę
z kodem

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

--

MMA-W1A1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z MATEMATYKI DLA KLAS DWUJĘZYCZNYCH

Arkusze w języku angielskim
Czas pracy 80 minut

ARKUSZ III

MAJ
ROK 2002

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Do arkusza dołączona jest karta wzorów.
3. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
4. Rozwiązania i odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
5. W rozwiązaniach zadań rachunkowych trzeba przedstawić tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku oraz pamiętać o jednostkach.
6. W trakcie obliczeń można korzystać z kalkulatora.
7. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
8. Nie wolno używać korektora.
9. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
10. Brudnopis nie będzie oceniany.
11. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
12. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Życzymy powodzenia!

Za poprawne
rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **50 punktów**

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

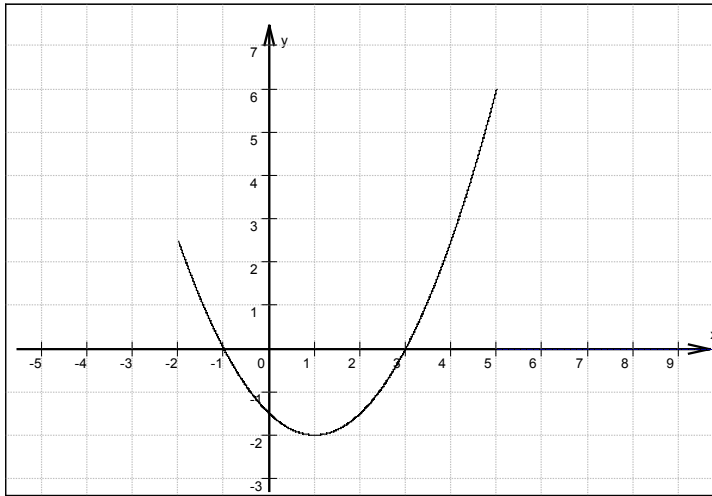
Task 1 (4 marks)

Most books have an ISBN or International Standard Book Number. It consists of a nine-digit number followed by a check digit. We calculate the check digit by multiplying the first digit by 1, the second by 2, the third by 3 and so on up to the ninth digit (we multiply it by 9), next we add these nine results and divide the sum by 11. The remainder is just the check digit.

Given that for a particular book the first nine digits of its ISBN are 341025013, find its check digit. Show your work.

Task 2 (8 marks)

Given a graph of function:

Using this graph determine:

- the domain of this function;
- the range of this function;
- the roots of this function;
- the interval where the function is increasing;
- the interval where the function is decreasing;
- the interval where the function is negative;
- the equation of the parabola.

Task 3 (11 marks)

Two taxi drivers A and B use two different systems of charges:

- taxi driver A : 5€ initial charge and 0.40€ per kilometer proportionally to the distance covered in kilometers;
- taxi driver B: no initial charge and 0.60€ per kilometer proportionally to the distance covered in kilometers.

a) A customer wants to travel 8 km. Which taxi should he choose to pay less?

A customer wants to travel 30km. Which taxi should he choose to pay less? Justify your answer.

b) In a coordinate system sketch graphs of $A(x)$ and $B(x)$ where

- $A(x)$ is the charge for travelling x kilometers in taxi A;
- $B(x)$ is the charge for travelling x kilometers in taxi B.

Find coordinates for the common point of the two graphs. Determine using your graph, when the customer will choose taxi A.

c) A customer has 12€ in his pocket. Which taxi should he choose to travel the longest possible distance? How many kilometers will he then travel?

Task 4 (7 marks)

The price of a ticket to the cinema is 8€ for an average audience number of 240. If this price is increased by 0.5€, then the audience number will decrease by 10. If the price is increased by 1€, then the audience number will decrease by 20, and so on proportionally.

- a) By how many will the audience number decrease if the price is increased by x €?
- b) What increase in ticket price will maximise the cinema's income?
Find the price of the ticket, the number of audience and the income for this case.

Task 5 (9 marks)

Lines l and k have equations:

l: $y = -x + 2$

k: $y = -2x + 6$.

- a) Find the coordinates of their common point M.
- b) Line l cuts the x-axis at point A and the y-axis at point B. Line k cuts the x-axis at point D and the y-axis at point C. Find the coordinates of A, B, C and D.
- c) Find the area of the quadrilateral ABCD.
- d) Line g passes through the origin; it is perpendicular to line k and cuts it at point H. Write the equation of line g and find the coordinates of point H.
- e) Find the distance of point H from the origin.

Task 6 (5 marks)

We need 200g of paint to colour 1 m^2 .

- a) How much paint do we need to colour a cube with an edge of 30cm?
- b) The cube was coloured and next divided into smaller cubes with an edge of 3 cm.
We choose one of these cubes by chance. Find the probability that the chosen cube has at least one side coloured.

Task 7 (6 marks)

Complete the sentences 1-3 with the expressions from the list below. Write the chosen letter (A-G) in the space provided. You can use the expression only once.

- A) the perpendicular bisectors of the sides;
- B) the medians of the sides of a triangle;
- C) the bisectors of the internal angles of a triangle;
- D) the altitudes;
- E) the centre of an inscribed circle;
- F) the centre of an circumscribed circle;
- G) the centre of gravity.

1. In any triangle of this triangle meet at a point which is
2. In any triangle.....of this triangle meet at a point which is.....
3. In any triangle medians meet at one point – of this triangle and divide each other in a ratio 2:1.

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

Numer zadania	Etapy rozwiązania	Maksymalna liczba punktów za dany etap
1.(4p)	Zapisanie działań: $3 \cdot 1 + 4 \cdot 2 + 1 \cdot 3 + 0 \cdot 4 + 2 \cdot 5 + 5 \cdot 6 + 0 \cdot 7 + 1 \cdot 8 + 3 \cdot 9$	1
	Obliczenie sumy: 89	1
	Wykonanie dzielenia: 8 reszta 1	1
	Zapisanie odpowiedzi: 1	1
	Razem	4
2.(8p)	Określenie dziedziny funkcji: $\langle -2; 5 \rangle$	1
	Określenie zbioru wartości funkcji: $\langle -2; 6 \rangle$	1
	Podanie miejsc zerowych: -1 oraz 3	1
	Określenie przedziału, w którym funkcja jest rosnąca: $\langle 1; 5 \rangle$	1
	Określenie przedziału, w którym funkcja jest malejąca: $\langle -2; 1 \rangle$	1
	Określenie przedziału, w którym funkcja przyjmuje wartości ujemne: $(-1; 3)$	1
	Zapisanie równania paraboli: $y = 0,5x^2 - x - 1,5$ lub $y = \frac{1}{2}(x-1)^2 - 2$	2
	Razem	8
3.(11p)	Obliczenie opłaty za przejazd 8km wg taryfy A i B: 8,20 oraz 4,80	2
	Obliczenie opłaty za przejazd 30km wg taryfy A i B: 17 oraz 18	2
	Prawidłowy wybór taryf: B przy 8km i A przy 30km	1
	Naszkicowanie wykresu funkcji $A(x) = 5 + 0,4x$	1
	Naszkicowanie wykresu funkcji $B(x) = 0,6x$	1
	Wyznaczenie współrzędnych punktu wspólnego wykresów funkcji A oraz B	1
	Zapisanie wniosku	1
	Obliczenie liczby przejechanych kilometrów wg taryfy A: 17,5 i B: 20	1
	Prawidłowy wybór taryfy: B	1
	Razem	11
4.(7p)	Zapisanie o ile zmniejszy się liczba widzów przy podwyżce o x euro: $20x$	1
	Zapisanie funkcji przychodu zmiennej x: $y = (240 - 20x) \cdot (8 + x)$ lub $y = -20x^2 + 80x + 1920$	3
	Wyznaczenie $x_{\max} = 2$ czyli przy podwyżce o 2 euro	1
	Ustalenie ceny biletu: 10 euro, liczby widzów: 200, przychodu: 2000 euro	2
	Razem	7
5.(9p)	Obliczenie współrzędnych punktu $M=(4;2)$	1
	Obliczenie współrzędnych punktów $A=(2;0)$ i $B=(0;2)$	1
	Obliczenie współrzędnych punktów $D=(3;0)$ i $C=(0;6)$	1

	Obliczenie pola czworokąta 7	3
	Zapisanie równania prostej $g: y = 0,5x$	1
	Obliczenie współrzędnych punktu $H=(2,4;1,2)$	1
	Obliczenie odległości $HO = 1,2\sqrt{5}$	1
	Razem	9
6.(5p)	Obliczenie pola powierzchni sześcianu $5400\text{cm}^2 = 0,54\text{m}^2$	1
	Obliczenie ilości farby potrzebnej do pomalowania 108g	1
	Obliczenie liczby małych sześcianików 1000	1
	Obliczenie liczby zdarzeń sprzyjających 488	1
	Obliczenie prawdopodobieństwa 0,488	1
	Razem	5
7.(6p)	Za poprawne uzupełnienie zdania 1.	2
	Za poprawne uzupełnienie zdania 2.	2
	Za poprawne uzupełnienie zdania 3.	2
	Razem	6

WYKAZ INFORMATORÓW MATURALNYCH OBOWIĄZUJĄCYCH OD 2005 ROKU

1. Informator maturalny z języka polskiego
2. Informator maturalny z języka angielskiego
3. Informator maturalny z języka niemieckiego
4. Informator maturalny z języka rosyjskiego
5. Informator maturalny z języka francuskiego
6. Informator maturalny z języka włoskiego
7. Informator maturalny z języka hiszpańskiego
8. Informator maturalny z języka portugalskiego
9. Informator maturalny z języka szwedzkiego
10. Informator maturalny z języka słowackiego
11. Informator maturalny z języka białoruskiego nauczanego jako język mniejszości narodowej
12. Informator maturalny z języka litewskiego nauczanego jako język mniejszości narodowej
13. Informator maturalny z języka ukraińskiego nauczanego jako język mniejszości narodowej
14. Informator maturalny z języka niemieckiego nauczanego jako język mniejszości narodowej
15. Informator maturalny z języka kaszubskiego
16. Informator maturalny z języka łacińskiego i kultury antycznej
17. Informator maturalny z języka greckiego (klasycznego) i kultury antycznej
18. Informator maturalny z matematyki
19. Informator maturalny z historii
20. Informator maturalny z historii muzyki
21. Informator maturalny z historii sztuki
22. Informator maturalny z wiedzy o społeczeństwie
23. Informator maturalny z wiedzy o tańcu
24. Informator maturalny z biologii
25. Informator maturalny z chemii
26. Informator maturalny z fizyki i astronomii
27. Informator maturalny z geografii
28. Informator maturalny z informatyki
29. Informator maturalny dla osób niesłyszących
30. Informator maturalny dla absolwentów klas dwujęzycznych z językiem angielskim jako drugim językiem nauczania
31. Informator maturalny dla absolwentów klas dwujęzycznych z językiem niemieckim jako drugim językiem nauczania
32. Informator maturalny dla absolwentów klas dwujęzycznych z językiem francuskim jako drugim językiem nauczania
33. Informator maturalny dla absolwentów klas dwujęzycznych z językiem hiszpańskim jako drugim językiem nauczania
34. Informator maturalny z języka polskiego dla osób niewidomych *
35. Informator maturalny z języka angielskiego dla osób niewidomych *
36. Informator maturalny z języka francuskiego dla osób niewidomych *
37. Informator maturalny z języka niemieckiego dla osób niewidomych *
38. Informator maturalny z języka rosyjskiego dla osób niewidomych *
39. Informator maturalny z matematyki dla osób niewidomych *
40. Informator maturalny z historii dla osób niewidomych *
41. Informator maturalny z historii muzyki dla osób niewidomych *
42. Informator maturalny z wiedzy o społeczeństwie dla osób niewidomych *

- 43. Informator maturalny z biologii dla osób niewidomych *
- 44. Informator maturalny z chemii dla osób niewidomych *
- 45. Informator maturalny z fizyki i astronomii dla osób niewidomych *
- 46. Informator maturalny z geografii dla osób niewidomych *
- 47. Informator maturalny z informatyki dla osób niewidomych *

* Informatory dla osób niewidomych dostępne będą w wersji elektronicznej w ośrodkach szkolno-wychowawczych dla niewidomych. Osoby niewidome, uczęszczające do szkół masowych, mogą zgłaszać się do tych ośrodków albo bezpośrednio do Wydziału Matur Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, gdzie będą mogły otrzymać tekst informatora na płycie CD. Informatory dla osób niewidomych zamieszczone będą również na stronie internetowej CKE www.cke.edu.pl.